

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ

І ПРАВА”

**Харків
«Право»
2010**

ББК 67.0я73

Т 36

Тестові завдання з навчальної дисципліни “Теорія держави і права” / Уклад.: О.В. Петришин, І.В. Бенедик, О.Р. Дашковська та ін.; За заг. ред. О.В. Петришина, Г.О. Хрислової. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2010. – 178 с.

У к л а д а ч і: О.В. Петришин,
І.В. Бенедик,
О.Р. Дашковська,
Д.О. Вовк,
В.Є. Протасова,
О.В. Пушняк,
О.О. Уварова,
М.Г. Хаустова,
О.В. Хоменко,
Г.О. Хрислова,
Л.М. Шипілов

ББК 67.0я73

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
академії (протокол № 2 від 04.03.2010 р.)*

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

На сучасному етапі становлення національної системи освіти та її інтеграції в єдиний Європейський простір тестування визнається одним з найбільш ефективних методів засвоєння навчального матеріалу та контролю (самоконтролю) за якістю його опанування. Останнім часом цей вид роботи набуває все більшого поширення при вивченні гуманітарних дисциплін, до яких належить й загальна теорія держави і права.

Представлена система тестування розроблена колективом кафедри теорії держави і права Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого з метою вдосконалення контролю та самоконтролю рівня засвоєння студентами навчального матеріалу згідно з вимогами Болонської системи. Запропонована система тестування дає студентам можливість встановити рівень засвоєння матеріалу з вказаного навчального курсу з урахуванням кредитно-модульного принципу його викладання та належним чином підготуватися до поточного модульного контролю знань студентів.

Посібник побудовано наступним чином: 6 варіантів тестових завдань із загальної теорії держави і права до кожного з шести модулів, що складають оновлену структуру цього навчального курсу, тобто *всього 432 тестові завдання*. Представлені запитання відповідають трьом рівням складності. Кожен варіант містить 12 тестових запитань: по 5 запитань першого і другого рівнів складності та 2 – третього. Перед початком кожного рівня містяться вказівки щодо характеру тестових завдань відповідної групи, засоби їх вирішення та кількість правильних відповідей.

Перший рівень складності дозволяє оцінити ступінь засвоєння студентами матеріалу, з'ясувати, наскільки добре або погано студент запам'ятав його. Другий рівень дозволяє оцінити міру розуміння вивченого матеріалу. Третій дає змогу оцінити вміння застосовувати отримані знання в нових ситуаціях.

Завдання першого та другого рівнів є закритими, тобто передбачають, що студент обирає з наведених варіантів відповідей один або декілька правильних. Якщо у завданні запропоновано вибрати декілька правильних варіантів відповідей, студент самостійно визначає їх кількість. Вважається, що відповідь вільна, коли названі всі правильні варіанти. У разі пропуску хоча б одного правильного варіанта відповідь є неправильною. Кожна

правильна відповідь на запитання першого та другого рівнів складності оцінюється в 0,5 бали.

Завдання третього рівня складності включають “логічні пари”, а також відкриті тестові завдання. “Логічні пари” вимагають від студентів встановлення відповідності між поняттями, категоріями, критеріями класифікації, ознаками, різновидами тощо, наведеними в різних змістових переліках, позначених певними буквами та цифрами. Відкриті тестові завдання передбачають обґрунтовану відповідь на запитання з посиланням на теоретичний матеріал.

Відповідь на тестові завдання третього рівня складності оцінюється за шкалою від нуля до одного бала за такими критеріями, як кількість правильно визначених логічних пар (більше чи менше 50%), логічна послідовність викладення матеріалу, повнота, точність у посиланні на фактичні дані.

Оптимальний час для відповіді на один варіант тестових завдань кожного з шести модулів – 45 хв. Після закінчення тестування слід підрахувати загальну кількість набраних балів та оцінити рівень засвоєння матеріалу згідно із наведеною шкалою оцінювання, узгодженою зі шкалою ECTS.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Підсумковий бал за тестування	Оцінка за шкалою ECTS	ВИЗНАЧЕННЯ
6,5 – 7	A	ВІДМІННО – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок
5,5 – 6	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками
4,5 – 5	C	ДОБРЕ – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок
3,5 – 4	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків
2,5 – 3	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії
1,5 – 2	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти
0 – 1	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс

Частина перша

НАУКОЗНАВЧИЙ ТА ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

В а р і а н т 1

Завдання 1-5 мають по декілька варіантів відповідей. У кожному завданні – лише одна правильна відповідь. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь.

1. Вкажіть явище, визначення якого можна сформулювати таким чином: “Сутність і найбільш загальні закономірності виникнення, розвитку, функціонування правових і державних явищ і процесів, а також головні, вихідні для всієї юридичної науки поняття”. Це є дефініцією:

- а) предмета загальної теорії держави і права;
- б) об’єкта загальної теорії держави і права;
- в) науки загальної теорії держави і права;
- г) навчальної дисципліни загальної теорії держави і права;
- д) категорій загальної теорії держави і права.

2. Назвіть, чим є спосіб пізнання, формулювання наукових гіпотез, перевірки доказовості висновків за допомогою різних конкретних засобів та прийомів:

- а) тактикою дослідження;
- б) методом дослідження;
- в) прийомом дослідження;
- г) методологією дослідження;
- д) методикою дослідження.

3. Теорія держави і права виступає узагальнюючою наукою щодо інших юридичних наук, тому що:

- а) вона вивчає юридичні явища, які належать до предметів інших юридичних наук;
- б) до складу загальної теорії держави і права входять не тільки знання, накопичені цією наукою, а й в узагальненому вигляді наукові здобутки інших юридичних наук;

в) її висновки є спільними як для державної, так і для правової дійсності;

г) вона використовує поняття, розроблені іншими юридичними науками.

4. Вкажіть, що відповідає пізньому етапу розвитку первісного суспільства:

- а) праобщина;
- б) родова община;
- в) протоселянська община;
- г) патріархальна община.

5. Яке з наведених тверджень щодо співвідношення методики і методології теорії держави і права, на Вашу думку, є правильним:

- а) ці явища є тотожними;
- б) методологія є різновидом методики;
- в) методика не входить до структури методології, оскільки може застосовуватися в будь-якій (не обов'язково науковій) діяльності;
- г) методика – це кінцевий етап реалізації методології науки.

Завдання 6-10 мають декілька варіантів відповідей, позначених буквами. На кожне завдання існує більше однієї правильної відповіді. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти відповідей.

6. З наведених нижче виокремте власні, специфічні функції загальної теорії держави і права:

- а) узагальнююча;
- б) пізнавальна;
- в) евристична;
- г) методологічна;
- д) інтеграційна;
- е) функція наукового передбачення;
- є) ідеологічна.

7. У структурі методології теорії держави і права зазвичай виділяють:

- а) загальнонаукові методи пізнання державно-правових явищ;
- б) методика пізнання державно-правових явищ;
- в) спеціальні методи пізнання державно-правових явищ;
- г) творчі методи вивчення держави і права;
- д) загальний (філософський) підхід;
- е) власні правові методи;
- є) комплексні методи пізнання держави і права.

8. Вкажіть, які з наведених тверджень найбільш коректно відображають співвідношення таких наук, як теорія держави і права і політологія:

- а) ці науки мають спільний об'єкт і предмет (політична система, держава, громадянське суспільство тощо);
- б) ці науки мають спільний об'єкт дослідження, яким є державно-правові явища і процеси;
- в) ці науки не мають спільних об'єктів дослідження, оскільки вивчають різні за своєю природою суспільні відносини;
- г) політологія є складовою теорії держави і права;
- д) загальна теорія держави і права використовує політологічні дані, вивчаючи співвідношення державної та політичної влади, зв'язок права і політики тощо.

9. Визначте, які чинники сприяли виникненню держав, заснованих на “азіатському” способі виробництва:

- а) необхідність забезпечення вільних хліборобів-общинників водою, землею тощо;
- б) глибоке майнове розшарування суспільства;
- в) об'єднання великої кількості людей для побудови іригаційних споруд;
- г) поширення приватної власності;
- д) розпад родової общини;
- е) централізоване управління суспільством.

10. Вкажіть, які з нижченаведених методів теорії держави і права є власними правовими методами:

- а) герменевтичний;
- б) діалектичний;
- в) формально-юридичний;
- г) логічний;
- д) порівняльний.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар. Для визначення логічних пар до кожного із понять, позначених цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів, позначених буквами.

11. Вкажіть, яким функціям загальної теорії держави і права відповідають наведені характеристики:

1) евристична функція	а) функція, спрямована на здобуття і розширення наукових знань про державно-правові явища, їх характерні риси, сутність, форми, принципи, інститути тощо;
2) функція допомоги практиці	б) функція, відповідно до якої теорія держави і права орієнтує учасників суспільних відносин на повагу до прав, свобод, законних інтересів людини і громадянина, неухильне виконання вимог законодавства, взаємну відповідальність людини і держави, підвищення правової культури та ін.;
3) пізнавальна функція	в) функція, націлена на встановлення закономірностей розвитку і функціонування права і держави;
4) ідеологічно-виховна функція	г) функція, пов'язана зі службовою роллю загальної теорії держави і права, пізнавальна діяльність якої спрямована не тільки на формування теоретичного фундаменту юридичної науки, а й на вирішення суто практичних питань.

12. Вкажіть, які ознаки притаманні відповідним соціальним регуляторам:

1) право	а) формується переважно шляхом визнання і захисту державою ускладнених суспільних відносин, що постійно повторюються;
2) соціальні норми первісної общини	б) не має поділу на права і обов'язки, не містить санкції;
	в) на перших етапах розвитку закріплює соціальну і економічну нерівність, згодом звертається до забезпечення загальносоціальних функцій;
	г) забезпечується переважно силою авторитету, звички, внутрішнього переконання, громадського осуду;
	д) існує переважно в усній формі;
	е) втілюється, як правило, в офіційних джерелах (законах, прецедентах, нормативних договорах тощо).

В а р і а н т 2

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне завдання є лише одна правильна. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь.

1. Вкажіть, яким чином співвідносяться поняття “об’єкт” і “предмет” дослідження:

- а) це тотожні поняття;
- б) поняття “об’єкт” дослідження є ширшим ніж поняття “предмет”;
- в) поняття “предмет” дослідження є ширшим за поняття “об’єкт”;
- г) це самостійні поняття, не перебувають у зв’язку між собою.

2. Метод дослідження держави і права за допомогою опитувань, анкетувань, ознайомлення з судовою практикою, документами, статистичними даними має назву:

- а) системно-структурний;
- б) математичний;
- в) кібернетичний;
- г) конкретно-соціологічний.

3. Зазначте, яке твердження з наведених нижче є коректним:

- а) теорія держави і права у поєднанні з енциклопедією права стала підґрунтям для виникнення філософії права;
- б) енциклопедія права поєднала висновки філософії права і теорії держави і права;
- в) філософія права і енциклопедія права виникли у процесі відокремлення від теорії держави і права у XX столітті;
- г) теорія держави і права поєднала позитивні риси енциклопедії права і філософії права.

4. Визначте, які періоди розвитку первісного суспільства вирізняють залежно від способів господарювання:

- а) періоди збиральної (присвоювальної) і виробничої економіки;
- б) періоди становлення, зрілості і розкладання;
- в) періоди праобщини, родової общини і протоселянської общини;
- г) періоди докласового і класового суспільства.

5. Яке з наведених тверджень найбільш коректно характеризує науковий статус філософії права:

- а) це окрема наука, яка має свій власний предмет дослідження;
- б) це складова філософії, присвячена вивченню державно-правових явищ;
- в) це “спільна територія”, складова як філософської, так і юридичної науки, яка має міждисциплінарний характер;

г) це складова теорії держави і права, яка вивчає найбільш загальні питання державно-правової дійсності.

До завдань 6-10 наведено декілька варіантів відповідей, позначених буквами. На кожне існує більше однієї правильної відповіді. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти відповідей.

6. З наведених нижче вкажіть функції, властиві як теорії держави і права, так й іншим юридичним наукам:

- а) узагальнююча;
- б) пізнавальна;
- в) евристична;
- г) методологічна;
- д) функція наукового передбачення;
- е) інтеграційна.

7. Оберіть серед названих юридичних явищ та процесів ті, що належать до предмета загальної теорії держави і права:

- а) сутність держави і права;
- б) найбільш загальні закономірності виникнення, розвитку, функціонування права і держави;
- в) сукупність технічних засобів збирання, зберігання, систематизації та узагальнення знань про державу і право;
- г) сукупність методів, прийомів, принципів дослідження державно-правових явищ;
- д) система юридичних понять.

8. Вкажіть, які з зазначених нижче наук належать до суспільних:

- а) кібернетика;
- б) математика;
- в) філософія;
- г) політологія;
- д) психіатрія;
- е) теорія держави і права.

9. Які із названих чинників сприяли виникненню держав античного світу (Стародавня Греція, Стародавній Рим):

- а) централізація публічної влади;
- б) послідовний розклад родової організації влади;
- в) збереження колективної власності на землю та інші засоби виробництва;
- г) перехід до приватної власності на землю та інші засоби виробництва;
- д) класовий розподіл населення;
- е) об'єднання великої кількості людей для побудови іригаційних споруд.

10. Вкажіть, які з наведених нижче методів загальної теорії держави і права є спеціальними:

- а) метод соціального експерименту;
- б) синергетичний;
- в) логічний;
- г) кібернетичний;
- д) системний;
- е) діалектичний.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар. Для визначення логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами.

11. Вкажіть, яким ознакам загальної теорії держави і права відповідають наведені характеристики:

1) суспільна наука	а) формулюючи базові юридичні поняття, розглядаючи загальні положення про державу і право, а також соціальні, психологічні, ідеологічні передумови їх виникнення і розвитку, теорія держави і права посідає провідне місце в системі юриспруденції;
2) методологічна наука	б) загальна теорія держави і права досліджує лише найбільш суттєві, широкі за обсягом питання вчення про право і державу, розглядає основні закономірності державно-правової дійсності, вирішує важливі для юриспруденції в цілому проблеми;

3) юридична наука	в) загальна теорія держави і права досліджує такі суспільні явища, як право і держава, їх структуру, призначення, цінність та основні інститути;
4) загальна наука	г) загальні закономірності, вироблені теорією держави і права, використовуються в якості методологічних орієнтирів іншими юридичними науками при дослідженні останніми власного предмета та вирішенні своїх завдань.

12. Назвіть, авторами та прихильниками яких теорій походження держави були вказані нижче вчені:

1) Г. Гроцій, Т. Гоббс, Дж. Локк	а) теорії насилля;
2) Є. Дюринг, Л. Гумплович	б) психологічної теорії;
3) Т. Аквінський	в) договірної теорії;
4) Л. Петражицький	г) класової теорії;
5) К. Маркс, Ф. Енгельс	д) теологічної теорії.

В а р і а н т 3

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей. На кожне завдання існує лише одна правильна. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь.

1. Поясніть, чим зумовлена назва такої науки, як загальна теорія держави і права:

- а) загальна теорія держави і права об'єднує в собі загальні частини всіх галузевих юридичних наук;
- б) загальна теорія держави і права є дисципліною, яка викладається в усіх вищих навчальних закладах за спеціальністю "правознавство";
- в) загальна теорія держави і права базується на загальних у межах України поняттях і категоріях;

г) загальна теорія держави і права досліджує найбільш загальні питання вчення про державу і право.

2. Метод, який застосовується теорією держави і права і пов'язаний із використанням і співставленням знань про розвиток державно-правових явищ на певних історичних етапах та у різних країнах, має назву:

- а) порівняльний;
- б) хронологічний;
- в) метод системного аналізу;
- г) формально-логічний.

3. Основною метою юридичних навчальних дисциплін є:

- а) вирішення дискусійних питань виникнення, розвитку і функціонування державно-правових явищ;
- б) прогнозування розвитку держави і права у майбутньому;
- в) всебічне засвоєння студентами знань про державно-правову дійсність;
- г) напрацювання методів та навичок викладання дисциплін в юридичних навчальних закладах.

4. Вкажіть, яким терміном позначається різновид соціальної влади, що існувала при первіснообщинному ладі і не знала майнових, кастових, станових, класових відмінностей та державно-правових форм:

- а) комуністична влада;
- б) потестарна влада;
- в) вождівська влада;
- г) первіснообщинна влада;
- д) деспотична влада.

5. Назвіть, представники якої теорії пов'язували виникнення держави з економічними чинниками (суспільний поділ праці, приватна власність, розкол суспільства на класи):

- а) іригаційної;
- б) неолітичної революції;
- в) марксистської;

- г) органічної;
- д) патріархальної.

Завдання 6-10 мають декілька варіантів відповідей, позначених буквами. На кожне завдання існує більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти.

6. Вкажіть, які з зазначених юридичних наук є галузевими:

- а) адміністративне право;
- б) конституційне право;
- в) міжнародне приватне право;
- г) кримінально-процесуальне право;
- д) право Європейського Союзу;
- е) судова медицина.

7. Визначте, які з названих нижче особливостей притаманні діалектичному методу пізнання держави і права:

- а) розгляд державно-правових явищ в їх взаємозв'язку, єдності та боротьбі протилежних начал;
- б) розгляд держави і права в їх зовнішніх проявах та без врахування взаємозв'язків між ними;
- в) розгляд державно-правових явищ в динаміці, постійному оновленні і розвитку;
- г) розгляд виключно державно-правових явищ на конкретних історичних етапах;
- д) розгляд держави і права у взаємозв'язку з релігією, політикою, економікою та іншими соціальними явищами.

8. Назвіть, яке з наведених нижче тверджень коректно характеризує зв'язок теорії держави і права з філософією:

- а) предмет теорії держави і права є складовою предмета філософії як науки про загальні закони розвитку природи, суспільства, мислення;
- б) філософія формулює найбільш загальні закони та закономірності суспільного розвитку, які поширюються на державу і право;
- в) філософія озброює теорію держави і права методологією дослідження;

г) теорія держави і права формулює критерії того, як мають вивчатися держава і право у філософських дослідженнях;

д) філософія є складовою предмета теорії держави і права як науки, що вивчає найбільш загальні сутнісні проблеми державно-правової дійсності;

е) філософія і теорія держави і права не пов'язані між собою, оскільки становлять різні рівні пізнання явищ навколишнього світу.

9. Встановіть, які ознаки були характерні для публічної влади при первіснообщинному ладі:

а) носієм та джерелом влади була вся територіальна громада, а способом реалізації – самоврядування;

б) територіальна організація населення;

в) наявність спеціальних установ для забезпечення примусового виконання правил поведінки;

г) родова організація населення;

д) інституціоналізований характер влади;

е) система податків і зборів.

10. До методичних прийомів теорії держави і права належать:

а) використання прийомів логічного мислення;

б) аналіз анкетувань, опитувань та статистичних даних;

в) складання плану наукових досліджень;

г) розгляд державно-правових явищ в їх історичному розвитку;

д) прийоми зберігання та систематизації наукових даних.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар. Для визначення логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами.

11. Вкажіть, які групи юридичних наук вивчають наведені нижче явища:

1) теоретичні науки	а) загальні закономірності функціонування держави і права;
2) галузеві науки	б) причини злочинності;
3) прикладні науки	в) особливості реалізації майнових прав фізичними і юридичними особами;
4) науки, що вивчають міжнародне право	г) співробітництво держав з метою підтримки миру у світі;
	д) порядок продажу землі;
	е) тактику розслідування злочинів;
	є) основи державного ладу України.

12. Оберіть, авторами та прихильниками яких теорій походження права були вказані нижче вчені:

1) Конфуцій, Аристотель, Цицерон, Т. Гоббс, Дж. Локк	а) теологічної теорії;
2) Г. Берман, Т. Аннерс	б) психологічної теорії;
3) Г. Гуго, К Савін'ї, Г. Пухта	в) теорії природного права;
4) Т. Аквінський, Ж. Марітен	г) теорії примирення;
5) Л. Петражицький, Т. Тард	д) історичної школи права.

В а р і а н т 4

До завдання 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей. На кожне завдання існує лише одна правильна відповідь. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь.

1. Вкажіть, яке з наведених понять означає головні напрямки впливу загальної теорії держави і права на державно-правову дійсність та розвиток інших юридичних наук:

- а) методи загальної теорії держави і права;
- б) об'єкт загальної теорії держави і права;
- в) функції загальної теорії держави і права;
- г) предмет загальної теорії держави і права.

2. Сукупність практичних способів ефективного здійснення будь-якої діяльності, зокрема, технічних способів збирання, зберігання, систематизації та узагальнення інформації в процесі наукового дослідження, має назву:

- а) методологія;
- б) методика;
- в) метод;
- г) науковий апарат.

3. Яке з нижченаведених тверджень щодо співвідношення теорії держави і права як науки і навчальної дисципліни є найбільш коректним:

- а) наука є ширшою за навчальну дисципліну, оскільки включає дискусійні теорії, концепції, ідеї, гіпотези, які не входять до навчальної дисципліни;
- б) навчальна дисципліна є ширшою за науку, оскільки включає також і прийоми, навички, методи викладання теорії держави і права в юридичних навчальних закладах;
- в) ці поняття тотожні;
- г) наука спирається на дидактичні прийоми юридичних навчальних дисциплін.

4. Оберіть правильне твердження, яке визначає часові та територіальні межі утворення перших держав:

- а) наприкінці I тисячоліття нової ери на теренах Східної Європи;
- б) наприкінці IV – початку III тисячоліття до нової ери на берегах Нілу, у долині Тигру і Євфрату, пізніше – в Індії, Китаї, Стародавній Греції;
- в) наприкінці I тисячоліття нової ери у Центральній та Південній Америці;
- г) наприкінці IV – початку III століття до нової ери у районах Центральної Африки.

5. Зі службовою роллю юридичної науки, інструментальна цінність якої полягає в тому, щоб її положення прямо чи опосередковано використовувались у законотворчій, правоза-

стосовній, правоохоронній та інших видах юридичної діяльності, пов'язана функція:

- а) наукового передбачення;
- б) ідеологічна;
- в) допомоги практиці;
- г) пізнавальна.

До завдання 6-10 існує декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне – більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти.

6. Вкажіть, які з наведених юридичних наук є галузевими:

- а) фінансове право;
- б) європейське право;
- в) цивільне право;
- г) трудове право;
- д) міжнародне право;
- е) порівняльне право.

7. Назвіть, які з перерахованих методів теорії держави і права є загальнонауковими:

- а) конкретно-соціологічний;
- б) системний;
- в) догматичний;
- г) історичний;
- д) логічний;
- е) синергетичний.

8. Вкажіть науки, які вважаються такими, що передували формуванню загальної теорії держави і права:

- а) філософія права;
- б) енциклопедія права;
- в) цивільне право;
- г) кримінальне право;
- д) історія вчення про державу і право;
- е) загальна історія;
- є) соціологія права;
- ж) політологія права.

9. Встановіть, за допомогою яких соціальних норм здійснювалося регулювання суспільних відносин у первісній общині на різних етапах її існування:

- а) право;
- б) міфи;
- в) корпоративні норми;
- г) ритуали і обряди;
- д) табу;
- е) політичні норми;
- є) звичаї.

10. Зазначте, які з названих нижче вчених є засновниками та авторами робіт з енциклопедії права:

- а) Г. Гунніус;
- б) Т. Гоббс;
- в) К. Неволін;
- г) Г. Шершеневич;
- д) Дж. Остин.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар та вирішення теоретико-прикладних задач підвищеної складності. У разі визначення логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами. Дайте аргументовану відповідь на поставлені запитання з огляду на умови задачі.

11. Встановіть, до якої групи юридичних наук належить кожна з наведених юридичних наук:

1) теоретичні юридичні науки	а) історія держави і права;
2) історичні юридичні науки	б) загальна теорія держави і права;
3) галузеві юридичні науки	в) цивільне право;
4) прикладні юридичні науки	г) кримінологія;
	д) судова медицина;
	е) історія вчень про державу і право;
	є) конституційне право;
	ж) кримінально-виконавче право;
	з) трудове право;
	и) порівняльне правознавство.

12. З'ясуйте, ознаки чи окремі елементи яких теорій походження держави можна знайти у наведених нижче положеннях Конституції України.

а) Верховна Рада України від імені Українського народу – громадян України всіх національностей, виражаючи суверенну волю народу, спираючись на багатовікову історію українського державотворення і на основі здійсненого українською нацією, усім Українським народом права на самовизначення, дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя, піклуючись про зміцнення громадянської злагоди на землі України, прагнучи розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу, усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та майбутніми поколіннями, керуючись Актом проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року, схваленим 1 грудня 1991 року всенародним голосуванням, приймає цю Конституцію – Основний Закон України;

б) Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування;

в) Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Право власності на землю гарантується.

В а р і а н т 5

До завдання 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей. На кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь.

1. Укажіть, яка з наведених юридичних наук вивчає специфіку державно-правового розвитку конкретних країн, спільні і відмінні риси різних правових систем, можливість

запозичення іноземного досвіду правовою системою України:

- а) міжнародне право;
- б) порівняльне правознавство;
- в) історія держави і права зарубіжних країн;
- г) теорія держави і права.

2. Підхід до пізнання дійсності, який ґрунтується на граничних, позаекспериментальних принципах і началах буття, знання, культури і дозволяє “зазирнути усередину” правових явищ, процесів, досліджувати їх ознаки і властивості, їх юридичну природу і специфіку, має назву:

- а) діалектика;
- б) герменевтика;
- в) метафізика;
- г) феноменологія.

3. Вкажіть, яка з нижченаведених наук озброює теорію держави і права найбільш загальними методами пізнання державно-правових явищ:

- а) політологія;
- б) соціологія;
- в) суспільствознавство;
- г) філософія;

4. Назвіть метод, який передбачає використання у правових дослідженнях законів соціального управління:

- а) кібернетичний;
- б) конкретно-соціологічний;
- в) математичний;
- г) логічний.

5. Визначте, предметом дослідження якої групи юридичних наук виступають специфічні правові відносини, що складаються в окремих сферах суспільного життя, а також ті правові норми і законодавчі приписи, що виникають на їх базі:

- а) теоретичних юридичних наук;
- б) галузевих юридичних наук;

- в) прикладних юридичних наук;
- г) юридичних наук, що вивчають зарубіжні державу і право.

На завдання 6-10 існують декілька варіантів відповідей, позначених буквами, тобто на кожне – більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти відповідей.

6. Вкажіть, які з наведених наук є юридичними прикладними науками:

- а) кримінологія;
- б) порівняльне правознавство;
- в) судова бухгалтерія;
- г) дидактика;
- д) правова статистика;
- е) педагогіка;
- є) палеонтологія.

7. Назвіть завдання загальної теорії держави і права як навчальної дисципліни:

- а) ознайомлення студентів з основами юридичної професії;
- б) озброєння студентів знаннями про найбільш загальні закономірності державно-правового життя суспільства;
- в) закладення фундаменту правової культури майбутніх фахівців;
- г) формування у студентів навиків логічного мислення;
- д) надання початкових уявлень про основні державно-правові поняття і категорії;
- е) визначення основних закономірностей виникнення, розвитку та функціонування держави та права.

8. Вкажіть, які з наведених нижче сфер знань є юридичними науками:

- а) соціологія права;
- б) криміналістика;
- в) статистика;
- г) судова бухгалтерія;
- д) філософія права;
- е) кібернетика.

9. У межах теорії насильства виділяють:

- а) теорію культурного насилля;
- б) теорію глобального насилля;
- в) теорію зовнішнього насилля;
- г) теорію психологічного насилля;
- д) теорію мінімального насилля;
- е) теорію внутрішнього насилля.

10. Назвіть цілі, які притаманні будь-якій науці:

- а) пояснення явищ навколишнього світу;
- б) надання етичної оцінки явищам, які відбулися протягом історії людства;
- в) прогнозування розвитку природних і суспільних процесів у майбутньому;
- г) втілення наукових досягнень у практику;
- д) управління державою;
- е) регулювання суспільних відносин.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар та вирішення теоретико-прикладних задач підвищеної складності. У разі визначення логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами. Дайте аргументовану відповідь на поставлені запитання, враховуючи умови задачі.

11. Вкажіть, яким функціям загальної теорії держави і права відповідають наведені характеристики цих функцій:

1) узагальнююча функція	а) функція, яка відображає формування загальною теорією держави і права теоретичних конструкцій та наукових прогнозів, що є основою для розробки всіма іншими юридичними науками своїх предметів дослідження;
2) інтеграційна функція	б) функція, відповідно до якої теорія держави і права акумулює й систематизує висновки, зроблені іншими юридичними дисциплінами;

- 3) методологічна функція в) функція, у процесі реалізації якої відбувається інтеграція юридичних явищ і положень інших юридичних наук у загально-теоретичні поняття, що мають абстрактний характер, а також формулюються їх визначення, основні риси і загальні закономірності розвитку та функціонування.

12. Визначте, який метод переважно використовувався при дослідженні наведених державно-правових явищ та формулюванні наступних тверджень. Обґрунтуйте свою відповідь:

а) за юридичною силою нормативно-правові акти утворюють таку ієрархічну систему: Конституція України, конституційні закони; кодекси та закони України; підзаконні нормативно-правові акти;

б) будь-яка норма права може бути викладена у вигляді формули “якщо..., то..., інакше (у іншому випадку)...”;

в) слід враховувати, що дія державно-правових закономірностей не має характеру абсолютної фатальності. У суспільній практиці не виключаються окремі, у тому числі випадкові, відхилення від закономірностей.

В а р і а н т 6

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, причому на кожне існує лише одна правильна. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь.

1. Функція теорії держави і права, яка полягає у встановленні закономірностей розвитку і функціонування держави і права, має назву:

- а) інтеграційна;
- б) методологічна;
- в) евристична;
- г) пізнавальна.

2. Вкажіть філософський підхід до дослідження держави і права, побудований на уявленні про право як систему,

що саморозвивається, має нерівноважний, слабо детермінований характер, поведінку якої важко передбачити:

- а) діалектика;
- б) синергетика;
- в) феноменологія;
- г) герменевтика.

3. Наука, предметом дослідження якої є суспільство як цілісна система, його окремі структури та інститути, різні соціальні групи та стосунки між ними, закономірності індивідуальної і групової поведінки, а також соціальні процеси, що відбуваються у суспільстві, має назву:

- а) соціологія;
- б) соціальна філософія;
- в) теорія держави і права;
- г) політологія.

4. Вкажіть прізвище вченого – представника аналітичної думки, з ім'ям якого пов'язується виникнення загальної теорії права:

- а) Дж. Локк;
- б) Г. Гроцій;
- в) Дж. Остин;
- г) І. Кант;
- д) Г. Гегель;

5. Визначте співвідношення загальної теорії держави і права та юридичної науки:

- а) це тотожні явища;
- б) юридична наука є складовою загальної теорії держави і права;
- в) це самостійні суспільні науки;
- г) загальна теорія держави і права входить до системи юридичних наук.

На завдання 6-10 існує декілька варіантів відповідей, позначених буквами, причому на кожне – більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти відповідей.

6. Визначте, які з нижченаведених питань не належать до предмета теорії держави і права:

- а) закономірності виникнення, розвитку та функціонування державно-правових явищ;
- б) система юридичних понять;
- в) специфічні правовідносини, які складаються в різних сферах суспільного життя;
- г) сутність та соціальне призначення державно-правових явищ;
- д) умови виникнення, розвитку і особливості функціонування держави і права окремих країн;
- е) причини та умови вчинення злочинів та заходи їх подолання;
- є) загальні юридичні поняття та категорії.

7. До складових логічного методу пізнання держави і права можна віднести:

- а) аналіз і синтез;
- б) верховенство права і верховенство держави;
- в) дедукція і індукція;
- г) централізація та децентралізація;
- д) сходження від конкретного до абстрактного та від абстрактного до конкретного;
- е) перехід від системних змін до структурних.

8. Вкажіть, які з наведених напрямків міждисциплінарних знань відображають зв'язок теорії держави і права з іншими суспільними науками:

- а) соціологія права, яка вивчає особливості поведінки людей, діяльності різних соціальних структур в юридичній сфері;
- б) правова статистика, яка вивчає кількісні показники юридичної діяльності;
- в) економіка права, яка вивчає правове регулювання економічних процесів;
- г) філософія права, яка осмислює найбільш загальні правові явища з використанням філософських категорій;

д) анатомія права, яка вивчає внутрішню будову правових явищ;

е) географія права, яка розглядає особливості правових систем різних країн світу.

9. Вкажіть представників расової теорії походження держави:

- а) Ф. Енгельс;
- б) К. Каутський;
- в) Ф. Ніцше;
- г) Ф. Гобіно;
- д) Т. Тард.

10. Визначте критерії науковості юриспруденції:

- а) наявність об'єкта і предмета дослідження;
- б) існування власного понятійного апарату;
- в) здатність регулювати суспільні відносини;
- г) значна кількість учених та наукових установ, які досліджують державу і право;
- д) наявність методології дослідження державно-правової дійсності.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар. Для визначення логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами.

11. Встановіть відповідність між групами наук та науками, що до них входять:

1) технічні науки	а) механіка;
2) природничі науки	б) фізика;
3) суспільні науки	в) політологія;
	г) юриспруденція;
	д) хімія;
	е) соціологія;
	є) інформатика;
	ж) економіка;
	з) біологія.

12. Встановіть відповідність між назвою теорії походження держави та її змістом:

1) теологічна теорія	а) держава виникла за домовленістю людей як інституція, яка відповідає за дотримання порядку, загальних інтересів і вимогам якої всі підкоряються;
2) патріархальна теорія	б) головна причина виникнення держави – завоювання, поневолення одних племен іншими, для закріплення влади переможця утворюється держава;
3) договірна теорія	в) походження держави за волею Божою, держава є недоторканою, залежною від релігійних догм;
4) теорія насильства	г) головною причиною виникнення держави є боротьба класів між собою, необхідність стримувати пригнічений клас;
5) марксистська теорія	д) держава є продуктом природного розвитку, результатом поступового розростання сім'ї.

Частина друга

ЗАГАЛЬНЕ ВЧЕННЯ ПРО ДЕРЖАВУ

В а р і а н т 1

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь.

1. Обґрунтуйте положення: держава є організацією всього суспільства, оскільки:

а) може виступати в ролі арбітра між ворогуючими угрупованнями, пом'якшувати та узгоджувати різні соціальні, національні, мовні конфлікти, сприяти досягненню соціальних компромісів;

б) організована як система спеціальних органів, що наділені владними повноваженнями;

в) виступає у внутрішніх та зовнішніх відносинах в інтересах усього населення країни, яке вона повинна репрезентувати і обслуговувати;

г) поєднує захист інтересів усього суспільства з інтересами певних еліт.

2. Дайте визначення поняття функцій держави:

а) цілі діяльності держави;

б) принципи діяльності держави;

в) основні напрямки діяльності держави;

г) головні прийоми та методи діяльності держави;

д) правові форми діяльності держави.

3. Вкажіть, яке поняття відображено у визначенні: “Взяті в єдності способи організації державної влади, її устрою і методи її здійснення”:

а) форма правління;

б) форма держави;

в) форма державного устрою;

г) державно-правовий режим.

4. Назвіть, яким терміном визначається сукупність державних органів, установ, підприємств та інших державних інститутів, за посередництвом яких практично виконуються завдання й функції держави:

- а) механізм держави;
- б) апарат держави;
- в) законодавча гілка державної влади;
- г) політична система суспільства;
- д) виконавча гілка влади.

5. Вкажіть головну (істотну) ознаку державного органу:

- а) територія, на яку розповсюджується його компетенція;
- б) назва;
- в) колегіальний характер;
- г) наявність державно-владних повноважень.

До завдань 6–10 наведено сім і більше варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти.

6. Виокремте основні аспекти сучасного розуміння держави:

- а) організація всього суспільства;
- б) легалізований ринок;
- в) носій прав та обов'язків;
- г) організація певних класів або інших груп людей;
- д) політико-правовий зв'язок особи та громадянського суспільства;
- е) апарат влади та управління;
- є) власник засобів виробництва.

7. Вкажіть, які функції належать до внутрішніх функцій держави:

- а) функція оподаткування та фінансового контролю;
- б) політична функція;
- в) оборонна функція;
- г) функція забезпечення режиму законності та правопорядку;

д) функція забезпечення миру і підтримки світового порядку;

е) функція співробітництва сучасних держав;

є) функція інтеграції у світову економіку.

8. Назвіть принципи створення федерацій:

а) національний;

б) народний;

в) демократичний;

г) науковий;

д) правовий;

е) змішаний;

є) територіальний.

9. Встановіть, що з наведеного нижче входить до складу механізму української держави:

а) прокуратура;

б) громадські організації;

в) Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого;

г) народ України;

д) територіальна громада;

е) місцеві державні адміністрації;

є) політичні партії;

ж) Президент України.

10. Назвіть ознаки, на які вказує форма правління держави:

а) порядок створення вищих органів держави;

б) спосіб територіального устрою державної влади і організацію системи державних органів, що відповідає цьому устрою;

в) взаємодію вищих органів державної влади з місцевими органами влади;

г) способи юридичної легітимації державної влади та її підстави;

д) тривалість повноважень і характер змінюваності вищих органів влади;

е) методи, інтенсивність і правову обґрунтованість використання силових структур, інших ресурсів влади.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар та розв'язання теоретико-прикладних задач підвищеної складності. У разі визначення логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами. При вирішенні теоретико-прикладних задач надайте аргументовану відповідь на поставлені запитання, враховуючи умови задачі.

11. Підберіть до кожного з вказаних критеріїв класифікації функцій держави відповідні йому різновиди:

1) час дії	а) функції буржуазної держави;
2) спрямованість діяльності держави	б) зовнішні функції;
3) соціальні інтереси	в) соціальні функції;
4) тип держави	г) тимчасові функції;
5) соціальна значущість	д) функції феодальної держави;
6) сфера суспільних відносин	е) похідні функції;
	є) загальносоціальні функції;
	ж) культурні функції;
	з) функції рабовласницької держави;
	и) головні функції;
	і) внутрішні функції;
	ї) функції соціалістичної держави;
	й) політичні функції;
	к) економічні функції;
	л) постійні функції;
	м) функції із захисту групових інтересів.

12. Визначте, про який саме статус (функцію) президента йдеться й за якої форми державного правління:

Конституція Румунії зобов'язує Президента здійснювати “посередництво між владами держави, а також між державою й суспільством” (ст. 80);

Конституція Польщі закріплює положення, що “Прези-

дент є вищим представником Республіки Польща й гарантом наступництва державної влади” (ст. 126);

Конституція Словаччини визначає, що глава держави “своїми рішеннями забезпечує належне функціонування конституційних органів” (ст. 101).

В а р і а н т 2

До завдання 1-5 наведено по чотири і більше варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує лише одна правильна. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь.

1. Вкажіть, у чому полягає співвідношення державного суверенітету та суверенних прав:

- а) державний суверенітет виключає наявність суверенних прав;
- б) державний суверенітет проявляється і конкретизується в суверенних правах;
- в) держава має суверенні права незалежно від наявності суверенітету;
- г) суверенні права визначають обсяг державного суверенітету.

2. Визначте, яка функція притаманна державі будь-якого типу:

- а) культурно-виховна;
- б) оборони держави;
- в) охорони прав і законних інтересів людини і громадянина;
- г) інтеграції у світову економіку.

3. Встановіть, до характеристики якої функції держави належать такі ознаки: “Розробка економічної політики; управління підприємствами, доля державної власності в яких складає більше 50%; встановлення правових засад ринкових відносин та цінової політики; припинення монополізму та недобросовісної конкуренції; захист прав споживачів”:

- а) екологічної;

- б) соціальної;
- в) політичної;
- г) економічної;
- д) антимонопольної.

4. Визначте форму правління в Україні на сучасному етапі її розвитку:

- а) парламентська республіка;
- б) парламентсько-президентська республіка;
- в) президентсько-парламентська республіка;
- г) президентська республіка;
- д) суперпрезидентська республіка.

5. Згадайте, ст. 6 Конституції України закріпила поділ державної влади в Україні на:

- а) вищу, центральну, місцеву;
- б) колегіальну, одноособову;
- в) законодавчу, виконавчу, судову;
- г) президентську, парламентську, урядову.

До завдань 6-10 наведено по сім і більше варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти.

6. Вкажіть риси державного суверенітету, що характеризують політико-правові властивості державної влади всередині країни та за її межами:

- а) верховенство;
- б) єдність;
- в) невідчужуваність;
- г) незалежність;
- д) неподільність;
- е) рівноправність;
- є) примусовість.

7. Визначте, які з наведених держав є республіками:

- а) Франція;

- б) Японія;
- в) Польща;
- г) Швеція;
- д) Німеччина;
- е) Іспанія;
- є) Данія.

8. Назвіть, які риси характеризують унітарну державу:

- а) утворюється на підставі договору;
- б) одноканальна податкова система;
- в) наявність громадянства як адміністративно-територіальних одиниць, так і держави в цілому;
- г) складові частини держави мають ознаки суверенітету;
- д) дуальна організація державного апарату;
- е) може мати у своєму складі автономні утворення;
- є) єдине законодавство.

9. Згадайте, які додаткові функції виконує законодавча влада:

- а) виконавчу;
- б) контрольну;
- в) судову;
- г) установчу;
- д) інтерпретаційну;
- е) представницьку;
- є) правозастосовну;
- ж) фінансову.

10. Вкажіть, які з зазначених органів державної влади та місцевого самоврядування є первинними за своєю соціальною природою:

- а) Верховна Рада України;
- б) Міністерство оборони України;
- в) Президент України;
- г) обласна рада;
- д) міський голова;
- е) Служба безпеки України;

- є) Прем'єр-міністр України;
- ж) Голова Антимонопольного комітету.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар. Для визначення логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами.

11. Які юридичні характеристики, позначені буквами, відповідають різновидам структурних елементів форми держави, що позначені цифрами:

1) абсолютна монархія	а) позапарламентський метод обрання президента та формування уряду;
2) станово-представницька монархія	б) держави, що створюють державно-правовий союз, зберігають суверенітет;
3) парламентська монархія	в) часткове чи повне відсторонення народу від державної влади, її надмірна централізація;
4) президентська республіка	г) єдина цілісна держава, територія якої поділяється на адміністративно-територіальні одиниці, що не володіють суверенними правами;
5) змішана республіка	д) повна концентрація влади в руках монарха, опора на військово-бюрократичний апарат;
6) парламентська республіка	е) обрання глави держави безпосередньо народом, формування уряду за участю як президента, так і парламенту;
7) федерація	є) наявність спадкового голови держави, який виконує “декоративні”, символічні функції;
8) унітарна держава	ж) складна союзна держава, яка містить державні утворення, що володіють певною юридично визначеною політичною самостійністю;
9) конфедерація	
10) демократичний режим	
11) недемократичний режим	

- з) засновується на регулярній легітимації влади населенням, яке наділене широкими правами та свободами;
- и) наявність спеціального представницького органу, який обмежує компетенцію глави держави, скликається за його наказом;
- і) виборність глави держави парламентським шляхом.

12. Встановіть відповідність між критеріями класифікації державних органів та їх видами:

1) соціальна природа	а) центральні і місцеві;
2) функціональне спрямування	б) виборні, призначувані, успадковані;
3) територія, на яку поширюються повноваження	в) органи первинного та вторинного представництва;
4) спосіб утворення	г) одноособові і колегіальні;
5) особовий склад органу	д) органи законодавчої, виконавчої та судової влади.

В а р і а н т 3

До завдань 1-5 наведено по чотири і більше варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь.

1. Назвіть, якими ознаками характеризується соціальна функція держави:

- а) забезпечення екологічного благополуччя та екологічної безпеки громадян;
- б) формування та поповнення державної скарбниці за рахунок усіх видів податків, фінансових зборів, мита і нарахувань;
- в) утворення умов, що забезпечують гідне життя та вільний розвиток людини шляхом гарантування певного кола благ за рахунок держави;

г) забезпечення народовладдя, розвитку демократичних форм і інститутів, врегулювання політичних конфліктів.

2. Вкажіть, яке із суверенних прав належить до внутрішніх:

- а) право оголошення війни та укладання миру;
- б) право на власні збройні сили;
- в) право на участь у міжнародних організаціях;
- г) право на дипломатичні зносини.

3. Поясніть, федерація вважається асиметричною через:

- а) наявність відмінних за територіальними розмірами суб'єктів федерації;
- б) відмінний час вступу до федерації різних суб'єктів федерації;
- в) наявність неоднакового юридичного і фактичного статусу в різних суб'єктів федерації;
- г) нез'єднаність суб'єкта федерації з іншими суб'єктами спільним кордоном.

4. Залежно від способу утворення органи держави поділяються на:

- а) виборні, призначувані, успадковані;
- б) колегіальні, одноособові;
- в) первинні, вторинні;
- г) законодавчі, виконавчі, судові.

5. Дайте визначення поняття “державний службовець”:

- а) особа, яка уповноважена на виконання управлінських функцій, наділена публічно-правовим статусом, здійснює владні повноваження та приймає обов'язкові для інших осіб рішення;
- б) особа, яка зв'язана з державою взаємними правами та обов'язками, наділена правовим статусом;
- в) юридична особа, яка сприяє виконанню функцій держави та утримується за рахунок державного бюджету;
- г) особа, яка займає посаду в державних органах та організаціях щодо практичного виконання їх функцій та завдань і отримує зарплату за рахунок коштів державного бюджету.

До завдань 6-10 наведено по сім і більше варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне завдання існує більше однієї правильної відповіді. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти відповідей.

6. Згадайте, які з наведених типів держави не належать до цивілізаційної типології держави:

- а) православно-християнський тип;
- б) західний тип;
- в) індійський тип;
- г) давньокитайський тип;
- д) рабовласницький тип;
- е) ісламський тип;
- є) феодальний тип.

7. Вкажіть, що виражають функції держави:

- а) сутність держави;
- б) правові форми діяльності держави;
- в) соціальне призначення держави;
- г) форму держави;
- д) багатоаспектність держави;
- е) методи здійснення державної влади.

8. Згадайте, які ознаки відрізняють державу від організації влади за первіснообщинного ладу:

- а) потестарний характер влади;
- б) наявність визначеної території;
- в) наявність мононорм;
- г) владні суб'єкти утримуються за рахунок всього суспільства;
- д) зв'язок населення з публічно-владною організацією на підставі взаємних прав та обов'язків;
- е) наявність податків і зборів.

9. Виокремте ознаки, які не характеризують політичний режим як демократичний:

- а) правова рівність усіх громадян;
- б) загальна мілітаризація суспільного життя;

- в) виборність та змінюваність вищих представницьких органів влади;
- г) повний контроль держави над всіма сферами суспільного життя;
- д) ігнорування інтересів національних меншин;
- е) існування опозиційних партій;
- є) політичний плюралізм.

10. Назвіть принципи організації і діяльності державного апарату демократичної країни:

- а) пріоритет інтересів держави;
- б) професіоналізм і компетентність;
- в) бюрократизм;
- г) виборність представницьких органів державної влади;
- д) концентрація державної влади;
- е) доцільність;
- є) стабільність кадрів.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар. Для визначення логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами.

11. Оберіть із запропонованих ознак ті, які найбільш відповідають наступним різновидам форми правління держави:

1) президентська республіка	а) влада глави держави не обмежується будь-якими органами чи законом;
2) парламентська республіка	б) вибори до парламенту одночасно передбачають і формування ним уряду, який формально призначається монархом;
3) абсолютна монархія	в) монарх формально володіє всією повнотою державної влади, проте реально його влада є символічною;
4) парламентська монархія	г) глава держави одночасно наділений повноваженнями голови уряду;
	д) глава держави наділений правом розпустити парламент та призначити нові вибори;

- е) відсутній інститут парламентської відповідальності уряду;
- є) відсутня юридична відповідальність глави держави;
- ж) визнається верховенство парламенту, перед яким уряд несе відповідальність за свою політичну діяльність;
- з) монарх наділений правом абсолютного вето на рішення парламенту, проте реально ним не користується;
- и) глава держави обирається виключно шляхом загальних виборів;
- і) усі акти монарха розробляються урядом та підлягають контрасигнації міністрами;
- ї) глава держави обирається парламентським шляхом;
- й) глава держави має право відкладального вето на законодавчі рішення парламенту, яке може бути подолано парламентом кваліфікованою більшістю голосів;
- к) наявність розвинутої сталої партійної системи.

12. Встановіть відповідність між критеріями типологізації держав та їх типами:

1) соціально-економічна формація	а) китайська цивілізація;
2) характер розвитку продуктивних сил	б) доіндустріальна держава;
3) особливості релігії та культури	в) православна цивілізація;
	г) азійська цивілізація;
	д) держава соціально-демократичної орієнтації;
	е) феодална держава;
	є) індустріальна держава;
	ж) мусульманська цивілізація;
	з) рабовласницька держава;
	и) західна цивілізація;

- і) буржуазна держава;
- ї) японська цивілізація;
- й) соціалістична держава;
- к) інформаційна держава.

В а р і а н т 4

До завдань 1-5 наведено по чотири і більше варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує лише одна правильна. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь.

1. Вкажіть, критерієм типологізації держави за формаційним підходом є:

- а) цивілізаційний критерій;
- б) географічний критерій;
- в) критерій форми держави;
- г) расовий критерій;
- д) соціально-економічний критерій.

2. Визначте, яка функція держави характеризується такими ознаками: “Підтримкою миру, запобіганням війнам, роззброєнням, ліквідацією ядерної зброї, співробітництвом з іншими державами в боротьбі з організованою злочинністю, тероризмом, мирним врегулюванням міжнародних конфліктів”:

- а) функція оборони;
- б) функція підтримки світового порядку;
- в) функція інтеграції у світову економіку;
- г) функція міжнародного співробітництва.

3. Назвіть підставу легітимації влади монарха у східних деспотіях:

- а) через вплив монарха на станово-представницький орган;
- б) через закріплення в законі влади монарха;
- в) через сакралізацію влади монарха, непорушний авторитет його сили;

г) через звичай підкорення владі монарха.

4. Згадайте, яка з наведених характеристик найбільш точно визначає авторитарний політичний режим:

а) існування єдиної загальнообов'язкової ідеології, однопартійна політична система, заборона існування опозиції, вождизм;

б) інститути демократії існують формально, державні рішення приймаються правлячою елітою, функції якої не обмежуються законом, офіційно визнається пріоритет державних інтересів перед інтересами особи;

в) принципова відмова від ідеї прав людини і громадянина, формальність і декоративний характер виборів, заперечення поділу державної влади;

г) монопольний контроль з боку держави над економікою, культурою та побутом, спирання на репресивний апарат.

5. Визначте, державний апарат – це:

а) сукупність державних органів, установ, підприємств, організацій, за посередництвом яких здійснюються завдання і функції держави;

б) сукупність державних органів, уповноважених здійснювати державну владу та управління;

в) сукупність державних службовців, які наділені компетенцією для виконання функцій і завдань держави;

г) сукупність інститутів управління та інших політичних організацій, які беруть участь у формуванні і здійсненні політичної влади.

До завдань 6-10 наведено по сім і більше варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти.

6. Визначте основні елементи держави (за класичними юридичними поглядами):

а) територія;

б) законодавство;

- в) державна влада;
- г) збройні сили;
- д) населення;
- е) державний апарат;
- є) грошова одиниця;
- ж) поділ державної влади.

7. Згадайте, які з перерахованих нижче ознак належать до ознак державної влади демократичної держави:

- а) здійснюється всіма суб'єктами політичної системи;
- б) політичний характер;
- в) виборний характер;
- г) свідомо-вольовий характер;
- д) легітимний характер;
- е) публічний характер;
- є) ієрархічний характер.

8. Визначте основні тенденції розвитку функцій сучасної української держави:

- а) зростання загальносоціальних, загальнодемократичних, гуманістичних засад у функціонуванні держави;
- б) детальна регламентація сфери обміну і виробництва товарів народного споживання;
- в) зростання впливу держави на всі сфери суспільних відносин, у тому числі приватне життя;
- г) переважне застосування імперативних методів правового регулювання;
- д) взаємозв'язок, узгодженість, єдність спрямованості функцій держави;
- е) засвоєння державою нової ролі “слуги” суспільства та особистості;
- є) державна монополізація ринків споживчих послуг.

9. Вкажіть, які ознаки є характерними для міжнарод-

них об'єднань держав:

а) формування наддержавних органів для координації діяльності держав-членів;

б) насильницьке захоплення однією державою і утримання у своєму складі інших суверенних держав;

в) держави-члени залишаються суверенними державами, а передають об'єднанню лише деякі суверенні права;

г) існування загальної системи законодавчих, виконавчих і судових органів;

д) єдине законодавство;

е) наявність спільних інтересів держав-членів;

є) держави-члени не є самостійними суб'єктами міжнародного права;

ж) автономність внутрішніх правової, судової, політичної та інших систем кожного окремого члена;

з) управління єдиними збройними силами і правоохоронними органами здійснюється центральними владними органами.

10. Назвіть, які з наведених нижче інституцій входять до складу державного апарату:

а) установи освіти;

б) збройні сили;

в) уряд;

г) державні підприємства;

д) правоохоронні органи;

е) місцеві державні адміністрації;

є) органи місцевого самоврядування.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар. Для визначення логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами.

11. Охарактеризуйте кожен з органів державної влади, позначений цифрою, за допомогою запропонованих ознак, по-

значених відповідною буквою.

1) парламент	а) первинний;
2) президент	б) одноособовий;
3) уряд	в) загальної компетенції;
4) місцевий суд загальної юрисдикції	г) виконавчої влади;
5) обласна державна адміністрація	д) місцевий;
6) міністерство фінансів	е) глава держави;
	є) вторинний;
	ж) спеціальної компетенції;
	з) законодавчої влади;
	и) призначувальний;
	і) центральний;
	ї) судової влади;
	й) виборний;
	к) колегіальний.

12. Оберіть серед запропонованих ознак ті, які найбільш відповідають наступним різновидам форми устрою держави:

1) унітарна держава	а) має єдині вищі органи державної влади, яким підпорядковуються або підконтрольні місцеві державні органи;
2) федерація	б) відсутність суверенітету, оскільки її члени зберігають за собою державний суверенітет;
3) конфедерація	в) наявність громадянства як складових частин, так і держави в цілому;
	г) відсутність вищих органів, рішення яких є обов'язковими для всіх членів об'єднання;
	д) не містить відокремлених територіальних утворень, що мають ознаки суверенності;
	е) відсутність єдиної конституції, системи законодавства, громадянства;
	є) наявність двох рівнів органів державної влади і управління;
	ж) єдине громадянство;
	з) можливість дворівневої системи судових та правоохоронних органів;

- и) тимчасовий характер, створення для досягнення певних цілей;
- і) наявність єдиної території, що складається із територій суб'єктів, які можуть встановлювати власний адміністративно-територіальний поділ;
- ї) міжнародно-правовий договірний характер цього об'єднання;
- й) єдина для всієї держави система законодавства.

В а р і а н т 5

До завдань 1-5 наведено по чотири і більше варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь.

1. Дайте юридичне визначення категорії “народ” за Конституцією України:

- а) спільність людей, які мають єдине походження та політичні традиції;
- б) громадяни всіх національностей;
- в) єдність людей, які мають спільні антропологічні та ментальні характеристики;
- г) громадяни, яким виповнилося 18 років та які проживають на території країни більше 5 років.

2. Визначте, яка функція є новою для української держави на сучасному етапі:

- а) функція боротьби за мир та мирне співіснування держав;
- б) екологічна функція;
- в) функція інтеграції у світову економіку та державної підтримки іноземних інвестицій;
- г) соціальна функція.

3. Згадайте, який різновид монархії має такі риси: формальна належність законодавчої влади парламенту; здійс-

нення монархом функцій глави виконавчої влади; право монарха формувати уряд, відповідальний перед ним; право накладення абсолютного вето на закони парламенту; право монарха видавати укази, що мають силу закону:

- а) деспотична монархія;
- б) абсолютна монархія;
- в) станово-представницька монархія;
- г) дуалістична монархія;
- д) представницька монархія.

4. Встановіть суб'єктів поділу державної влади:

- а) уряд, міністерства, відомства;
- б) президент, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування;
- в) парламент, місцеві ради, територіальна громада;
- г) парламент, уряд, суд.

5. Дайте визначення поняття “посадова особа державного апарату”:

а) це державний службовець, уповноважений на виконання управлінської функції, наділений публічно-правовим статусом, здійснює державно-владні повноваженнями, приймає обов'язкові для інших осіб, визначені законодавством юридичні акти, може бути притягнутим до підвищеної юридичної відповідальності;

б) юридична особа, уповноважена на виконання різних функцій у сфері державного управління;

в) суб'єкт, специфічною для якого є невиробнича діяльність в освітній, культурно-виховній, науковій галузях, у сфері охорони здоров'я і соціального захисту громадян;

г) особа, яка займає посаду в державних органах та організаціях щодо практичного виконання їх функцій та завдань, отримує зарплату за рахунок державного бюджету.

До завдань 6-10 наведено по сім і більше варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти відповідей.

6. Вкажіть, які функції належать до зовнішніх функцій держави:

- а) функція оподаткування та фінансового контролю;
- б) політична функція;
- в) функція оборони держави;
- г) функція забезпечення законності та правопорядку;
- д) функція забезпечення миру і підтримки світового порядку;
- е) економічна функція;
- є) функція міжнародного співробітництва;
- ж) функція інтеграції у світову економіку.

7. Встановіть, на які ознаки вказує форма державного устрою:

- а) спосіб територіального устрою державної влади і організацію системи державних органів, що відповідає цьому устрою;
- б) порядок створення вищих органів держави;
- в) співвідношення правових і неправових способів здійснення владних функцій;
- г) способи юридичної легітимації державної влади та її підстави;
- д) методи, інтенсивність і правова обґрунтованість використання силових структур, інших ресурсів влади;
- е) взаємодія вищих органів державної влади з місцевими органами влади;
- є) тривалість повноважень і характер змінюваності вищих органів влади.

8. Визначте, які з наведених держав не є федераціями:

- а) Австралія;
- б) Україна;
- в) Канада;
- г) Швейцарія;
- д) Німеччина;
- е) Іспанія;
- є) Індія.

9. Встановіть, які ознаки характеризують політичний режим як демократичний:

- а) правова рівність усіх громадян;
- б) загальна мілітаризація суспільного життя;
- в) виборність і змінюваність вищих представницьких органів влади;
- г) повний контроль держави над сферами суспільного життя;
- д) ігнорування інтересів національних меншин;
- е) існування опозиційних партій;
- є) політичний плюралізм;
- ж) ідеологічна монополія.

10. Визначте, які з вказаних властивостей не є істотними ознаками державного органу:

- а) здійснює невиробничу діяльність в освітній, культурно-виховній, науковій галузях;
- б) наділений встановленою законодавством компетенцією;
- в) проводить виробничу діяльність, головним споживачем його продукції є держава;
- г) є структурно виокремленим, внутрішньо організованим колективом державних службовців;
- д) є суб'єктом природних монополій;
- е) здійснює певні владно-управлінські функції і завдання держави;
- є) має державно-владні повноваження.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар та вирішення теоретико-прикладних задач підвищеної складності. У разі визначення логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами. При вирішенні теоретико-прикладних задач надайте аргументовану відповідь на поставлені запитання, виходячи з умов задачі.

11. Відшукайте, які визначення, позначені буквами,

відповідають певним юридичним категоріям, що позначені цифрами:

- 1) механізм держави
- 2) державний апарат
- 3) державне підприємство
- 4) державна установа

а) суб'єкт, специфічною для якого є невиробнича діяльність в освітній, культурно-виховній, науковій галузях, у сфері охорони здоров'я і соціального захисту громадян, є неприбутковою організацією і перебуває на утриманні за рахунок коштів державного бюджету;

б) суб'єкт, що здійснює виробничу або іншу діяльність, яка з огляду на її специфіку може здійснюватися тільки таким суб'єктом, або такий, головним споживачем продукції якого (більше як 50 відсотків) є держава, або ж такий, який є суб'єктом природних монополій; володіє часткою державної власності на праві повного господарського відання, має самостійний баланс і статус юридичної особи;

в) сукупність державних органів, установ, підприємств та інших державних інститутів, за посередництвом яких практично здійснюються завдання й функції держави;

г) сукупність державних органів, їх ланок і підрозділів, уповноважених безпосередньо здійснювати державну владу та управління, які спираються у своїй діяльності на можливість застосування примусу.

12. Надайте аргументовану відповідь, Конституція якої держави уперше закріпила наведені нижче положення щодо статусу Президента. Визначте, який різновид форми державного правління вона відображає, та вкажіть його основні відмінні ознаки.

“Ст. 5 Конституції вперше закріпила положення, згідно з

яким *“Президент забезпечує своїм арбітражем нормальне функціонування публічної влади...”*. Конституцією передбачено, що уряд призначається президентом незалежно від парламенту. Формально парламент не бере участі в початковому етапі формування уряду, однак наділяється повноваженнями щодо схвалення урядової програми, без чого уряд не може здійснювати свої повноваження. Президент визнається главою держави, йому надається право розпуску парламенту (в одній конфліктній ситуації президент вправі один раз розпустити парламент), а також повноваження щодо підписання актів, прийнятих урядом. У період надзвичайного стану президент самостійно вживає заходів, необхідних для збереження державності”.

В а р і а н т 6

До завдань 1-5 наведено по чотири і більше варіантів відповідей, позначених буквами. На кожне існує лише одна правильна. Оберіть правильний, на Вашу думку, варіант.

1. Визначте, яке із суверенних прав не належать до зовнішніх:

- а) право оголошення війни та укладання миру;
- б) право на власні збройні сили;
- в) право на участь у міжнародних організаціях;
- г) право на дипломатичні зносини.

2. Вкажіть, яким терміном визначаються законодавчо закріплені регулятивні, відправні засади і вимоги щодо організації і функціонування державного апарату з метою найбільш оптимального і ефективного виконання функцій та завдань держави:

- а) функції держави;
- б) методи здійснення державної влади;
- в) завдання держави;
- г) принципи організації та діяльності державних органів;
- д) цілі діяльності органів держави.

**3. Назвіть, яке поняття відображено у визначенні:
“Спосіб організації державної влади, при якому державна територія поділяється на складові частини, а порядок взаємовідносин держави з її частинами закріплено в конституційних актах”:**

- а) форма правління;
- б) форма держави;
- в) форма державного устрою;
- г) державно-правовий режим.

4. Згадайте, яка з наведених характеристик найбільш точно визначає тоталітарний політичний режим:

а) існування єдиної загальнообов’язкової ідеології, однопартійна політична система, заборона існування опозиції, вождизм;

б) формальне існування інститутів демократії, прийняття державних рішень правлячою елітою, функції якої не обмежуються законом, офіційне визнання пріоритету державних інтересів перед інтересами особи;

в) обмеження та порушення прав і свобод людини за умови їх формального визнання та закріплення на державному рівні;

г) формальне додержання принципів виборності і змінюваності центральних і місцевих органів державної влади;

5. Вкажіть, що з наведеного переліку не є видом державної служби:

- а) цивільна;
- б) мілітаризована;
- в) комерційна;
- г) дипломатичного зв’язку.

На завдання 6-10 існує сім і більше варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне – більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти.

6. Згадайте, які ознаки характерні для організації влади за первіснообщинного ладу на відміну від держави:

- а) потестарний характер влади;

- б) наявність визначеної території;
- в) наявність мононорм;
- г) наявність апарату примусу;
- д) зв'язок населення з публічно-владною організацією на підставі взаємних прав та обов'язків;
- е) відсутність податків.

7. Визначте, що з наведеного переліку становить різновиди унітарних держав за ступенем залежності місцевих органів від центральної влади:

- а) змішані;
- б) симетричні;
- в) децентралізовані;
- г) етнічні;
- д) національні;
- е) асиметричні;
- є) централізовані.

8. Вкажіть, які риси характеризують федеративну державу:

- а) утворюється на підставі договору;
- б) одноканальна податкова система;
- в) наявність громадянства як складових частин, так і держави в цілому;
- г) складові частини держави мають ознаки суверенітету;
- д) дуальна організація державного апарату;
- е) можливість мати у своєму складі автономні утворення;
- є) наявність єдиного законодавства.

9. Встановіть, на які ознаки вказує політичний режим:

- а) спосіб територіального устрою державної влади і організацію системи державних органів, що відповідає цьому устрою;
- б) порядок створення вищих органів держави;
- в) співвідношення правових і неправових способів здійснення владних функцій;

г) способи юридичної легітимації державної влади та її підстави;

д) взаємодія вищих органів державної влади з місцевими органами влади;

е) тривалість повноважень і характер змінюваності вищих органів влади;

є) методи, інтенсивність і правова обґрунтованість використання силових структур, інших ресурсів влади.

10. Визначте, які з наведених держав є монархіями:

а) Данія;

б) Японія;

в) Болгарія;

г) Швеція;

д) Німеччина;

е) Іспанія;

є) Туркменістан.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар. Для визначення логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами.

11. Знайдіть, які визначення, позначені буквами, відповідають певним юридичним категоріям, що позначені цифрами:

1) державний орган
2) державна служба
3) державний службовець

4) посадова особа державного апарату

а) державний службовець, який уповноважений на виконання управлінської функції, наділений публічно-правовим статусом, здійснює державно-владні повноваження, приймає обов'язкові для інших осіб визначені законодавством правові акти, може бути притягнутим до підвищеної юридичної відповідальності;

б) особа, яка обіймає посаду в державному органі, організації з метою практичного виконання їх функцій і завдань та отримує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету;

в) структурно виокремлений, внутрішньо організований колектив державних службовців, які займають визначені законодавством посади, наділені відповідною компетенцією для виконання певних владно-управлінських функцій і завдань держави; г) професійна діяльність осіб, які обіймають посади в державних органах, установах і підприємствах, щодо практичного виконання їх завдань і функцій.

12. Визначте, яка класифікація, позначена буквою, відповідає певному елементу форми держави, що позначений цифрою:

1) федерації	а) президентські, парламентські, змішані;
2) унітарні держави	б) національні, територіальні, змішані;
3) монархії	в) станово-представницькі, дуалістичні,
4) республіки	г) конституційні, парламентські;
5) демократичні режими	д) централізовані, децентралізовані, змішані;
6) недемократичні режими	е) тиранічні, фашистські, расистські, військово-диктаторські;
	ж) симетричні, асиметричні;
	з) деспотичні, абсолютні;
	и) авторитарні, тоталітарні;
	к) однонаціональні, багатонаціональні;
	л) договірні, конституційні, конституційно-договірні;
	м) ліберальні, радикальні, консервативні;
	н) президентсько-парламентські, парламентсько-президентські, суперпрезидентські.

ЗАГАЛЬНЕ ВЧЕННЯ ПРО ПРАВО

В а р і а н т 1

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильний, на Вашу думку, варіант.

1. Назвіть, яке з наведених понять являє собою засновану на уявленні про справедливість міру свободи й рівності, що відображає потреби суспільного розвитку, що у своїй основі склалася в процесі повторюваних суспільних відносин і визнається й охороняється державою:

- а) мораль;
- б) норма;
- в) звичай;
- г) право;
- д) закон.

2. Вкажіть, якісні особливості яких правових норм та інших правових явищ визначають загальноправові принципи:

- а) тих, що складають національну правову систему;
- б) тих, що належать до окремої правової сім'ї;
- в) таких, що мають локальний характер у межах правової системи;
- г) таких, які є спільними для національних правових систем усього світу.

3. Визначте, яке джерело права належить до вторинних у романо-германській правовій сім'ї:

- а) звичай;
- б) правова доктрина;
- в) релігійна доктрина;
- г) мораль.

4. Охарактеризуйте співвідношення соціальних норм та норм права:

- а) поняття соціальної норми є більш широким, норми права – це різновид соціальних норм;
- б) поняття правових норм та соціальних норм збігаються;
- в) соціальна норма є різновидом правової норми;
- г) кожна соціальна норма є правовою, але не кожна правова норма є соціальною.

5. Визначте, на яке коло суспільних відносин має поширюватися правове регулювання:

- а) на всі суспільні відносини;
- б) на всі суспільні відносини, крім тих, що регулюються іншими соціальними регуляторами (мораллю, релігією тощо);
- в) на всі суспільні відносини, що входять до предмета правового регулювання;
- г) на всі суспільні відносини, що входять до предмета правового регулювання, крім тих, щодо регулювання яких наявні прогалини в праві.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної відповіді. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти.

6. Назвіть, у чому полягають зовнішні прояви нормативності права:

- а) розповсюджується на визначене коло осіб;
- б) розраховане на багаторазове застосування;
- в) не вичерпується виконанням;
- г) орієнтоване на індивідуальних суб'єктів;
- д) має неперсоніфікований характер;
- е) припиняє дію виконанням правових вимог.

7. Вкажіть ознаки принципів права:

- а) встановлюють чітко визначені правила поведінки;
- б) мають властивість вищої імперативності та універсальності;

- в) мають високу сталість та стабільність;
- г) до своєї структури включають гіпотезу, диспозицію, санкцію;
- д) володіють ознакою нормативності;
- е) отримують формальну визначеність через закріплення виключно у статтях конституційного законодавства.

8. *Визначте спільні риси для права і моралі:*

- а) вони є соціальними регуляторами;
- б) потребують визнання з боку держави;
- в) їх регулювання поширюється на відносини, що не підлягають зовнішньому контролю;
- г) базуються на спільних цінностях, основною з яких є справедливість;
- д) мають нормативний характер;
- е) встановлюють конкретне правило поведінки, вказують умови, за яких має реалізовуватися дана норма, спосіб її реалізації;
- е) забезпечуються силою громадського впливу та суспільного осуду.

9. *Назвіть, які підходи до розуміння терміна “джерела права” виділяють в юридичній науці:*

- а) джерела виникнення права як соціального явища, сила, що творить право;
- б) основні напрями праворозуміння, які наділяють поняття “право” відповідним змістом;
- в) пам’ятки історії, літератури, судові справи та звичаї, що існували історично та мали значення для чинного на той час права;
- г) основні правові системи сучасності, які характеризуються домінуванням відповідних форм права;
- д) різні види соціальних норм (норми моралі, релігії, політичні норми тощо);
- е) матеріали, взяті за основу того чи іншого законодавства;
- е) способи зовнішнього вираження, існування та перетворення права.

10. Назвіть, які способи правового регулювання вважаються допоміжними:

- а) дозвіл;
- б) примус;
- в) зауваження;
- г) зобов'язання;
- д) заохочення;
- е) покарання;
- є) заборона.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар та вирішення теоретико-прикладних задач підвищеної складності. У разі визначення логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами. Дайте аргументовану відповідь на поставлені запитання з огляду на умови задачі.

11. Знайдіть, які дефініції, позначені буквами, відповідають різним видам джерел права, що позначені цифрами:

1) нормативно-правовий акт	а) двостороння або багатостороння угода, внаслідок якої встановлюються, змінюються або скасовуються норми права;
2) нормативно-правовий договір	б) визнане державою правило поведінки, яке склалося внаслідок його фактичного одноманітного застосування протягом тривалого часу;
3) правовий звичай	в) офіційний документ, прийнятий компетентними суб'єктами нормотворчості у визначених законом порядку і формі, який встановлює, змінює або скасовує норми права;
4) правовий прецедент	г) сукупність ідей, поглядів, теорій, уявлень про необхідне суспільству право, що знаходить свій прояв у наукових працях видат-
5) правова доктрина	

них вчених-юристів;

д) принцип, покладений в основу рішення судових або інших державних органів з конкретної юридичної справи, що в майбутньому стає загальнообов'язковим правилом при вирішенні всіх аналогічних справ.

12. Встановіть, який з наведених переліків властивостей найбільш точно відбиває особливості права як об'єктивного юридичного явища. Поясніть значення кожної з наведених у правильній відповіді юридичних ознак права:

а) нормативність, соціальність, формальна виокремленість, структурність, примусовість;

б) загальнообов'язковість, неперсоніфікованість, формальна виокремленість, структурність, примусовість;

в) обов'язковість, нормативність, індивідуальна визначеність, системність, добровільність;

г) нормативність, обов'язковість, формальна визначеність, системність, примусовість;

д) публічність, персональна визначеність, структурність, нормативність, забезпеченість суспільним орудом.

В а р і а н т 2

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильний, на Вашу думку, варіант.

1. Визначте, яке з наведених тверджень найбільш правильно характеризує співвідношення природного та позитивного права в межах сучасного праворозуміння:

а) природне право виникає на основі позитивного права та є похідним від нього;

б) природне право та позитивне право виступають різними боками одного явища, їх розмежування є штучним;

в) природне право визначає зміст позитивного права, є первинним щодо нього;

г) природне право та позитивне право існують відокремлено та незалежні одне від одного;

д) природне право є формою вираження та існування позитивного права.

2. Розкрийте зміст принципу єдності прав і обов'язків суб'єктів суспільних відносин:

а) кожен суб'єкт правовідносин одночасно має і права, і обов'язки;

б) праву одного суб'єкта права завжди кореспондується обов'язок іншого;

в) у правовідносинах завжди одній стороні належать виключно права, іншій – виключно обов'язки;

г) реалізація суб'єктом певного права можлива лише за умови попереднього виконання ним усіх своїх обов'язків.

3. Вкажіть, який з наведених етапів (стадій) правового регулювання не є обов'язковим:

а) формування нормативної основи правового регулювання;

б) введення в дію правових норм;

в) реалізація норм права;

г) правозастосування.

4. Визначте, як іменується визнане державою правило поведінки, яке склалося історично внаслідок його багаторазового повторення у певних життєвих ситуаціях і використовується протягом тривалого часу:

а) нормативно-правовий акт;

б) юридичний прецедент;

в) правовий звичай;

г) нормативно-правовий договір.

5. Вкажіть, за якого типу правового регулювання особа може обирати лише ті форми поведінки, що безпосередньо

визнані в законі як припустимі:

- а) загальнодозволений;
- б) загальнозаборонний;
- в) спеціально дозволений;
- г) спеціально заборонний.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти.

6. Вкажіть, які з вказаних юридичних функцій притаманні об'єктивному праву:

- а) прогностична;
- б) методологічна;
- в) регулятивно-динамічна;
- г) ціннісно-орієнтаційна;
- д) регулятивно-статична;
- е) пізнавальна;
- є) охоронна.

7. Виділіть загальні риси соціальних норм:

- а) обумовленість законами природознавства;
- б) неперсоніфікованість правил поведінки;
- в) формування на основі уявлень про добро і зло, справедливості тощо;
- г) вираження волі певної соціальної групи;
- д) однаковість масштабу (міри) поведінки;
- е) об'єктивна обумовленість правил поведінки;
- є) визнання з боку держави.

8. Вкажіть, які з наведених понять не є джерелами права України:

- а) міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;
- б) практика Європейського суду з прав людини;
- в) цивільно-правові договори;
- г) правова доктрина;

- д) звичай ділового обороту;
- е) юридична практика.

9. Оберіть серед наведених понять ті, що виступають етапами формування права:

- а) правоутворення;
- б) правозакріплення;
- в) правозастосування;
- г) правотворчість;
- д) правореалізація;
- е) правовий вплив.

10. Вкажіть, які елементи утворюють механізм правового регулювання:

- а) правосвідомість;
- б) функції права;
- в) чинність права;
- г) принципи права;
- д) правові відносини;
- е) політичні норми;
- є) цінність права.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар та вирішення теоретико-прикладних задач підвищеної складності. У разі визначення логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами. Дайте аргументовану відповідь на поставлені запитання (виходячи з умов задачі).

11. Визначте, хто з наведених вчених виступає засновником або найбільш відомим представником наступних напрямів вчення про право (правових шкіл):

1) соціологічний напрямок права	а) К. Маркс;
2) школа природного права	б) Є. Ерліх;
3) марксистська теорія права	в) Дж. Локк;
4) юридичний позитивізм	г) Р. Паунд;
	д) Ф. Енгельс;

- е) Г. Харт;
- є) Ж. Гурвіч;
- ж) Д. Остин;
- з) І. Кант;
- и) Г. Гроцій.

12. Визначте, до яких різновидів соціальних норм належать наведені правила поведінки, та обґрунтуйте свою позицію:

а) людина, яка говорить неправду, вчиняє негарно, так поступати не можна;

б) відповідно до Цивільного кодексу України фізична особа, особисті немайнові права якої порушено внаслідок поширення про неї та (або) членів її сім'ї недостовірної інформації, має право на відповідь, а також на спростування цієї інформації;

в) Кримінальний кодекс України встановлює кримінальну відповідальність за завідомо неправдиві показання свідка або потерпілого;

г) говорити неправду – це гріх.

В а р і а н т 3

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь.

1. Вкажіть, яким поняттям визначаються існуючі в суспільстві правила поведінки загального характеру, які виявляють волю певної частини населення або всього суспільства і мають гарантії виконання на випадок їх можливого порушення різними засобами соціального впливу:

- а) мораль;
- б) соціальні норми;
- в) норми права;
- г) політичні норми;
- д) звичаї та традиції.

2. Визначте, у чому полягає соціальне призначення права:

- а) у забезпеченості державним примусом;
- б) у здатності виступати регулятором суспільних відносин;
- в) у визначенні правомірного чи неправомірного характеру поведінки суб'єктів права;
- г) у втіленні в праві моральних принципів та уявлень про справедливість.

3. Визначте, проявом якого принципу є застосування заходів юридичної відповідальності до будь-якого суб'єкта лише за наявності його вини:

- а) принципу взаємної відповідальності особи та держави;
- б) принципу презумпції невинуватості;
- в) принципу невідворотності юридичної відповідальності;
- г) принципу відповідальності за вину.

4. Вкажіть, у який спосіб відбувається санкціонування державою правових звичаїв як джерел права:

- а) через їх визнання адміністративною та судовою практикою;
- б) через їх оприлюднення в засобах масової інформації;
- в) шляхом референдуму;
- г) через мовчазну згоду сторін правовідносин.

5. Вкажіть, яке місце посідає правозастосування в механізмі правового регулювання суспільних відносин:

- а) правозастосування є обов'язковою стадією механізму правового регулювання суспільних відносин;
- б) правозастосування виступає факультативною стадією механізму правового регулювання суспільних відносин;
- в) правозастосовна діяльність закладає нормативну основу правового регулювання суспільних відносин;
- г) правозастосування не входить до механізму правового регулювання суспільних відносин.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне – більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти відповідей.

6. Визначте різні аспекти цінності права:

- а) загальносоціальна;
- б) автономна;
- в) ліберальна;
- г) власна;
- д) інструментальна;
- е) консервативна;
- є) громадянська.

7. Вкажіть, які з вказаних юридичних понять вживаються на позначення різних форм зовнішнього прояву права:

- а) цивільне право;
- б) об'єктивне право;
- в) звичаєве право;
- г) санкціоноване право;
- д) матеріальне право;
- е) прецедентне право;
- є) процесуальне право.

8. Встановіть, які з вказаних принципів права належать до загальноправових принципів:

- а) принцип законності;
- б) принцип гарантованості прав і свобод людини;
- в) принцип рівності;
- г) принцип рівності сторін процесу;
- д) принцип поєднання стабільності та динамізму;
- е) принцип свободи;
- є) принцип свободи договору.

9. Встановіть спільні ознаки норм права і звичаїв:

- а) виникають поступово внаслідок постійного відтворення стереотипних варіантів поведінки;
- б) є загальнообов'язковими правилами поведінки;
- в) розраховані на багаторазове застосування;
- г) висловлюють погоджену волю держави і всього суспільства;
- д) виконуються через звичку;

- е) застосовуються до невизначеного кола осіб;
- є) їм притаманна ознака примусовості.

10. Вкажіть види правового регулювання суспільних відносин:

- а) імперативне;
- б) централізоване;
- в) пільгове;
- г) рекомендаційне;
- д) автономне;
- е) локальне.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар. Для визначення логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів, позначених буквами.

11. Визначте, яке співвідношення права та закону властиве наступним школам праворозуміння:

1) школа природного права	а) будь-який закон завжди є правовим, тому що право - це те, що написано в законі;
2) соціологічний напрям у правознавстві	б) право може існувати поза законом, закон, що порушує невід'ємні та невідчужувані права людини, є неправовим;
3) марксистське вчення про право	в) право є піднесено до закону волею панівного класу, зміст визначається матеріальними умовами життя цього класу. У радянській інтерпретації цього вчення право ототожнювалося з законом, визнавалося похідним від держави, продуктом її діяльності;
4) юридичний позитивізм	г) право міститься не стільки в законі, скільки в судових рішеннях, вироках, звичаях, правосвідомості суддів та правовідносинах, закон сам по собі – це “мертве” право.

12. Встановіть відповідність між вказаними юридичними категоріями та їх визначеннями:

1) правове регулювання	а) певний порядок правового регулювання, який забезпечується через особливе поєднання залучених для його здійснення способів, методів та типів правового регулювання;
2) правовий вплив	б) здійснюваний за допомогою юридичних засобів процес упорядкування суспільних відносин з метою забезпечення певної сукупності соціальних інтересів, які вимагають правового гарантування;
3) правовий режим	в) зумовлена його організацією конкретна міра результативності правового регулювання, яка виявляється у певному співвідношенні між очікуваними та фактичними наслідками дії права на суспільні відносини;
4) способи правового регулювання	г) система послідовно організованих юридичних засобів, за допомогою яких досягаються цілі правового регулювання;
5) механізм правового регулювання	д) первинні засоби правового впливу на поведінку людей, пов'язані з наділенням їх суб'єктивними юридичними правами або покладанням на них суб'єктивних юридичних обов'язків;
6) ефективність правового регулювання	е) усі форми та напрями дії права на свідомість та поведінку людей.

В а р і а н т 4

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, проте на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь.

1. *Найдіть серед вказаних словосполучень те, що правильно визначає співвідношення права з категоріями “свобода”, “рівність”, “справедливість”:*

- а) заснована на засадах рівності суб’єктів міра свободи та справедливості;
- б) заснована на уявленні про справедливість міра свободи та рівності;
- в) заснована на уявленні про особисту свободу міра рівності та справедливості;
- г) заснована на потребах суспільства міра свободи, рівності та справедливості.

2. *З’ясуйте, які принципи права визначаються досягнутим рівнем розвитку людства і виступають універсальним критерієм становлення національних правових систем:*

- а) цивілізаційні;
- б) міжнародні;
- в) загальноправові;
- г) загальнонаціональні.

3. *Оберіть, яке з наведених понять визначається як офіційний письмовий документ, прийнятий уповноваженим на це суб’єктом нормотворчості у встановлених законодавством порядку і формі, який містить норми права:*

- а) юридичний акт;
- б) нормативно-правовий акт;
- в) закон;
- г) правовий прецедент.

4. *Вкажіть, у який спосіб переважно викладають у законодавстві України техніко-юридичні норми:*

- а) відсилочний;
- б) декларативний;
- в) бланкетний;

г) рекомендаційний.

5. Зазначте, яким чином співвідносяться правовий вплив і правове регулювання:

а) правове регулювання включає в себе й інші способи правового впливу, тому є більш широким поняттям;

б) правове регулювання є лише однією з форм впливу права на суспільні відносини;

в) правовий вплив і правове регулювання є самостійними елементами механізму реалізації права;

г) правовий вплив і правове регулювання є тотожними, оскільки використовуються для позначення одного й того ж явища.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне – більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти відповідей.

6. Серед наведених ознак оберіть юридичні властивості права як об'єктивного юридичного явища:

а) формальна виокремленість;

б) нормативність;

в) безстроковість;

г) примусовість;

д) персоніфікованість;

е) багатоаспектність;

є) обов'язковість;

ж) формальна визначеність.

7. Виокремте серед вказаних понять ті, що виступають формами зовнішнього вираження та закріплення права:

а) природне право;

б) канонічне право;

в) договірне право;

г) державне право;

д) національне право;

е) соціологічне право;

є) звичаєве право.

8. Визначте види соціальних норм, які розрізняються за змістом суспільних відносин, що підлягають регулюванню:

- а) політичні норми;
- б) естетичні норми;
- в) норми, що знаходяться у свідомості людей;
- г) звичаєві норми;
- д) корпоративні норми;
- е) економічні норми;
- ж) норми права.

9. Оберіть принципи, які належать до загальнолюдських (цивілізаційних) принципів права:

- а) принцип свободи;
- б) принцип гуманізму;
- в) принцип законності;
- г) принцип розподілу влади;
- д) принцип справедливості;
- е) принцип рівності;
- є) принцип верховенства права;
- ж) принцип презумпції невинуватості.

10. Встановіть ознаки нормативного правового регулювання суспільних відносин:

- а) поширюється на необмежену кількість життєвих ситуацій;
- б) спрямоване на юридичне опосередкування відносин між чітко визначеними особами;
- в) адресується колу осіб, не окреслених персонально;
- г) реалізується за допомогою правових засобів багаторазової дії;
- д) спрямоване на встановлення приписів, які вичерпуються виконанням;
- е) має переважно короткостроковий характер.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних

пар. Для визначення логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами.

11. Встановіть відповідність між методами правового регулювання та їх характеристиками:

1) диспозитивний	а) встановлення з метою ініціювання бажаної поведінки суб'єктів права різноманітних пілг, переваг, винятків із обов'язків;
2) імперативний	б) покладення обов'язків, обмеження ініціативи суб'єктів права, переважання серед юридичних фактів актів одностороннього волевиявлення;
3) рекомендаційний	в) надання вказівок, що не мають обов'язкової сили;
4) заохочувальний	г) надання сторонам правових відносин можливості вільно приймати рішення щодо участі в них, встановлювати для себе на власний розсуд безпосередньо не передбачені юридичними приписами права та обов'язки.

12. Зазначте, до якої групи принципів належать наведені принципи права:

1) загальнолюдські принципи	а) принцип гарантованості прав і свобод людини;
2) загальноправові принципи	б) принцип свободи договору;
3) міжгалузеві принципи	в) принцип незалежності суддів і підкорення їх тільки закону;
4) галузеві принципи	г) принцип рівності;
5) принципи правових інститутів	д) визначеність покарання у вироку суду.

В а р і а н т 5

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильний, на Вашу думку, варіант.

1. Згадайте, які дві основні юридичні функції права виділяють у правознавстві:

- а) статистична та динамічна;
- б) регулятивна та охоронна;
- в) правотворча та правозастосовна;
- г) нормативна та індивідуальна;
- д) процесуальна та матеріальна.

2. Визначте, яке з наведених тверджень найбільш відповідає сучасним поглядам на процес формування права:

- а) складається в результаті волевиявлення уповноважених суб'єктів;
- б) виступає продуктом державної волі;
- в) складається в процесі повторюваних суспільних відносин;
- г) виникає в результаті узагальнення практики розгляду індивідуальних справ.

3. Вкажіть, до якої групи принципів права належить принцип “дозволено все, що не заборонено законом”, який відповідає загальнодозволеному типу правового регулювання:

- а) галузеві;
- б) міжгалузеві;
- в) принципи правових інститутів;
- г) загальноправові;
- д) загальнолюдські.

4. Визначте, яке з наведених тверджень найбільш точно характеризує співвідношення понять “форми права” та “джерела права”:

- а) форми права виступають джерелами права у формально-юридичному розумінні (значенні);
- б) форми і джерела права виступають цілком тотожними

поняттями;

- в) форми права не можуть визнаватися джерелами права;
- г) форми права є різновидом джерел права.

5. Дайте визначення правового регулювання:

а) сукупність умов і засобів, безпосередньо спрямованих на забезпечення режиму законності і правопорядку;

б) режим правомірної діяльності органів держави, який знаходить свій прояв у прийнятті правових законів і підзаконних нормативно-правових актів, а також у їх неухильному додержанні;

в) здійснюваний за допомогою юридичних засобів процес упорядкування суспільних відносин з метою забезпечення певної сукупності соціальних інтересів, які вимагають правового гарантування;

г) сукупність первинних засобів правового впливу на поведінку людей, пов'язаних з наділенням їх суб'єктивними юридичними правами або покладанням на них суб'єктивних юридичних обов'язків;

д) усі форми та напрями дії права на свідомість та поведінку людей.

До завдань 6-10 наведено декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти відповідей.

6. Серед наведених словосполучень знайдіть ті, що позначають основні напрямки сучасного праворозуміння:

- а) психологічна школа права;
- б) цивілізаційний підхід;
- в) позитивістський напрямок;
- г) формаційний підхід;
- д) соціологічний напрямок;
- е) біологічна школа права;
- є) політологічний напрямок.

7. Вкажіть, які з наведених понять виступають формами зовнішнього виразу права:

- а) законодавче право;
- б) міжнародне право;

- в) нормативне право;
- г) об'єктивне право;
- д) договірне право;
- е) публічне право;
- є) суб'єктивне право.

8. Визначте види соціальних норм, які розрізняються за способами встановлення і засобами забезпечення виконання:

- а) політичні норми;
- б) норми релігії;
- в) норми, що знаходяться у свідомості людей;
- г) звичаї;
- д) корпоративні норми;
- е) норми права;
- є) норми, що знайшли свій зовнішній вираз в усній або письмовій формі.

9. Визначте види нормативно-правових договорів:

- а) договір купівлі-продажу;
- б) договір оренди;
- в) міжнародно-правова угода;
- г) спадковий договір;
- д) колективний договір;
- е) колективна угода;
- є) шлюбний договір;
- ж) конституційний договір.

10. Назвіть чинники ефективності правового регулювання, які стосуються досконалості нормативної основи правового регулювання:

- а) відповідність юридичних норм загальносоціальним закономірностям;
- б) стан правової інформованості учасників суспільних відносин;
- в) ступінь збігання інтересів і потреб учасників суспільних відносин з цілями правового регулювання;
- г) оптимальність побудови системи законодавства;

д) якість підготовки фахівців у галузі права, які здійснюють правозастосовну діяльність;

е) узгодженість дій різних юридичних установ, їх авторитет серед населення;

є) дотримання при підготовці нормативно-правових актів правил юридичної техніки.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар. Для визначення логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами.

11. Встановіть, до якої групи принципів належать наведені принципи права, та розкрийте їх зміст:

1) загальнолюдські принципи	а) принцип законності;
2) загальноправові принципи	б) принцип національної мови судочинства;
3) міжгалузеві принципи	в) принцип гуманізму;
4) галузеві принципи	г) принцип рівності всіх форм власності;
5) принципи правових інститутів	д) принцип соціального захисту працівників.

12. Визначте відповідність між юридичними засобами правового регулювання та їх основними видами:

1) способи правового регулювання	а) дозвіл;
2) методи правового регулювання	б) імперативний;
3) типи правового регулювання	в) заборона;
	г) загальнодозволений;
	д) диспозитивний;
	е) зобов'язання;
	є) рекомендаційний;
	ж) спеціально дозволений.

В а р і а н т 6

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь.

1. Вкажіть, яке джерело права є домінуючим на сучасному етапі розвитку національної правової системи України:

- а) нормативно-правовий акт;
- б) судовий прецедент;
- в) правова доктрина;
- г) нормативно-правовий договір;
- д) правовий звичай.

2. Назвіть серед вказаних понять те, що визначає здатність права бути метою й засобом задоволення соціально справедливих, прогресивних потреб та інтересів суспільства і його членів:

- а) функція права;
- б) форма права;
- в) принцип права;
- г) цінність права;
- д) зміст права.

3. Згадайте, які дві групи ознак права називають у сучасній літературі:

- а) нормативні та індивідуальні;
- б) соціальні та юридичні;
- в) публічні та приватні;
- г) матеріальні та процесуальні;
- д) змістовні та формальні.

4. Вкажіть, яка група принципів права визначає загальні засади не тільки права, а й інших регуляторів суспільних відносин (моралі, релігії тощо):

- а) принципи інститутів права;
- б) міжгалузеві принципи;
- в) загальносоціальні принципи;

г) спеціально-юридичні принципи.

5. Назвіть, хто визначає загальні засади та основні засоби правового регулювання:

- а) держава;
- б) суспільство;
- в) політичні партії;
- г) громадські організації;
- д) учені-правознавці.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне – більше однієї правильної відповіді. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти.

6. Серед наведених словосполучень знайдіть ті, що визначають основні школи права:

- а) психологічна школа права;
- б) школа природного права;
- в) біологічний нормативізм;
- г) природничий позитивізм;
- д) юридичний позитивізм;
- е) школа негативного права;
- є) школа соціального права.

7. Які з наведених вище санкцій за порушення соціальних норм є правовими:

- а) осуд територіальної громади;
- б) попередження;
- в) штраф;
- г) покаання;
- д) виключення з членів громадської організації;
- е) виправні роботи.

8. В яких з названих нижче країнах прецедент, що створюється національними судами, є первинним джерелом права:

- а) Нова Зеландія;
- б) Аргентина;
- в) Україна;
- г) Північна Ірландія;

- д) Австрія;
- е) Австралія;
- є) Швейцарія.

9. Визначте, які з наведених понять належать до основних способів правового регулювання суспільних відносин:

- а) дозвіл;
- б) заборона;
- в) наказ;
- г) зобов'язання;
- д) повноваження;
- е) директива;
- є) припис.

10. Оберіть серед наведеного переліку види правового регулювання:

- а) нормативне;
- б) імперативне;
- в) директивне;
- г) індивідуальне;
- д) казуальне;
- е) диспозитивне.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар. Для визначення логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами.

11. Встановіть співвідношення між видом соціальної норми та її характеристикою:

1) норми права	а) формуються поступово, поширюються на відносини, які не піддаються зовнішньому контролю, не мають офіційно зафіксованих форм вираження, не містять точних, деталізованих правил поведінки, забезпечуються внутрішнім переконанням, силою громадської думки;
2) норми моралі	
3) звичаї	
4) корпоративні норми	

- б) виникають поступово внаслідок відтворення стереотипних варіантів поведінки, висловлюють волю певної соціальної групи або територіальної громади, виражаються в поведінкових традиціях, виконуються через звичку;
- в) висловлюють волю членів організації, виникають у процесі формування і діяльності спільноти на відповідних зборах, безпосередньо не пов'язані з діяльністю держави, гарантуються на випадок порушення організаційними заходами та санкціями;
- г) регулюють лише ті відносини, які мають загальносуспільне значення, набувають формальної визначеності, охороняються і гарантуються примусовою силою держави.

12. Знайдіть відповідність між вказаними напрямками праворозуміння та основними об'єктами їх дослідження:

1) юридичний позитивізм	а) право як прояв правосвідомості;
2) школа природного права	явище людської психіки;
3) соціологічний напрямок у правознавстві	б) логічний аналіз норм права;
4) психологічна школа права	в) дослідження фактичних правовідносин;
	г) встановлення зв'язку права і моралі.

Частина четверта

НОРМАТИВНА ОСНОВА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

В а р і а н т 1

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну відповідь.

1. Яка з названих ознак не притаманна спеціалізованим нормам права?

- а) підтримуються загрозою застосування державного примусу;
- б) мають загальний характер;
- в) класифікуються на відправні, системозберігаючі та системоспрошуючі;
- г) закріплюють модель належної чи можливої поведінки;
- д) виступають суспільно зумовленими нормами.

2. Якому поняттю відповідає наведене визначення “офіційний письмовий документ, прийнятий уповноваженими суб’єктами нормотворчості у визначених законом порядку і формі, який містить норму права”?

- а) нормативно-правовий акт;
- б) інтерпретаційний акт;
- в) юридичний акт;
- г) правозастосовний акт.

3. Оберіть визначення, яке найбільше відповідає поняттю системи права:

- а) сукупність або сума елементів, які мають певні властивості;
- б) явище, яке обумовлене економічним або соціальним чинником та визначає особливості типу держави;
- в) сукупність чинних принципів і норм права, якій притаманні єдність, узгодженість, диференціація і згурпованість

норм у відносно самостійні структурні утворення (інститути, галузі, підгалузі права);

г) система чинних, взаємодіючих нормативно-правових актів;

д) правова організація суспільства, сукупність всіх юридичних інститутів, установ, які існують та функціонують у державі.

4. Вкажіть, який засіб нормотворчої техніки надає змісту нормативно-правового акта логічної стрункості, зумовлює послідовність його викладу, визначає зв'язок між нормами права, сприяє повному, чіткому врегулюванню тих чи інших суспільних відносин (або їх елементів):

а) фікції;

б) презумпції;

в) диспозиції;

г) гіпотези;

д) конструкції.

5. Оберіть визначення, яке максимально точно передає зміст поняття “колізії в законодавстві”:

а) це відсутність норми права, яка регулювала б суспільні відносини, що можуть та повинні бути впорядковані правом;

б) суперечності всередині правової системи, які мають суб'єктивну природу і зазвичай виникають внаслідок інтелектуальних помилок суб'єктів права, порушень правил юридичної техніки;

в) різновид юридичних колізій, що виникає за наявності розбіжності (зокрема суперечності) між нормами права, які закріплені в законодавстві та регулюють одні фактичні відносини;

г) деформації логіко-структурної побудови і розвитку системи права і його елементів;

д) це колізія, що виникає внаслідок часткового збігу обсягів регулювання кількох норм права.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правиль-

ної. Оберіть правильні варіанти відповідей.

6. Назвіть ознаки, притаманні всім спеціалізованим нормам права:

- а) виконують основну функцію в правовому регулюванні;
- б) завжди мають надавально-зобов'язальний характер;
- в) завжди містять диспозицію;
- г) позбавлені традиційної триелементної логічної структури;
- д) є неоднорідними за своєю природою та виконуваними функціями;
- е) визначають вид і міру поведінки;
- є) установлюють відповідальність за порушення інших норм права.

7. У який строк, згідно з Конституцією України, може набутти чинності закон України, що визначає права та обов'язки громадян:

- а) через 10 днів із дня офіційного оприлюднення;
- б) у день надходження офіційного видання, де його опубліковано, до обласного центру;
- в) у день уведення в дію іншого, уже чинного закону, до якого закон, що розглядається, вносить зміни чи доповнення;
- г) у будь-який строк, але не раніше дати офіційного оприлюднення;
- д) у день офіційного оприлюднення;
- е) з дня прийняття Верховною Радою України;
- є) із дня підписання закону Президентом України.

8. Вкажіть, які з наведених елементів входять до вертикальної та горизонтальної структур системи законодавства:

- а) нормативні приписи, нормативно-правові акти, інститути і галузі законодавства;
- б) Конституція, конституційні закони, звичайні закони, підзаконні акти;
- в) основні та допоміжні акти;
- г) конституційне, адміністративне, цивільне право та інші;
- д) правовий звичай, правовий прецедент, нормативно-правовий договір.

9. Оберіть традиційні види колізій у законодавстві:

- а) темпоральна;
- б) просторова;
- в) за колом осіб;
- г) змістовна;
- д) формальна;
- е) сутнісна;
- є) ієрархічна;
- ж) координаційна.

10. Назвіть основні види юридичних термінів, що використовуються в законодавстві:

- а) доктринальні;
- б) спеціально-технічні;
- в) спеціально-наукові;
- г) військові;
- д) загальноновживані;
- е) діалектичні;
- є) загальносоціальні;
- ж) спеціально-юридичні.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар та вирішення теоретико-прикладних задач підвищеної складності. У разі визначення логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами. Дайте аргументовану відповідь на поставлені запитання з огляду на умови задачі.

11. Встановіть відповідність між різновидами структурних елементів норм права та їх характеристикою:

1) проста санкція	а) різновид відсильної диспозиції, яка для розкриття її змісту відсилає до інструкцій, правил та технічних норм;
2) безальтернативна диспозиція	б) санкції, спрямовані на відновлення порушених прав

	і законних інтересів, виконання невиконаних або неналежним чином виконаних обов'язків, повернення до попереднього стану;
3) складна гіпотеза	в) санкції, що передбачають один неvigідний наслідок;
4) бланкетна диспозиція	г) гіпотеза, що вказує на життєві обставини, за відсутності яких реалізується правило поведінки;
5) правовідновлювальна санкція	д) диспозиція, в якій суб'єкту пропонується лише один варіант поведінки;
6) негативна гіпотеза	е) гіпотеза, що визначає кілька життєвих обставин, при одночасній наявності (відсутності) яких діє диспозиція;
7) альтернативна санкція	є) диспозиція, в якій правило поведінки сформульоване за допомогою спеціальних, індивідуалізованих ознак;
8) змішана гіпотеза	ж) санкції, що передбачають кілька наслідків, один з яких може бути застосованим до правопорушника;
9) конкретна диспозиція	з) гіпотеза, що вказує на життєві обставини, які мають бути наявними, та на обставини, які мають бути відсутніми для реалізації відповідного правила поведінки.

12. Використовуючи конкретні статті Конституції України, обґрунтуйте, що конституційне право належить до сфери публічного права за наведеними критеріями:

- 1) галузі публічного права регулюють відносини між не-

рівними, юридично підпорядкованими суб'єктами;

2) норми публічного права спрямовані на регулювання відносин, в яких суб'єкти задовольняють загальний (публічний, державний) інтерес;

3) особливості суб'єктного складу (основним учасником публічно-правових відносин завжди є держава, а додатковим – суб'єкти приватного права);

4) за своїм призначенням публічне право впливає з приватного права, підкоряється йому (тобто державно-правовий порядок створюється засобами публічного права з метою забезпечення сфери свободи особи, вільної від державного втручання);

5) суб'єкти публічного права здійснюють волевиявлення одноособово;

6) у публічному праві використовується імперативний метод регулювання;

7) головним правовим інструментарієм таких галузей є позитивні зобов'язання та заборони;

8) основним типом правового регулювання відносин є спеціально-дозвільний (суб'єкти правомочні в публічно-правовій сфері вчиняти тільки те, що прямо дозволено законом).

В а р і а н т 2

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну відповідь.

1. Яке з наведених тверджень розкриває загальний характер норми права:

а) проявляється в дії норми на всіх суб'єктів права без винятку, вичерпність одноразовою реалізацією;

б) проявляється в дії на персоніфікованого суб'єкта, багаторазовість використання;

в) проявляється в неперсоніфікованості і невичерпності реалізації;

г) проявляється в дії на індивідуально визначеного суб'єкта права, вичерпність реалізацією стосовно окремої ситуації.

2. Що входить до наданого Конституційним Судом України тлумачення терміна “законодавство”:

а) закони, нормативні акти Верховної Ради, Президента, Кабінету Міністрів, центральних та місцевих органів виконавчої влади;

б) закони, нормативні акти Верховної Ради України, Президента, Кабінету Міністрів України;

в) Конституція України, Конституція АРК та інші закони України;

г) усі нормативно-правові акти, що існують у державі;

д) закони, чинні міжнародні договори України, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою, постанови Верховної Ради України, укази Президента, декрети і постанови Кабінету Міністрів України, накази міністерств та інших центральних органів виконавчої влади;

е) закони, чинні міжнародні договори України, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою, постанови Верховної Ради, укази Президента, декрети і постанови Кабінету Міністрів України.

3. Вкажіть, на які види поділяються інститути права за виконуваними функціями:

а) галузеві та міжгалузеві;

б) матеріальні та процесуальні;

в) регулятивні та охоронні;

г) прості та складні.

4. Оберіть правильне визначення систематизації нормативно-правових актів:

а) це діяльність, спрямована на вдосконалення правової системи, її інтеграцію до системи європейського права;

б) це діяльність зі зведення нормативно-правових актів у впорядковану систему;

в) це діяльність, що полягає у зведенні всього нормативно-правового масиву до єдиного систематизованого акта;

г) це діяльність, що полягає в рецепції найкращих зразків вітчизняного права, а також їх поєднання із досягненнями сучасної юридичної науки;

д) це діяльність нормотворця по утворенню системи законодавства та її наближенню до системи права.

5. Знайдіть визначення юридичної техніки:

а) сукупність вироблених в юриспруденції засобів і правил зовнішнього вираження в текстах індивідуально-правових актів певного змісту;

б) система правил і нематеріальних засобів вираження змісту нормативно-правового акта, використання яких забезпечує формальну визначеність норм права та системні зв'язки між ними;

в) сукупність вироблених в юриспруденції засобів і правил зовнішнього вираження в текстах різних правових актів певного правового змісту;

г) сукупність певних матеріальних засобів, які застосовуються в практичній юридичній діяльності;

д) сукупність засобів документування й організації роботи з документами в процесі юридичної діяльності.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти.

6. Вкажіть, що з наведеного нижче переліку виступає елементами норми права:

- а) санкція;
- б) гіпотеза;
- в) презумпція;
- г) преюдиція;
- д) фікція;
- е) диспозиція;
- є) антитеза;
- ж) зміст.

7. Визначте напрями темпоральної дії нормативно-правових актів:

- а) фактична дія;
- б) негайна дія;

- в) юридична дія;
- г) ультраактивна форма;
- д) ретроактивна форма;
- е) бетаактивна форма.

8. Вкажіть, як співвідносяться поняття “правова система” і “система права”:

- а) це тотожні поняття;
- б) правова система входить до системи права;
- в) система права входить до правової системи;
- г) ці поняття ніяк не співвідносяться;
- д) система права – елемент правової системи;
- е) система права є різновидом правової системи.

9. Які з запропонованих варіантів не належать до елементів нормотворчої техніки:

- а) пізнавальні;
- б) структурні;
- в) деонтологічні;
- г) графічні і математичні;
- д) засоби і правила утворення спеціально-юридичного змісту нормативного правового акта;
- е) юридичні;
- є) засоби і правила забезпечення і позначення системних зв’язків нормативних правових актів;
- ж) лексичні і стилістичні;
- з) логічні.

10. Оберіть кодифіковані нормативно-правові акти:

- а) правила ІНКОТЕРМС;
- б) Кодекс будівельника комунізму;
- в) Німецьке цивільне уложення;
- г) Спільний наказ Міністерства фінансів та Міністерства транспорту України;
- д) Кодекс професійної етики працівника державної податкової служби України;
- е) Кодекс правил здійснення адвокатської діяльності Європейського Співтовариства;

- є) Основи законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- ж) Коран.

Завдання 11 та 12 розраховані на вирішення теоретико-прикладних задач підвищеної складності. Дайте аргументовану відповідь на поставлені запитання з огляду на умови задачі.

11. Визначте, яке місце в ієрархії джерел національного права України посідає за таких умов вказана конвенція?

Верховна Рада України у 2000 р. надала згоду на обов'язковість Європейської конвенції № 13, яка набула чинності у 2003 р. Згодом Міністр закордонних справ України заявив, що зазначений міжнародний документ суперечить Конституції України та низці законів.

12. До яких видів норм права належить положення, закріплене в ч.1 ст. 94 Конституції України, яке вказує, що “закон підписує Голова Верховної Ради України і невідкладно направляє його Президентові України”.

В а р і а н т 3

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну відповідь.

1. Як називається норма права, яка виключає будь-яке оспорування існування вже доведеного юридичного факту, що отримав закріплення і оцінку в юридичному акті, який набрав чинності?

- а) норма-фікція;
- б) норма-диспозиція;
- в) норма-преюдиція;
- г) норма-презумпція;
- д) норма-дефініція.

2. Яке з визначень, що наводяться нижче, найбільш повно відповідає поняттю “закон України”?

а) нормативно-правовий акт вищої юридичної сили, прийнятий в особливому порядку Верховною Радою України, який визначає відправні засади регулювання суспільних відносин;

б) нормативно-правовий акт, що регулює найважливіші суспільні відносини шляхом встановлення загальнообов’язкових правил, приймається в установленому порядку Верховною Радою України, Верховною Радою АРК, має вищу юридичну силу;

в) нормативно-правовий акт вищої юридичної сили, прийнятий в особливому порядку Верховною Радою України або схвалений безпосередньо народом на всеукраїнському референдумі, який визначає відправні засади регулювання суспільних відносин;

г) нормативно-правовий акт, що регулює найбільш значущі суспільні відносини шляхом встановлення загальнообов’язкових правил поведінки, приймається в установленому порядку Верховною Радою України, Верховною Радою АРК, безпосередньо народом, має вищу юридичну силу.

3. Оберіть визначення поняття “законодавство”:

а) сукупність правових норм, предметом регулювання яких є певна сфера суспільних відносин, що потребує юридично однорідних прийомів впливу;

б) вся система чинних, взаємодіючих нормативно-правових актів;

в) сукупність правових норм, предметом регулювання яких є різні види суспільних відносин, що потребують різноманітних засобів впливу;

г) система норм, принципів, встановлених або визнаних державою в якості регулятора суспільних відносин.

4. Яке твердження правильне:

а) юридичні колізії – вид колізій у законодавстві;

б) колізії в праві – вид колізій у законодавстві;

в) юридичні колізії і колізії в праві – види колізій у законодавстві;

- г) юридичні колізії і колізії в законодавстві – види колізій у праві;
д) колізії в законодавстві – вид колізій у праві.

5. Вкажіть, який з перерахованих принципів не стосується систематизації нормативно-правових актів:

- а) повнота;
- б) доцільність;
- в) оперативність;
- г) підконтрольність;
- д) безперервність;
- е) професіоналізм.

До завдань 6–10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти відповідей.

6. Яких з наведених видів норм не існує:

- а) норми-презумпції;
- б) норми-гіпотези;
- в) норми-дефініції;
- г) норми-преюдиції;
- д) норми-санкції;
- е) норми-диспозиції;
- є) норми-строки;
- ж) норми-фікції;
- з) норми-методи.

7. Які з наведених нормативно-правових актів мають зворотну дію без особливої вказівки про це в самому акті на підставі Конституції України з урахуванням відповідної правової позиції Конституційного Суду України (необхідно обрати максимально точні відповіді):

- а) ті, що скасовують чи пом'якшують юридичну відповідальність особи;
- б) ті, що встановлюють більш сприятливий правовий стан особи;

в) ті, що скасовують юридичну відповідальність фізичної особи;

г) ті, що скасовують чи пом'якшують тільки кримінальну відповідальність особи;

д) ті, що скасовують чи пом'якшують тільки кримінальну та адміністративну відповідальність особи;

е) ті, що скасовують та пом'якшують юридичну відповідальність юридичної особи;

є) ті, що пом'якшують юридичну відповідальність фізичної особи.

8. Назвіть, які існують теорії співвідношення міжнародного і національного права:

а) моністична теорія;

б) тричленна теорія;

в) поміркована дуалістична теорія;

г) циклічна теорія;

д) теорія відносності існування міжнародного права;

е) теорія конвергенції.

9. Виокремте засоби законодавчої техніки:

а) промульгація;

б) юридична презумпція;

в) диспозиція;

г) принципи права;

д) юридична фікція;

е) процесуальні норми;

є) юридична конструкція;

ж) юридична практика;

з) галузева типізація;

и) консолідація.

10. Оберіть правоположення, що використовуються для подолання колізій у національному законодавстві:

а) норма, яка має вищу юридичну силу, скасовує норму, що має нижчу юридичну силу;

б) загальна норма скасовує дію спеціальної норми права;

в) спеціальна норма скасовує дію загальної норми права;

г) норма права, видана раніше, зумовлює нечинність нової норми, яка їй суперечить;

д) норма права, видана пізніше, скасовує раніше прийняту норму;

е) загальна норма, видана раніше, скасовує пізніше прийняту спеціальну норму;

є) загальна норма, видана пізніше, скасовує раніше прийняту спеціальну норму;

ж) більш пізня норма меншої юридичної сили скасовує норму вищої юридичної сили, прийняту раніше.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар та вирішення теоретико-прикладних задач підвищеної складності. У разі визначення логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами. Дайте аргументовану відповідь на поставлені запитання з огляду на умови задачі.

11. Встановіть відповідність між вказаними різновидами структури законодавства та належними їм елементами:

1) вертикальна структура законодавства	а) головні нормативно-правові акти;
б) нормативно-правовий припис;
2) горизонтальна структура законодавства	в) галузь законодавства;
г) наказ міністерства;
3) функціональна структура законодавства	д) допоміжні нормативно-правові акти;
е) скасовуючі нормативно-правові акти;
є) нормативно-правовий акт;
ж) інститут законодавства;
з) Конституція України;
и) закони;
і) укази Президента України.

12. Визначте, яке з наведених положень законодавства є юридичною фікцією, а яке – юридичною презумпцією. Поясніть відмінності між ними та обґрунтуйте відповідь.

- 1) дитина, народжена до спливу десяти місяців після

припинення шлюбу або визнання його недійсним, походить від подружжя (ч.2 ст.122 Сімейного кодексу України);

2) особа, яка подала заяву про усиновлення, може виявити бажання бути записаною у Книзі реєстрації народжень матір'ю, батьком дитини або повнолітньої особи (ч.1 ст. 229 Сімейного кодексу України).

В а р і а н т 4

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну відповідь.

1. Які з наведених елементів відповідають логічній структурі норми права згідно із найбільш визнаною точкою зору:

- а) презумпція, диспозиція, фікція;
- б) фікція, санкція;
- в) гіпотеза, диспозиція, санкція;
- г) презумпція, диспозиція, санкція;
- д) презумпція, диспозиція.

2. Від чого залежить юридична сила нормативно-правових актів:

- а) від часу прийняття нормативного акта;
- б) від територіальної юрисдикції правотворчого органу;
- в) від компетенції правотворчого органу та виду нормативно-правового акта, який він приймає;
- г) від кола суб'єктів, на яких поширюються ці акти.

3. Вкажіть, на що спирається формування чинних комплексних галузей законодавства:

- а) метод правового регулювання;
- б) спосіб правового регулювання;
- в) юридичну силу нормативно-правових актів;
- г) територіальне значення нормативно-правових актів;
- д) єдність сфери правового регулювання.

4. Назвіть техніко-юридичний прийом, за допомогою якого неіснуюче положення оголошується існуючим і набуває загальнообов'язкового характеру в силу закріплення його в правовому акті; штучно прирівнюються одна до іншої такі речі, які в дійсності є різними або навіть протилежними:

- а) колізія;
- б) фікція;
- в) презумпція;
- г) дефініція;
- д) конструкція.

5. Оберіть правильну послідовність подолання колізій у разі їх збігу в законодавстві:

- а) ієрархічна, змістовна, темпоральна;
- б) змістовна, темпоральна, ієрархічна;
- в) змістовна, ієрархічна, темпоральна;
- г) ієрархічна, темпоральна, змістовна.

До завдань 6–10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної відповіді. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти.

6. Визначте, які з наведених видів норм розрізняють за методом правового регулювання:

- а) диспозитивні;
- б) уповноважуючі;
- в) імперативні;
- г) рекомендаційні;
- д) установчі;
- е) заохочувальні;
- є) оперативні;
- ж) охоронні;
- з) регулятивні.

7. Які з наведених актів не можуть належати до нормативно-правових актів України:

- а) постанови Кабінету Міністрів України;

- б) постанови Пленуму Верховного Суду України;
- в) міжнародні договори України, укладені від імені певного міністерства чи державного органу;
- г) Конституція АРК;
- д) рішення Конституційного Суду України;
- е) рішення місцевої ради.

8. Назвіть, які з нижченаведених галузей права належать до публічного права:

- а) житлове;
- б) фінансове;
- в) сімейне;
- г) трудове;
- д) кримінальне;
- е) конституційне;
- є) авторське;
- ж) адміністративне.

9. З'ясуйте види колізій у законодавстві:

- а) колізії між прийнятими в різний час нормативно-правовими актами;
- б) колізії між нормативно-правовими актами та правозастосовчими рішеннями;
- в) колізії між різними актами тлумачення права;
- г) колізії між актами тлумачення і актами застосування права;
- д) колізії між законами і підзаконними нормативно-правовими актами;
- е) колізії між актами тлумачення права і нормативно-правовими актами.

10. Назвіть методи кодифікації:

- а) кодифікація-плагіат;
- б) кодифікація-рецепція;
- в) кодифікація-фікція;
- г) кодифікація-реформа;

- д) кодифікація-компіляція;
- е) кодифікація-інкорпорація;
- є) кодифікація-інтеграція.

Завдання 11 та 12 розраховані на вирішення теоретико-прикладних задач підвищеної складності. Дайте аргументовану відповідь на поставлені запитання з огляду на умови задачі.

11. Визначте видову належність санкцій у наведених нормах права:

1) якщо правочин із малолітньою особою вчинила фізична особа з повною цивільною дієздатністю, то вона зобов'язана повернути особам, вказаним у частині першій цієї статті, усе те, що вона одержала за таким правочином від малолітньої особи (ч.3 ст. 221 Цивільного кодексу України);

2) вплив у будь-якій формі на працівника правоохоронного органу з метою перешкодити виконанню ним службових обов'язків або домогтися прийняття незаконних рішень – карається штрафом від п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців (ч. 1 ст. 343 Кримінального кодексу України);

3) суд може відмовити у захисті цивільного права та інтересу особи в разі порушення нею положень ч. 2-5 ст. 13 цього Кодексу (ч.3 ст. 16 Цивільного кодексу України).

12. Підготуйте схематичний проект постанови Кабінету Міністрів України. Проект має містити відповідну структуру запропонованого виду акта та включати усі необхідні реквізити.

В а р і а н т 5

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну відповідь.

1. Визначте, як називається норма, що діє лише тоді, коли суб'єкти суспільних відносин своєю угодою не встановили інших умов власної поведінки:

- а) рекомендаційна;
- б) імперативна;
- в) диспозитивна;
- г) декларативна;
- д) заохочувальна.

2. Оберіть ряд, правильний з точки зору ієрархічного підпорядкування нормативно-правових актів за юридичною силою:

а) Конституція, кодекси, постанови Верховної Ради, звичайні закони, накази міністерств;

б) Конституція, закони, прийняті на референдумі, кодекси, укази Президента, звичайні закони, накази міністерств, акти місцевих державних адміністрацій;

в) Конституція, закони, прийняті на референдумі, кодекси, звичайні закони, чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою, укази Президента, накази міністерств;

г) Конституція, чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою, звичайні закони, закони, прийняті на референдумі, укази Президента, чинні міжнародні договори, затверджені Президентом, накази міністерств;

д) Конституція, чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою, кодекси та закони, укази Президента, постанови Кабінету Міністрів, накази міністерств, акти місцевих державних адміністрацій.

3. Розкрийте зміст поняття “метод правового регулювання”:

а) сукупність засобів, прийомів, за допомогою яких право впливає на однорідні суспільні відносини;

б) основні напрямки правового впливу на суспільні відносини;

в) основні вимоги, які пред'являються до учасників суспільних відносин;

г) основні напрямки діяльності держави по виконанню суспільних задач.

4. *Оберіть правильне визначення консолідації нормативно-правових актів:*

а) це діяльність зі збору, фіксування в логічній послідовності й зберігання нормативно-правових актів, з підтримання їх у контрольному (актуальному) стані з урахуванням усіх змін та доповнень, а також зі створення спеціальних систем їх накопичення й пошуку;

б) впорядкування нормативно-правових актів без зміни їх змісту шляхом зведення в єдині друковані видання (збірники, зібрання, довідники, періодичні видання та ін.) за хронологією та/або тематикою;

в) зведенням кількох нормативно-правових актів, що регулюють певну сферу суспільних відносин, в єдиний новий нормативно-правовий акт без зміни їх змісту;

г) змістовна форма систематизації законодавства, що охоплює переробку та зведення в процесі нормотворення норм права, які містяться в різних нормативно-правових актах, у логічно узгоджену, побудовану на наукових принципах систему й створення на цій основі нового єдиного нормативно-правового акта.

5. *Вкажіть, яке з тверджень правильно характеризує співвідношення різних видів юридичної техніки:*

а) нормотворча та юридична техніка є різновидами законодавчої техніки;

б) законодавча техніка є галуззю, що об'єднує нормотворчу, нормозастосовну, правоінтерпретаційну техніку;

в) нормотворча техніка поділяється на такі види, як законодавча, нормозастосовна, інтерпретаційна техніка;

г) юридична техніка включає такі підвиди, як нормотворча, нормозастосовна, інтерпретаційно-правова техніка.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правиль-

ної. Оберіть правильні варіанти відповідей.

6. Визначте, що з наведеного переліку належить до видів гіпотез норм права:

- а) позитивні;
- б) штрафні;
- в) альтернативні;
- г) негативні;
- д) бланкетні;
- е) регулятивні;
- є) абсолютно визначені;
- е) охоронні.

7. Які з названих нормативно-правових актів є локальним:

- а) указ Президента України;
- б) наказ директора про прийом на роботу;
- в) правила користування електроприладами в гуртожитку;
- г) правила внутрішнього трудового розпорядку;
- д) рішення про перейменування вулиці;
- е) рішення селищної ради про виділення земельної ділянки громадянину.

8. Виокремте суспільні відносини, які регулюються законами приватного права:

- а) відносини між подружжям;
- б) добровільне виконання судового рішення;
- в) примусове виконання рішень;
- г) наймана трудова діяльність людини;
- д) відповідальність за безкоштовний проїзд у громадському транспорті;
- е) спадкування;
- є) користування природними ресурсами.

9. Назвіть, що можна вважати шляхами зменшення колізійності законодавства:

- а) застосування колізій;

- б) усунення колізій;
- в) систематизацію колізій;
- г) зміну колізій;
- д) попередження колізій;
- е) інкорпорацію колізій;
- є) санкціонування колізій;
- ж) подолання колізій.

10. Вкажіть, які акти підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів:

- а) нормативно-правові акти, які видаються міністерствами, іншими органами виконавчої влади, органами господарського управління та контролю, які стосуються прав, свобод і законних інтересів громадян України;
- б) акти органів місцевого самоврядування;
- в) рішення та висновки Конституційного Суду України;
- г) нормативно-правові акти, які видаються міністерствами, іншими органами виконавчої влади, органами господарсько-го управління та контролю, які мають міжвідомчий характер;
- д) акти посольств, консульств та представництв іноземних держав (міжнародних організацій), що розташовані на території України;
- е) усні та письмові заяви офіційних осіб іноземних держав (щодо яких Службою безпеки України встановлений спеціальний режим перебування на території України) з питань, які торкаються прав, свобод і законних інтересів громадян України;
- є) акти міжнародних організацій (рішення Ради Безпеки ООН, резолюції Генеральної Асамблеї ООН, декларації ОБСЄ, акти ПАРЕ).

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар та вирішення теоретико-прикладних задач підвищеної складності. При визначенні логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами. Дайте аргументовану відповідь на поставлені запитання, враховуючи умови задачі.

11. Знайдіть відповідність між різновидами систематизації та їх характеристикою:

1) консолідація	а) завжди є офіційною систематизацією, що здійснюється виключно в межах нормотворчої діяльності;
2) кодифікація	б) нові норми права внаслідок її здійснення не з'являються, втручання в тексти нормативно-правових актів можливе лише на рівні редакційної правки;
3) облік	в) результатом є видання нового нормативно-правового акта;
4) інкорпорація	г) з моменту набуття чинності систематизованим нормативно-правовим актом втрачають чинність попередні акти, що входять до його складу;
5) звід законів	д) може здійснюватися також поза межами правотворчості;
	е) може привести до появи нових елементів системи права – правових норм або інститутів права;
	є) є зібранням усіх чинних законів без виключення;
	ж) має пріоритет перед усіма попередніми офіційними публікаціями законів, містить їх чинну редакцію;
	з) об'єднує деякі властивості інкорпорації, консолідації та кодифікації.

12. Знайдіть, яких помилок припустилися на відповідних стадіях законодавчого процесу.

Церква “Консульство Боже” підготувала та подала до Верховної Ради України проект Закону “Про релігійні організації”, вказавши, що всі необхідні супровідні документи та фінансове обґрунтування буде розроблене після прийняття його Верховною Радою, пояснюючи це тим, що ініціатори законопроекту не певні у його проходженні в Парламенті. Верховна Рада зареєструвала проект та почала його розгляд у фракціях. Фракції А та

Б, погодивши на міжфракційних зборах текст закону, направили його на підпис Голові Верховної Ради, мотивуючи це тим, що ці дві фракції складають більшість депутатів парламенту і тому ніякого голосування не потрібно. Голова Верховної Ради підписав законопроект та через 31 день направив на підпис Президенту, оскільки перебував майже весь цей час на лікарняному. Президент відмовився розглядати цей законопроект, пояснюючи це неучастю в погодженні законопроекту фракції Н.

В а р і а н т 6

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну відповідь.

1. Вкажіть, які з наведених видів норм є нормами, що містять найбільш загальні і стабільні імперативні вимоги, закріплені в праві, які виступають концентрованим виразом сутнісних рис та цінностей, що притаманні цій системі права, і визначають її характер та напрямки подальшого розвитку:

- а) імперативні норми;
- б) регулятивні норми;
- в) норми-конструкції;
- г) норми-принципи;
- д) зобов'язальні норми.

2. Оберіть із переліку, що охоплює можливі дати набуття чинності нормативно-правовими актами вищих органів державної влади в Україні, неправильний варіант:

- а) день офіційного опублікування;
- б) початок нового (наступного) бюджетного року;
- в) день, що настає після спливу встановленого строку з дня офіційного опублікування;
- г) день доведення в установленому порядку до виконавців;
- д) дата оприлюднення на офіційних сайтах державних органів у мережі Інтернет.

3. Вкажіть твердження, що максимально точно розкриває співвідношення понять “право” і “законодавство”:

- а) це тотожні поняття;
- б) законодавство, крім права, включає до свого складу інші елементи правової системи;
- в) право є більш широким поняттям, крім законодавства, право включає норми права, принципи права тощо;
- г) законодавство є формою зовнішнього вираження права як системи правових норм та принципів.

4. Оберіть максимально точне визначення змістовних колізій:

- а) колізії, що виникають внаслідок часткового збігу обсягів регулювання декількох норм права;
- б) різновид юридичних колізій, що виникають за наявності розбіжності між нормами права, які закріплені в законодавстві, та регулюють одні фактичні відносини;
- в) неузгодженості між нормами права і суспільними відносинами, які вони покликані регулювати;
- г) колізії, що виникають внаслідок видання в різний час з того самого питання кількох норм права;
- д) колізії, що виникають внаслідок регулювання одних фактичних відносин нормами, які мають різну юридичну силу.

5. На який державний орган покладено ведення Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів:

- а) Адміністрація Президента України;
- б) Інститут законодавства Верховної Ради України;
- в) Міністерство юстиції України;
- г) Міністерство внутрішніх справ України;
- д) Державний комітет статистики України.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти відповідей.

6. Вкажіть, на що спрямовані оперативні норми права:

- а) введення в дію інших норм права;

- б) тлумачення інших норм права;
- в) визначення того, яка з двох норм, що суперечать одна одній, має застосовуватися;
- г) закріплення відправних засад правової системи;
- д) припинення дії інших норм права;
- е) безпосереднє регулювання суспільних відносин;
- є) установлення відповідальності суб'єктів права.

7. *Оберіть серед названих видань ті, що не належать до джерел офіційного опублікування актів вищих органів державної влади:*

- а) Голос України;
- б) Юридичний вісник України;
- в) Урядовий кур'єр;
- г) Офіційний вісник України;
- д) Відомості Верховної Ради України;
- е) Вісник Верховної Ради України;
- є) Право України;
- ж) Офіційний вісник Президента України.

8. *Вкажіть, які з наведених галузей права належать до комплексних:*

- а) цивільне;
- б) екологічне;
- в) адміністративно-процесуальне;
- г) господарське;
- д) аграрне;
- е) кримінальне право.

9. *Назвіть основні види кодифікації як виду систематизації нормативно-правових актів:*

- а) спеціальна;
- б) інтегральна;
- в) казуальна;
- г) формально-догматична;
- д) функціональна;
- е) галузева;
- є) поточна.

10. Назвіть вимоги до юридичної термінології, що вживається в законодавстві:

- а) чітке значення;
- б) допустимість синонімії;
- в) єдність і однаковість вживання;
- г) простота і зрозумілість;
- д) мінливість;
- е) стабільність;
- є) демократизм;
- ж) використання діалектизмів;
- з) пріоритет неологізмів та професіоналізмів.

Завдання 11 та 12 розраховані на вирішення теоретико-прикладних задач підвищеної складності. У 11 завданні визначте правильні, на Вашу думку, варіанти відповіді, позначені буквами (більше одного). При вирішенні завдання 12 дайте аргументовану відповідь на поставлене запитання з огляду на умови задачі.

11. Оберіть серед наведених правильні твердження, які характеризують повноваження Конституційного Суду України щодо здійснення конституційного контролю: Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність:

а) законів, постанов Верховної Ради, указів Президента, декретів Кабінету Міністрів, нормативних актів Верховної Ради АРК Конституції – чинним міжнародним договорам України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою;

б) усіх нормативно-правових актів – Основному Закону України;

в) законів – Конституції України;

г) усіх нормативно-правових актів – Основному Закону України, кодексам, законам;

д) законів – чинним міжнародним договорам України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою;

е) постанов Верховної Ради, указів Президента, постанов Кабінету Міністрів – законам, Конституції України;

ж) постанов Верховної Ради, указів Президента, декретів

Кабінету Міністрів, нормативних актів Верховної Ради АРК – Конституції України;

з) усіх нормативно-правових актів – Конституції та законам України.

12. Дайте аргументовану відповідь щодо виду (видів) та порядку подолання цієї колізії.

У законодавстві України виникла така законодавча колізія: ст. 14 “Форма договору оренди землі” Закону України „Про внесення змін до Закону України “Про оренду землі”, прийнятого 02.10.2003 р. та який набув чинності 05.11.2003 р., передбачає, що договір оренди землі укладається в письмовій формі і за бажанням однієї із сторін може бути посвідчений нотаріально. У той же час ст. 290 “Оренда землі у сфері господарювання” Господарського кодексу України, який прийнято 16.01.2003 р. та набув чинності 01.01.2004 р., вказує, що відносини, пов’язані з орендою землі як засобу виробництва, регулюються Земельним кодексом України та іншими законами. Оренда земельної ділянки без договору, укладеного в письмовій формі, посвідченого нотаріально та зареєстрованого в установленому законом порядку, не допускається.

Частина п'ята

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА

Варіант 1

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну відповідь.

1. Дайте визначення правової поведінки:

- а) соціально значуща, свідома, вольова, врегульована нормами права дія, що викликає юридичні наслідки;
- б) соціально корисна, свідома, вольова, врегульована нормами права дія чи бездіяльність, що викликає юридичні наслідки;
- в) соціально значуща, свідома, вольова, врегульована нормами права дія чи бездіяльність, що викликає юридичні наслідки;
- г) соціально індиферентна, свідома, вольова, врегульована нормами права дія, що викликає юридичні наслідки.

2. Оберіть поняття, якому відповідає визначення “діяльність, спрямована на з’ясування, осмислення дійсного змісту норм права з метою сприяння їх практичній реалізації, а також результат такої діяльності, що переважно виражається в інтерпретаційно-правовому акті”:

- а) застосування норм права;
- б) тлумачення норм права;
- в) роз’яснення норм права;
- г) реалізація норм права;
- д) створення норм права.

3. Дайте найбільш повне визначення: правосуб’єктність – це:

- а) здатність мати суб’єктивні права;
- б) здатність мати юридичні обов’язки;
- в) здатність нести відповідальність за свої дії;
- г) здатність суб’єкта правовідносин своїми діями брати на себе обов’язки і використовувати свої права;

д) здатність мати суб'єктивні права, юридичні обов'язки і нести відповідальність за свої дії.

4. Назвіть засіб усунення прогалин у законодавстві:

- а) аналогія права;
- б) правотворча діяльність;
- в) інтерпретаційна діяльність;
- г) правозастосовна діяльність;
- д) аналогія законодавства.

5. Призначення Уповноваженого Верховної Ради з прав людини є прикладом такої правової форми діяльності, як:

- а) установча діяльність;
- б) правотворча діяльність;
- в) правозастосовна діяльність;
- г) правосуддя;
- д) контрольно-наглядова діяльність.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти.

6. Серед названих вкажіть випадки, в яких виникає потреба у правозастосуванні:

- а) при реалізації будь-якої норми права;
- б) при виникненні спору про право;
- в) при реалізації правозастосовного акта;
- г) при тлумаченні норми права;
- д) при вчиненні правопорушення.

7. Назвіть види тлумачення норм права за обсягом їх правового змісту:

- а) адекватне;
- б) телеологічне;
- в) поширювальне;
- г) доктринальне;
- д) систематичне;

- е) казуальне;
- є) обмежувальне;
- ж) спеціально-юридичне.

8. Визначте основні стадії правозастосування:

- а) правозакріплення;
- б) встановлення фактичних обставин справи;
- в) ухвалення нормативно-правового акта;
- г) роз'яснення змісту норми права;
- д) встановлення юридичної основи справи;
- е) прийняття рішення у справі.

9. Назвіть елементи правосуб'єктності:

- а) правоздатність;
- б) правомочність;
- в) обов'язок;
- г) дієздатність;
- д) суб'єктивне право;
- е) деліктоздатність.

10. Вкажіть види правомірної поведінки за соціальною значущістю:

- а) необхідна;
- б) добровільна;
- в) вимушена;
- г) пасивна;
- д) бажана;
- е) соціально допустима;
- є) соціально активна.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар та вирішення теоретико-прикладних задач підвищеної складності. При визначенні логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами. Дайте аргументовану відповідь на поставлені запитання, враховуючи умови задачі.

11. Визначте, якому з наведених критеріїв відповіда-

ють вказані різновиди правовідносин:

1) за структурою	а) з простою структурою;
2) за об'єктом	б) відносні;
3) за суб'єктом	в) конституційні;
4) за предметом правового регулювання	г) нематеріальні;
5) за функціональним призначенням	д) довгострокові;
6) за ступенем індивідуалізації суб'єктів	е) зі складною структурою;
7) за часом дії	є) матеріальні;
	ж) охоронні;
	з) адміністративні;
	и) індивідуальні;
	і) цивільні;
	ї) колективні;
	й) регулятивні;
	к) трудові;
	л) абсолютні;
	м) короткострокові.

12. *Оберіть відповідь на питання, поставлене в завданні, і дайте його розгорнуте пояснення.*

У справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо офіційного тлумачення положення п.6 ч.1 ст.106 Конституції України (справа про проголошення Президентом України всеукраїнського референдуму за народною ініціативою) № 23-рп/2008 від 15.10.2008 р. перед Конституційним Судом України стояло завдання визначити строки, протягом яких Президент України зобов'язаний видати відповідний указ про проведення всеукраїнського референдуму. При цьому вказівки на строк або на можливий механізм його встановлення Конституцією України не міститься. Як має вирішити цю справу Конституційний Суд України:

а) надати офіційне тлумачення відповідних норм Конституції України, визначивши строк для видання указу про проведення всеукраїнського референдуму;

б) відмовити у розгляді подання, оскільки питання проведення всеукраїнського референдуму врегульовано на рівні закону, а отже, не потребує офіційного тлумачення на рівні норм Конституції;

в) відмовити у розгляді подання, оскільки наявна прогалина у правовому регулюванні, яку неможливо подолати шляхом офіційного тлумачення.

В а р і а н т 2

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну відповідь.

1. Назвіть поняття, якому відповідає пояснення “можливість і здатність особи бути суб’єктом правовідносин з усіма правовими наслідками”:

- а) правосуб’єктність;
- б) правоздатність;
- в) дієздатність;
- г) деліктоздатність.

2. Встановіть, чим є процес фактичного втілення зобов’язуючих правових приписів через правомірну поведінку соціальних суб’єктів, на яких покладено юридичні обов’язки:

- а) реалізацією правових норм;
- б) правозастосуванням;
- в) використанням права;
- г) виконанням права;
- д) дотриманням права.

3. Вкажіть, соціально шкідливою поведінкою, вчиненою суб’єктом права формально в рамках правових приписів, є:

- а) правомірна поведінка;
- б) зловживання правом;
- в) правопорушення;
- г) об’єктивно протиправне діяння.

4. Назвіть вид правової поведінки, який визначається як зовнішньо правомірне діяння, суб’єктом якого керує страх перед юридичною відповідальністю:

- а) пристосовницька поведінка;

- б) конформістська поведінка;
- в) маргінальна поведінка;
- г) традиційна поведінка.

5. З'ясуйте, які інтерпретаційні акти набувають обов'язкового значення для конкретної справи, визначеного кола суб'єктів права:

- а) акти офіційного тлумачення;
- б) акти легального тлумачення;
- в) акти казуального тлумачення;
- г) акти нормативного тлумачення;
- д) акти делегованого тлумачення.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної відповіді. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти відповідей.

6. Визначте ознаки офіційних інтерпретаційно-правових актів:

- а) не встановлюють нових норм права;
- б) завжди наділені вищою юридичною силою;
- в) завжди мають персоніфікований характер;
- г) містять роз'яснення дійсного змісту норм права;
- д) діють протягом строку дії норми права, що підлягає тлумаченню;
- е) вносять зміни чи доповнення до норм прав;
- є) не мають обов'язкового характеру.

7. Вкажіть види юридичної відповідальності за змістом санкції:

- а) превентивна;
- б) штрафна;
- в) правопоновлювальна;
- г) судова;
- д) обмежувальна;
- е) альтернативна.

8. Вкажіть, хто з наведених суб'єктів може виступати суб'єктом правозастосування:

- а) суд;
- б) громадянин України;
- в) органи виконавчої влади;
- г) Верховна Рада України;
- д) особа без громадянства;
- е) іноземець;
- є) Президент України.

9. Назвіть форми правозастосовної діяльності:

- а) оперативно-виконавча;
- б) інтерпретаційна;
- в) правоохоронна;
- г) правосуддя;
- д) контрольно-наглядова.

10. Виокремте загальносоціальні цілі юридичної відповідальності:

- а) захист правопорядку;
- б) відновлення порушених прав;
- в) компенсація моральної і матеріальної шкоди;
- г) покарання правопорушника;
- д) гарантування принципу непорушності прав і свобод людини;
- е) запобігання правопорушенням.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар та вирішення теоретико-прикладних задач підвищеної складності. При визначенні логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами. Дайте аргументовану відповідь на поставлені запитання з огляду на умови задачі.

11. Розподіліть позначені буквами види тлумачення за групами:

- 1) тлумачення норм права за обсягом їх правового змісту а) доктринальне;

- 2) неофіційне тлумачення
- 3) офіційне тлумачення

- б) легальне;
- в) адекватне;
- г) аутентичне;
- д) побутове;
- е) казуальне;
- є) обмежувальне;
- ж) професійне;
- з) нормативне;
- и) поширювальне.

12. Визначте, до якого виду правовідносин належить шлюб за кожним із запропонованих критеріїв:

- 1) за структурою;
- 2) за часом дії;
- 3) за суб'єктом;
- 4) за предметом правового регулювання;
- 5) за функціональним призначенням;
- 6) за ступенем індивідуалізації суб'єктів.

В а р і а н т 3

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну відповідь.

1. Назвіть найбільш точну характеристику особи, яка може виступати суб'єктом правовідносин:

- а) громадянин України;
- б) офіційно уповноважена особа, наділена відповідною компетенцією;
- в) фізична особа;
- г) особа, наділена правосуб'єктністю.

2. Укажіть спосіб тлумачення норм права, який полягає в дослідженні логічної структури та внутрішніх зв'язків між частинами нормативно-правового припису та нормативного акта в цілому:

- а) систематичний;

- б) логічний;
- в) телеологічний;
- г) функціональний;
- д) граматичний.

3. Визначте види правомірної поведінки, виділені за способом правового регулювання:

- а) добровільна і вимушена поведінка;
- б) зафіксована і не зафіксована в нормативних актах;
- в) дотримання, виконання і використання норм права;
- г) правостановлююча, правозмінююча, правоприпиняюча;
- д) дія чи бездіяльність.

4. Акт правозастосування є видом:

- а) юридичного акта;
- б) нормативно-правового акта;
- в) судового рішення;
- г) інтерпретаційного акта;
- д) управлінського рішення.

5. Визначте юридичну підставу притягнення особи до юридичної відповідальності:

- а) правова норма, яка встановлює відповідальність за дане правопорушення;
- б) діяння особи, яке містить склад правопорушення;
- в) доведеність вини правопорушника;
- г) наявність вини у формі умислу чи необережності.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної відповіді. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти.

6. Назвіть риси правозастосування:

- а) має своїм результатом винесення рішення з конкретної справи;
- б) спрямоване на роз'яснення правової норми;
- в) закріплює норми права;

- г) здійснюється виключно судовими органами;
- д) має персоніфікований характер.

7. Встановіть, які заходи належать до правопоновлювальних, спрямованих на відновлення порушених прав громадян і організацій:

- а) покарання винних у скоєнні правопорушення;
- б) примусове виконання юридичних обов'язків;
- в) представництво з боку держави порушених прав фізичних та юридичних осіб;
- г) відновлення попереднього стану, що існував до правопорушення;
- д) встановлення обмежень щодо здійснення певних правочинів;
- е) усунення перешкод у здійсненні належного суб'єкту права.

8. Вкажіть види актів правозастосування за характером породжуваних юридичних наслідків:

- а) регулятивні;
- б) правовідновлювальні;
- в) уповноважуючі;
- г) правозмінюючі;
- д) правоприпиняючі;
- е) правозобов'язуючі;
- є) правоконстатуючі;
- ж) охоронні.

9. Вкажіть, які теорії причин злочинності належать до біосоціальних:

- а) теорія урбанізації;
- б) теорія небезпечного стану;
- в) теорія диференціальної асоціації;
- г) теорія соціальної аномії;
- д) спадкова теорія.

10. Укажіть, щодо яких положень неприпустиме по-

ширювальне тлумачення:

- а) положень, що є винятком із загального правила;
- б) положень, що містять незавершений перелік;
- в) положень, що містять вичерпний перелік;
- г) положень, що є гранично вузькими за обсягом;
- д) положень, тлумачення яких віднесене до компетенції Конституційного Суду України;
- е) положень, тлумачення яких уже здійснене уповноваженим суб'єктом.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар та вирішення теоретико-прикладних задач підвищеної складності. При визначенні логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами. Дайте аргументовану відповідь на поставлені запитання, враховуючи умови задачі.

11. Встановіть, які з названих різновидів юридичних фактів відповідають запропонованим критеріям їх поділу:

1) за вольовою ознакою	а) тривалі;
2) за складом	б) юридичні дії;
3) за юридичними наслідками	в) правоприпиняючі;
4) за тривалістю дії	г) прості;
	д) одноразові;
	е) юридичні події;
	є) складні;
	ж) правоутворюючі;
	з) правозмінюючі.

12. Проаналізуйте умови задачі і на прикладі наведеної в ній ситуації проілюструйте відмінності між статичним та динамічним тлумаченням норм права, вкажіть на цінність кожного із цих підходів.

Стаття 2 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод гарантує право кожного на життя. Відповідно до неї нікого не може бути умисно позбавлено життя інакше

ніж на виконання вироку суду. Перед Європейським судом з прав людини в його практиці постало питання, чи включає гарантоване Європейською конвенцією право на життя його негативний аспект, тобто право піти з життя, обрати час і спосіб, яким чином це зробити (зокрема, йдеться про право на евтаназію, коли смертельно хвора людина, щоб не терпіти фізичні муки, просить позбавити її життя медичним шляхом або коли людина просить не підтримувати її життя штучно). Як це питання має бути вирішене відповідно до статичного і динамічного підходів до тлумачення норм права?

В а р и а н т 4

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну відповідь.

1. Укажіть спосіб тлумачення норм права, який полягає в з'ясуванні змісту спеціальних юридичних понять, категорій, конструкцій на основі професійних знань юридичної науки та законодавчої техніки:

- а) теологічний;
- б) систематичний;
- в) спеціально-юридичний;
- г) граматичний;
- д) логічний.

2. Оберіть приклад юридичного факту, який виник незалежно від волі та свідомості суб'єкта:

- а) перебування в шлюбі;
- б) підпал будинку;
- в) знахідка гаманця;
- г) вихід на пенсію;
- д) хвороба людини.

3. Вкажіть, якій правовій формі діяльності держави відповідає наведене визначення „правова форма діяльності уповноважених на те органів держави і посадових осіб, яка

полягає у реалізації приписів норм права відносно конкретних життєвих випадків”:

- а) правотворчість;
- б) тлумачення права;
- в) контрольно-наглядова діяльність;
- г) правозастосування;
- д) правосуддя.

4. Закінчіть фразу: “За юридичними наслідками правопорушення є:

- а) протиправним актом поведінки;
- б) свідомо-вольовим вчинком;
- в) юридичним фактом;
- г) соціально шкідливою дією.

5. Назвіть види правомірної поведінки за психологічним ставленням до неї суб’єкта:

- а) необхідна, бажана та соціально допустима;
- б) добровільна і вимушена;
- в) пристосовницька, маргінальна, звичайна, соціально активна;
- г) правовстановлююча, правозмінююча і правоприпиняюча.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти.

6. Виокремте обов’язкові елементи складу правопорушення:

- а) юридична відповідальність за правопорушення;
- б) місце і час скоєння правопорушення;
- в) суспільні відносини, що охороняються правом;
- г) норма права, приписи якої порушені;
- д) судові рішення, яким встановлено факт правопорушення;
- е) діяння;
- є) спосіб скоєння правопорушення;
- ж) особа, яка скоїла правопорушення;
- з) вина.

7. Оберіть серед наведеного переліку осіб тих, що належать до спеціальних індивідуальних суб'єктів правовідносин:

- а) іноземні громадяни;
- б) інспектор ДАІ;
- в) апатрид;
- г) Президент України;
- д) особа з подвійним громадянством;
- е) суддя.

8. Назвіть функції юридичної відповідальності:

- а) штрафна;
- б) охоронна;
- в) регулятивна;
- г) правовідновлювальна;
- д) пізнавальна;
- е) виховна.

9. Назвіть, які з наведених операцій є прикладами правозастосування:

- а) укладення шлюбу;
- б) купівля-продаж;
- в) призначення пенсії;
- г) прийняття нормативно-правового акта;
- д) винесення вироку в кримінальній справі;
- е) призначення штрафу за перевищення швидкості.

10. Вкажіть, які акти реалізації правових норм існують з огляду на характер поведінки, яку вони передбачають:

- а) добровільні;
- б) індивідуальні;
- в) активні;
- г) негайні;
- д) примусові;
- е) пасивні;
- є) колективні.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар. Для визначення логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами.

11. Встановіть відповідність між способом правового регулювання і формою реалізації права:

1) дозвіл	а) виконання;
2) зобов'язання	б) використання;
3) заборона	в) дотримання;

12. Встановіть відповідність між видами правопорушень і критеріями їх виділення:

1) за ступенем суспільної шкоди	а) злочини і проступки;
2) за галузевою належністю	б) цивільно-правові, конституційно-правові, кримінально-правові, адміністративно-правові;
3) за суб'єктами	в) дії і бездіяльність;
4) за суб'єктивною стороною	г) умисні й необережні;
5) за формою зовнішнього виразу	д) такі, що скоєні фізичною особою або юридичною особою.

В а р и а н т 5

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну відповідь.

1. Вкажіть, якому поняттю відповідає визначення “юридична оцінка всієї сукупності фактичних обставин справи шляхом віднесення конкретного випадку до сфери дії певних юридичних норм”:

- а) правозакріплення;
- б) встановлення фактичних обставин справи;

- в) тлумачення норм права;
- г) правоутворення;
- д) юридична кваліфікація.

2. Визначте, яким рівнем здатності приймати на себе цивільні обов'язки і використовувати свої цивільні права наділені фізичні особи у віці з 14 до 18 років:

- а) обмежена дієздатність;
- б) часткова дієздатність;
- в) часткова правосуб'єктність;
- г) неповна дієздатність;
- д) неповна правоздатність.

3. Назвіть фактичну підставу юридичної відповідальності:

- а) склад правопорушення;
- б) порушення соціальних норм;
- в) правова норма, що встановлює відповідальність;
- г) санкція за порушення;
- д) діяння у формі дії чи бездіяльності.

4. Оберіть, до якого виду тлумачення належить роз'яснення норм права науково-дослідними установами, окремими вченими у статтях, монографіях, наукових коментарях практики, усних та письмових обговореннях проектів нормативних актів:

- а) професійного;
- б) доктринального;
- в) легального;
- г) автентичного;
- д) казуального.

5. Встановіть, яке з наведених понять означає застосування до конкретних відносин загальних засад і сенсу законодавства у разі відсутності норм, що регулюють подібні за найсуттєвішими ознаками відносини:

- а) аналогія права;
- б) аналогія закону;

- в) міжгалузева аналогія;
- г) субсидіарне застосування;
- д) тлумачення за аналогією.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти.

6. Визначте, який із названих нижче способів не належить до способів тлумачення норм права:

- а) логічний;
- б) діалектичний;
- в) граматичний;
- г) систематичний;
- д) теологічний;
- е) спеціально-юридичний.

7. Вкажіть, які правові відносини виокремлюють за функціональним призначенням:

- а) конституційні;
- б) охоронні;
- в) регулятивні;
- г) матеріально-правові;
- д) адміністративні;
- е) процесуально-правові.

8. Оберіть серед наведеного переліку принципи юридичної відповідальності:

- а) принцип гласності;
- б) принцип невідворотності покарання;
- в) принцип трьох сфер владних повноважень;
- г) принцип доцільності;
- д) принцип народовладдя;
- е) принцип верховенства права;
- є) принцип законності.

9. Вкажіть, які з наведених актів є актами правозастосування:

- а) укладення договору;

- б) видача паспорта;
- в) видання наказу про направлення працівника у відра-
дження;
- г) звільнення працівника;
- д) прийняття органом місцевого самоврядування рішення
про порядок використання місцевої символіки;
- е) подання позову до суду;
- є) відшкодування завданої матеріальної шкоди;
- ж) сплата податків.

***10. Рішення Конституційного Суду України щодо
тлумачення Конституції та законів України є актами:***

- а) офіційного тлумачення;
- б) автентичного тлумачення;
- в) легального тлумачення;
- г) казуального тлумачення;
- д) нормативного тлумачення.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар та вирішення теоретико-прикладних задач підвищеної складності. При визначенні логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами. Дайте аргументовану відповідь на поставлені запитання, враховуючи умови задачі.

***11. Встановіть відповідність між видами актів право-
застосування і критеріями їх виокремлення:***

1) галузева належність норм, що застосовуються	а) акти застосування норм конституційного, адміністративного, кримінального, цивільного права тощо;
2) характер правового впливу (функціональна спрямованість)	б) укази, постанови, розпорядження, накази тощо;
3) юридичне значення	
4) характер юридичних наслідків	

5) характер індивідуальних велінь (покладений в основу способу правового регулювання)	в) регулятивні, охоронні;
6) юридична форма	г) основні і допоміжні;
	д) ті, що уповноважують, зобов'язують або забороняють;
	е) правоконстатуючі, правозмінюючі, правовідновлювальні, правоприпиняючі.

12. Виокремте правові форми діяльності органів державної влади, що названі при викладенні фабули.

10 січня 2002 р. Верховною Радою України було прийнято Сімейний кодекс України (далі – СК України), який набув чинності з 1 січня 2004 р. Стаття 180 СК України, зокрема, встановлює обов'язок батьків утримувати дитину до досягнення нею повноліття; способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину визначаються за домовленістю між ними; за домовленістю між батьками дитини той із них, хто проживає окремо від дитини, може брати участь у її утриманні в грошовій і (або) натуральній формі. Згідно зі ст. 182 СК України за рішенням суду кошти на утримання дитини (аліменти) присуджуються у частці від доходу її матері, батька і (або) у твердій грошовій сумі. Законом України до ст. 182 СК України були внесені зміни, відповідно до яких мінімальний розмір аліментів на одну дитину не може бути меншим, ніж 30 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, за винятком випадків, передбачених СК України.

У січні 2008 р. до міського суду з позовом про розірвання шлюбу звернулася Іванова І.І. Міський суд, розглянувши справу про розірвання шлюбу між Івановою І.І. та Івановим П.П., також вирішив питання про утримання спільної неповнолітньої дитини Іванова І.П., який залишався проживати з матір'ю, Івановою І.І. Судом було винесено рішення про розірвання шлюбу і покладено на Іванова П.П. обов'язок сплачувати щомісячно на утримання трирічного Іванова І.П. аліменти.

В а р і а н т 6

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну відповідь.

1. Укажіть, застосування до конкретних відносин нормативного припису, який регулює подібні за суттєвими ознаками відносини в суміжних, споріднених галузях права, є:

- а) аналогією права;
- б) аналогією закону;
- в) міжгалузевою аналогією;
- г) тлумаченням за аналогією.

2. Вкажіть ознаки правопорушення:

- а) протиправність, суспільна небезпечність або шкідливість, винність, караність;
- б) об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона;
- в) протиправність діяння, наслідки, причинний зв'язок між діянням і наслідками;
- г) злочин, проступок, делікт і казус.

3. Визначте, яким рівнем здатності своїми діями брати на себе цивільні обов'язки і використовувати свої цивільні права наділені фізичні особи у віці до 14 років:

- а) обмежена дієздатність;
- б) часткова дієздатність;
- в) часткова правосуб'єктність;
- г) неповна дієздатність;
- д) часткова правоздатність.

4. Дії, спрямовані на досягнення правового результату, є:

- а) юридичним вчинком;
- б) юридичною подією;
- в) юридичним актом;
- г) юридичною діяльністю;
- д) юридичною умовою.

5. Назвіть види правомірної поведінки за ступенем її суспільної значущості:

- а) необхідна, бажана та соціально допустима;
- б) добровільна і вимушена;
- в) пристосовницька, маргінальна, звичайна, соціально активна;
- г) правовстановлююча, правозмінююча і правоприпиняюча.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти відповідей.

6. Визначте акти тлумачення норм права залежно від суб'єкта видання:

- а) письмові;
- б) конституційні;
- в) легальні;
- г) нормативні;
- д) усні;
- е) казуальні;
- є) автентичні.

7. Вкажіть, хто з наведених суб'єктів може виступати суб'єктом правозастосування:

- а) Президент України;
- б) громадянин України;
- в) органи виконавчої влади;
- г) Верховна Рада України;
- д) особа без громадянства;
- е) комерційний банк;
- є) прокуратура.

8. Назвіть елементи змісту правовідносин:

- а) суб'єктивні права;
- б) суб'єкти правовідносин;
- в) об'єкт правовідносин;

- г) юридичні обов'язки;
- д) правосуб'єктність;
- е) юридичний факт.

9. Вкажіть, які з наведених цілей юридичної відповідальності можна віднести до індивідуальних:

- а) захист правопорядку;
- б) відновлення порушених прав і свобод суб'єктів права;
- в) компенсація моральної і матеріальної шкоди;
- г) покарання правопорушника;
- д) гарантування принципу непорушності прав і свобод людини;
- е) запобігання правопорушуваності;
- є) приватна превенція.

10. Назвіть види правової поведінки, виділені з урахуванням соціального змісту та юридичної оцінки вчинку суб'єкта права:

- а) правомірна поведінка;
- б) правопорушення;
- в) юридична діяльність;
- г) зловживання правом;
- д) юридичний акт;
- е) об'єктивно протиправне діяння;
- є) нормативна поведінка.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар та вирішення теоретико-прикладних задач підвищеної складності. При визначенні логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами. Дайте аргументовану відповідь на поставлені запитання, враховуючи умови задачі.

11. Встановіть відповідність між різновидами тлума-

чення норм права та критеріями їх класифікації:

1) залежно від наявності у суб'єктів тлумачення норм права відповідних державно-владних повноважень	а) офіційне;
б) побутове;
в) нормативне;
2) залежно від кола осіб та кількості випадків, на які поширюється тлумачення	г) адекватне;
д) професійне;
е) поширювальне;
3) залежно від того, чи надане тлумачення органом, який видав норму права, або іншим уповноваженим органом	є) доктринальне;
ж) автентичне;
з) неофіційне;
4) залежно від рівня кваліфікації та обізнаності у праві суб'єктів тлумачення, які не наділені офіційними повноваженнями щодо тлумачення правових норм	и) обмежувальне;
і) легальне;
ї) казуальне.
5) залежно від обсягу правового змісту норм права, що тлумачаться	

12. Виходячи з умов задачі надайте характеристику вказаного правопорушення та поясніть свій вибір:

Громадянин А. працював юрисконсультom на підприємстві. Він 13 березня 2008 р. протягом робочого дня був відсутній на робочому місці 4 години. На вимогу роботодавця дати пояснення щодо причин відсутності громадянин А. відповів відмовою, після чого був звільнений.

Підставою для звільнення став:

- а) злочин, вчинений умисно працівником підприємства;
- б) казус;
- в) цивільне правопорушення, вчинене з необережності юридичною особою;
- г) злочин, вчинений умисно юридичною особою;
- д) дисциплінарний проступок, вчинений умисно фізичною особою;
- є) адміністративно-правовий проступок, вчинений умисно фізичною особою.

ПРАВОВА ДЕРЖАВА І ПРАВОВА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА

В а р і а н т 1

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь.

1. З яким поняттям найбільш повно співвідноситься поняття “громадянське суспільство”:

- а) держава;
- б) органи державної влади;
- в) правова держава;
- г) державність;
- д) суспільство.

2. Вкажіть, яке з наведених понять визначається як “сукупність правових систем, об’єднаних спільністю історичного формування, структури права, його джерел, провідних галузей та інститутів права, особливостями правосвідомості, правотворчості та правозастосування”:

- а) правова система;
- б) правова сім’я;
- в) сім’я загального права;
- г) національна правова система.

3. Вкажіть, яка з ознак не властива правосвідомості:

- а) її об’єктом пізнання зазвичай є чинне право в усій багатоманітності його проявів;
- б) виступає механізмом саморегуляції поведінки (діяльності) людей;
- в) є чинником розвитку праворозуміння;
- г) включає правову поведінку;
- д) розглядається як вид суспільної свідомості.

4. Визначте, сутність якого принципу демократії полягає в тому, що держава гарантує існування різних ідей, думок, ідеологічних підходів, можливість їх вільного висловлення, різного тлумачення окремих явищ суспільного життя:

- а) принцип політичного плюралізму;
- б) принцип побудови влади в державі на засадах її поділу на різні гілки;
- в) принцип гласності;
- г) принцип конституційного закріплення прав, свобод і обов'язків людини та їх реальна гарантованість;
- д) принцип ідеологічного плюралізму.

5. Дайте визначення поняття “політична система” в інституціональному аспекті:

- а) це взяті разом держава як інститут управління та інші політичні організації, які беруть участь у формуванні та здійсненні політичної влади;
- б) це порядок (спосіб) організації і здійснення державної влади, які виражають її сутність;
- в) організація політичної влади, що існує на певній соціальній базі;
- г) це така форма держави, яка заснована на здійсненні народовладдя шляхом забезпечення широких прав і свобод громадян.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти.

6. Для яких правових систем властива кодифікація галузей права:

- а) англо-американської;
- б) романо-германської;
- в) релігійної;
- г) традиційної;
- д) соціалістичної.

7. Вкажіть ознаки політичних партій:

- а) можливість застосування примусових заходів державного впливу;
- б) право на участь у виборах та представництво у складі виборних державних органів;
- в) забезпечення відбору кадрів для політичної діяльності;
- г) право виступати представником усього суспільства;
- д) можливість самостійно визначати будь-які програмні цілі та напрями своєї діяльності;
- е) обов'язок сплати членських внесків.

8. Встановіть, які з наведених властивостей є спільними для демократії та самоврядування:

- а) свобода, рівноправність, гласність;
- б) самоорганізація та самодіяльність;
- в) політичний характер;
- г) урахування громадської думки;
- д) визнання над собою влади тільки власного об'єднання;
- е) вирішення питань більшістю голосів при врахуванні інтересів меншості.

9. Вкажіть основні інститути громадянського суспільства:

- а) засоби масової інформації;
- б) парламент;
- в) релігійні організації;
- г) місцеві органи державної влади;
- д) профспілки;
- е) сім'я;
- є) органи прокуратури;
- ж) суд.

10. Визначте, які міжнародні акти складають Хартію прав людини ООН:

- а) Міжнародний пакт про громадянські та політичні права;
- б) Перший факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права;

- в) Другий факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права;
- г) Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права;
- д) Загальна декларація прав людини;
- е) Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод;
- є) Білль про права людини.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар. При визначенні логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами.

11. Визначте основні ознаки громадянського суспільства та держави:

1) громадянське суспільство	а) виконує службові функції щодо суспільства;
2) держава	б) виступає соціальним підґрунтям формування правової держави;
	в) за допомогою правових норм, норм публічного права забезпечує загальний інтерес, встановлює однакові “правила гри” для всіх учасників соціального спілкування;
	г) дозволяє поставити людину в центр суспільного і політичного життя, розглядати її цінність, права і свободи як найвищу соціальну цінність;
	д) відображає самоврядний потенціал сучасного суспільства;
	е) має свою територію, окреслену кордонами;
	є) відзначається інституціональним характером влади, яка здійснюється за допомогою окремих органів і установ;
	ж) функціонує на принципах самоорганізації і самоврядування.

12. Оберіть серед позначених буквами рис ті, що характеризують відповідні правові сім'ї:

1) традиційна правова сім'я	а) негативне ставлення до законодавства;
2) англо-американська правова сім'я	б) право розвивали не університети, а юристи-практики, тобто у своїй основі воно є судейським правом;
	в) визнання звичаєвого права й ігнорування законодавчого;
	г) слабкий розвиток юридичної інфраструктури;
	д) визнається поділ права на загальне право та право справедливості;
	е) провідним джерелом права виступає звичай;
	є) пріоритет процесуального права над матеріальним;
	ж) найпоширенішим джерелом права є судовий прецедент.

В а р і а н т 2

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь.

1. Вкажіть, хто вперше визначив цілісну концепцію громадянського суспільства як відносно відокремленого від держави явища, що має власний зміст і структуру:

- а) К.Маркс;
- б) Г. Гегель;
- в) Аристотель;
- г) Дж. Локк;
- д) Т. Аквінський.

2. Які інститути громадянського суспільства створюються з метою здійснення представництва та захисту

трудових, соціально-економічних прав та інтересів членів трудового колективу:

- а) профспілки;
- б) релігійні організації;
- в) місіонерські товариства (місії);
- г) політичні партії;
- д) спортивні організації.

3. Визначте, який з елементів не входить до правосвідомості:

- а) правові емоції;
- б) правова поведінка;
- в) правові ідеї;
- г) правові настрої;
- д) правові теорії.

4. Назвіть поняття, яке характеризує зовнішні прояви демократії:

- а) інститут демократії;
- б) принцип демократії;
- в) форма демократії;
- г) функція демократії;
- д) ознака демократії.

5. Вкажіть, які ознаки є характерними для всіх інститутів політичної системи суспільства:

- а) участь у розподілі матеріальних благ;
- б) участь у формуванні та здійсненні політичної влади;
- в) участь у відправленні правосуддя;
- г) наявність статутів, програм;
- д) сплата членських внесків.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти відповідей.

6. Вкажіть країни, які належали до соціалістичної правової сім'ї:

- а) В'єтнам;

- б) Куба;
- в) Індія;
- г) Нідерланди;
- д) Канада;
- е) Польща.

7. Вкажіть організації, на які поширюється дія Закону України “Про об’єднання громадян”:

- а) профспілки;
- б) релігійні організації;
- в) політичні партії;
- г) об’єднання громадян, що мають основною метою одержання прибутків;
- д) громадські організації;
- е) благодійні організації;
- є) об’єднання підприємств (концерни, консорціуми тощо).

8. Оберіть з наведеного переліку власні функції демократії:

- а) контрольна;
- б) оптимізації державних рішень;
- в) охоронна;
- г) установча;
- д) регулятивна;
- е) когнітивна.

9. Вкажіть види деформації правосвідомості:

- а) правовий інфантілізм;
- б) правовий фундаменталізм;
- в) правовий нігілізм;
- г) правовий прагматизм;
- д) правовий романтизм;
- е) правова демагогія;
- є) правовий цинізм.

10. Назвіть основні види позитивних прав та свобод людини і громадянина:

- а) право на свободу;

- б) право на життя;
- в) право на працю;
- г) право на охорону здоров'я;
- д) право на повагу до честі і гідності;
- е) право на відпочинок.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар. При визначенні логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами.

11. З позначеного буквами переліку виокремте основні ознаки права, законності та правопорядку:

1) право	а) виступає в ролі регулятора суспільних відносин;
2) законність	б) передбачає, що в поведінці суб'єктів права повністю втілюється вся система правових засобів, насамперед правових норм;
3) правопорядок	в) фактичний стан правовідносин у певному суспільстві;
	г) реалізується у відносинах між державними органами та громадянами з приводу здійснення державної влади;
	д) полягає в суворому та неухильному додержанні та виконанні вимог закону;
	е) виступає засобом нормування поведінки людей, встановлення справедливої міри свободи цієї поведінки;
	є) виступає нормативною основою правопорядку.

12. Вкажіть основні ознаки демократії та самоврядування:

1) демократія	а) первинним суб'єктом може виступати територіальна громада;
2) самоврядування	б) незавжди має політичний характер;

- в) є державним політичним явищем;
- г) визнання над собою влади тільки власного об'єднання;
- д) визнання політичної свободи громадян;
- е) поєднання суб'єкта та об'єкта управління;
- є) визнання народу верховним суверенним носієм і джерелом державної влади;
- ж) взаємна відповідальність держави і громадянина.

В а р і а н т 3

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь.

1. Вкажіть, яким має бути співвідношення між громадянським суспільством та державою (державною владою) за умов демократії:

- а) державна влада управляє громадянським суспільством;
- б) громадянське суспільство здійснює державну владу;
- в) державна влада рівнозначна громадянському суспільству;
- г) державна влада підпорядковує свою діяльність служінню громадянському суспільству.

2. Яке з наведених понять означає “сприйняття у формі збереження, утримання, засвоєння, використання елементів правових систем, принципів, форми права, юридичної техніки в процесі розвитку та оновлення правової системи суспільства”:

- а) правовий досвід;
- б) правова спадщина;
- в) наступність у праві;
- г) правові традиції;
- д) правонаступність.

3. Вкажіть, визначенням чого є сукупність настроїв,

почуттів, емоцій, переживань з приводу права або окремих правових явищ:

- а) правового романтизму;
- б) правосвідомості;
- в) правового інфантилізму;
- г) правової ідеології;
- д) правової психології.

4. З'ясуйте, як співвідносяться поняття “демократія” і “самоврядування”:

- а) ці поняття тотожні;
- б) ці поняття не пов'язані між собою;
- в) демократія є формою здійснення самоврядування;
- г) самоврядування виступає формою демократії;
- д) демократія та самоврядування є формами реалізації народовладдя.

5. Вкажіть, різновидом якої організації є політична партія:

- а) профспілки;
- б) об'єднання громадян;
- в) конгресу;
- г) політичного блоку;
- д) парламентської більшості.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти відповідей.

6. Назвіть головні ознаки релігійної правової сім'ї:

- а) розгляд права як результату божественного відкриття;
- б) персональний характер дії права;
- в) немає поділу права на публічне та приватне;
- г) визнаються правотворчі повноваження судді;
- д) основним джерелом права виступає нормативно-правовий акт;

- е) визнання соціальної цінності права;
- є) невизнання принципу формальної рівності прав людини.

7. *Оберіть форми демократії:*

- а) реалізація і гарантування прав і свобод людини;
- б) здійснення державної влади на демократичних засадах;
- в) доступності судового захисту для громадян;
- г) наявність високого рівні правової свідомості і правової культури особи і суспільства;
- д) безпосередня та непряма участь населення у формуванні та здійсненні державної влади;
- е) формування та розвиток громадянського суспільства.

8. *Вкажіть основні ознаки громадянського суспільства:*

- а) громадянське суспільство та його інститути обумовлені безпосередніми життєвими потребами та інтересами людей;
- б) громадянське суспільство виступає соціальним підґрунтям формування правової держави;
- в) інститути громадянського суспільства – це відносно самостійні, структурно відокремлені елементи апарату держави;
- г) до компетенції громадянського суспільства належить прийняття юридично обов'язкових нормативних та індивідуальних актів;
- д) громадянське суспільство та його окремі інститути формуються і функціонують на основі принципів самоорганізації і самоврядування.

9. *Які ознаки (з наведених нижче) притаманні правовій державі:*

- а) існування адміністративного свавілля;
- б) держава ухвалює закони, встановлюючи правові норми на власний розсуд;
- в) держава, її органи та державні службовці повинні діяти в межах права;
- г) проголошення повної, необмеженої свободи;

- д) проголошення принципу взаємної відповідальності держави та особи;
- е) визнання верховенства права;
- є) організація державної влади на засадах її поділу на гілки влади.

10. Серед наведених юридичних інститутів та процедур оберіть ті, що належать до юридичних гарантій прав людини:

- а) право законодавчої ініціативи;
- б) право на юридичну допомогу;
- в) право обирати вищі державні органи;
- г) презумпція невинуватості;
- д) депутатський запит;
- е) право на судовий захист.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар. При визначенні логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами.

11. Встановіть, до якого різновиду, позначеного цифрами, належить кожен з елементів структури правової психології, позначений буквою:

1) сталі елементи	а) правові стереотипи;
2) динамічні елементи	б) правові почуття;
3) пізнавальні елементи	в) правові традиції;
	г) правові настрої;
	д) уявлення про право та правові явища;
	е) правові звичаї;
	є) правові емпіричні знання;
	ж) правові погляди;
	з) правові емоції;
	и) правові хвилювання.

12. Встановіть відповідність між різновидами прав та свобод людини і критеріями їх класифікації:

1) залежно від громадянства країни	а) права людини;
2) за роллю держави в реалізації прав та свобод	б) фізичні;
3) залежно від спрямованості потреб особи щодо сфери суспільних відносин	в) негативні;
4) за можливістю обмеження прав та свобод	г) особистісні;
5) за кількісним складом носіїв прав та свобод	д) спеціальні;
6) за належністю носіїв прав та свобод до певних соціальних груп	е) права громадянина;
	є) політичні;
	ж) позитивні;
	з) економічні;
	и) індивідуальні;
	і) гуманітарні;
	ї) абсолютні;
	й) права на соціальний захист;
	к) колективні;
	л) такі, що підлягають обмеженню;
	м) загальні.

В а р і а н т 4

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь.

1. Яку назву мають групи норм, що створюються самими організаціями для врегулювання їх внутрішніх відносин, які в свою чергу регулюють функціонування громадянського суспільства:

- а) релігійні норми;
- б) статuti;
- в) норми моралі;
- г) норми права;
- д) корпоративні норми.

2. Визначте, яка форма демократії є найбільш ефективною для здійснення основних завдань та функцій правової, демократичної держави:

- а) безпосередня форма народовладдя;
- б) консультативні опитування населення;
- в) представницька форма демократії;
- г) поєднання представницької форми здійснення народовладдя з безпосередньою;
- д) референдум.

3. Оберіть серед наведених понять те, що означає сукупність ідей, принципів, теорій, концепцій, за посередництвом яких відображається правова дійсність, формується ставлення до права та юридичної практики:

- а) правова демагогія;
- б) правова психологія;
- в) правова ідеологія;
- г) правосвідомість;
- д) правова культура.

4. До основних джерел якої правової сім'ї належать загальне право, статутне право та делеговане законодавство:

- а) англо-американської;
- б) романо-германської;
- в) релігійної;
- г) традиційної.

5. Вкажіть вік, з якого громадяни України за своєю ініціативою можуть створювати політичні партії:

- а) 18 років;
- б) 28 років;
- в) 16 років;
- г) 14 років;
- д) 21 рік.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правиль-

ної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти відповідей.

6. Вкажіть основні елементи правової культури особистості:

- а) знання права і розуміння його принципів;
- б) система права і система законодавства;
- в) звичка підкорятися правовим приписам через побоювання покарання;
- г) повага до права;
- д) правова доктрина;
- е) правова активність особи.

7. Назвіть обставини, за яких утворення і діяльність політичних партій забороняється:

- а) переслідують мету ліквідації незалежності України;
- б) спрямовані на зміну конституційного ладу насильницьким шляхом;
- в) сприяють формуванню і вираженню політичної волі громадян;
- г) беруть участь в опозиційних політичних заходах;
- д) посягають на конституційні права та свободи громадян;
- е) переслідують мету здобуття державної влади та її утримання.

8. Оберіть структурні інститути демократії:

- а) сесії представницьких органів;
- б) депутатський запит;
- в) основні права громадян;
- г) вибори;
- д) депутатські фракції;
- е) засоби масової інформації.

9. Вкажіть основні різновиди соціальної держави:

- а) позитивна держава;
- б) поліцейська держава;
- в) держава загального добробуту;
- г) правова держава;
- д) деспотична держава;
- е) держава соціально-демократичної орієнтації.

10. Визначте, які з наведених тверджень правильно розкривають відмінність між правами та свободами людини:

- а) реалізація прав людини забезпечується відповідним державним механізмом;
- б) гарантією свобод людини є невтручання у сферу її реалізації з боку держави та інших суб'єктів;
- в) права людини базуються на свободах людини та розкривають їх зміст;
- г) права людини є більш визначеними за змістом, ніж свободи;
- д) права людини характеризують статус індивіда, а свободи – статус об'єднань громадян;
- е) свободи людини передбачають більший простір вибору варіанту поведінки на власний розсуд і під власну відповідальність;
- є) свободи людини засновуються на правах та є похідними від них;
- ж) права людини вимагають законодавчого закріплення, свободи існують поза законодавством.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар. При визначенні логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами.

11. Розбийте по групах наступні види прав і свобод людини і громадянина:

1) фізичні права і свободи	а) право на громадянство;
2) політичні права і свободи	б) право на освіту;
3) гуманітарні права і свободи	в) вільно обирати та бути обраними до органів державної влади і органів місцевого самоврядування;
	г) право на особисту недоторканність;
	д) право на охорону здоров'я;
	е) право на свободу об'єднань у політичні партії;

- є) право на свободу творчості;
- ж) право на достатній життєвий рівень.

12. Визначте, до яких правових сімей належать правові системи наступних країн:

1) традиційна правова сім'я	а) Монголія;
2) сім'я загального права	б) Японія;
3) романо-германська правова сім'я	в) США;
	г) Нідерланди;
	д) Франція;
	е) Канада;
	є) Китай;
	ж) Мадагаскар;
	з) Болгарія;
	и) Аргентина;
	і) Перу;
	ї) Нова Зеландія.

В а р і а н т 5

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь.

1. Вкажіть, хто виступає носієм прав та свобод людини:

- а) усі особи певної держави;
- б) усі дієздатні особи;
- в) усі фізичні особи світу;
- г) усі живі істоти;
- д) усі осудні особи.

2. Зазначте, яке поняття вказує на те, що державна влада належить народові, тобто він є її первинним джерелом і носієм:

- а) монархія;
- б) демократія;

- в) правозаконність;
- г) самоврядування;
- д) республіка.

3. Назвіть державний орган, який здійснює обов'язкову державну реєстрацію політичних партій та міжнародних громадських організацій:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Міністерство юстиції України;
- г) Адміністрація Президента України;
- д) місцеві державні адміністрації.

4. Визначте, до якої правової сім'ї тягнє національна правова система України:

- а) романо-германської;
- б) релігійної;
- в) англо-американської;
- г) традиційної;
- д) соціалістичної.

5. Оберіть з наведених тверджень те, що правильно характеризує сутність негативних прав людини:

- а) заперечують соціальну цінність прав та свобод людини;
- б) передбачають обов'язок держави та приватних осіб утримуватися від їх порушення;
- в) заперечують існування прав людини, не визнаних державою;
- г) вважають за обмеження закріплення будь-яких прав у законодавстві.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти відповідей.

6. Згадайте основні елементи політичної системи у широкому розумінні:

- а) громадський порядок;

- б) правова система;
- в) політичні інститути;
- г) політичні норми;
- д) економічна система;
- е) політичний плюралізм;
- є) політичні відносини.

7. Вкажіть, які правові системи включає релігійна правова сім'я:

- а) традиційне право;
- б) мусульманське право;
- в) японське право;
- г) індуське право;
- д) канонічне право;
- е) іудейське право;
- є) арабське право.

8. Вкажіть основні види правосвідомості з точки зору глибини відображення правової дійсності:

- а) теоретична;
- б) групова;
- в) професійна;
- г) масова;
- д) суспільна;
- е) емпірична.

9. Оберіть серед наведених органів ті, що належать до органів вторинного представництва:

- а) Верховна Рада України;
- б) Верховний Суд України;
- в) Президент України;
- г) місцеві ради;
- д) Кабінет Міністрів України;
- е) Конституційний Суд України.

10. Вкажіть складові правової ідеології:

- а) теорія поділу державної влади;
- б) відчуття справедливості;

- в) повага до прав і свобод людини;
- г) позитивістська теорія права;
- д) концепція правової держави;
- е) усвідомлення цінності права;
- є) правова інтуїція.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар. При визначенні логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами.

11. Встановіть відповідність між наведеними правами та свободами людини і поколіннями прав людини:

1) перше покоління прав людини	а) право на життя;
	б) право на соціальне страхування;
2) друге покоління прав людини	в) право на мир;
	г) право на працю;
3) третє покоління прав людини	д) свобода думки, совісті і релігії;
	е) право на сталий розвиток;
	є) право на недоторканність особи;
	ж) право на міжнародне спілкування;
	з) права на страйк;
	и) право на участь в управлінні державою.

12. Вкажіть основні ознаки відмінності громадського порядку та правопорядку:

1) громадський порядок	а) виступає однією з істотних ознак правової держави;
2) правопорядок	б) виникає і функціонує на підставі реалізації правових норм;
	в) створює сприятливе середовище для реалізації права і виконання вимог законності;

- г) виникає тільки в державно-організованому суспільстві поряд з правом, державою, законністю;
- д) складається внаслідок реалізації всієї сукупності соціальних норм;
- е) підтримується силою державного примусу;
- є) складається в період первіснообщинного ладу.

В а р і а н т 6

До завдань 1-5 наведено по декілька варіантів відповідей, на кожне – лише одна правильна. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь.

1. Вкажіть, з яких часів існують права і свободи людини:

- а) з часів античності;
- б) з моменту визнання іншими особами;
- в) з моменту закріплення в юридичних актах;
- г) з часу появи людства.

2. Визначте, який вид деформації правосвідомості характеризується несформованістю правових знань або їх недостатньою глибиною, при особистій переконаності в наявності належної юридичної підготовки:

- а) правовий ідеалізм;
- б) правовий інфантилізм;
- в) правовий нігілізм;
- г) правова демагогія;
- д) правовий дилетантизм.

3. На розвиток якої правової сім'ї вплинула рецепція римського права:

- а) англо-американської;
- б) релігійної;

- в) традиційної;
- г) соціалістичної;
- д) романо-германської.

4. Вкажіть основне завдання інститутів громадянського суспільства:

- а) обмеження прав і свобод особистості;
- б) спільна реалізація громадянами своїх прав та свобод людини;
- в) неухильне виконання законів та підзаконних актів всіма учасниками суспільного життя;
- г) підвищення рівня правової культури суспільства.

5. Сутність якого принципу правової держави полягає в тому, що захищеність інтересів держави та індивіда повинні знаходитися на одному рівні:

- а) наявність та функціонування в державі незалежного та ефективного суду;
- б) регулювання поведінки людини на основі загальнодозвільного правового режиму;
- в) принцип взаємної відповідальності особи і держави;
- г) принцип поділу влади;
- д) принцип верховенства права.

До завдань 6-10 наведено по декілька варіантів відповідей, позначених буквами, на кожне існує більше однієї правильної. Оберіть правильні, на Вашу думку, варіанти відповідей.

6. Вкажіть головні ознаки соціальної держави:

- а) виступає гарантією забезпечення і захисту соціальних прав людини;
- б) визнається якісною характеристикою правової держави;
- в) забезпечує довільне втручання державних органів у приватне життя громадян;
- г) гарантує правопорядок;
- д) передбачає обмеження прав та свобод апатридів та іноземців;
- е) забезпечує розподіл економічних ресурсів за принципом соціальної справедливості.

7. Громадянське суспільство як певну модель соціальної організації утворюють:

- а) вільні і рівні індивіди;
- б) громадські об'єднання (інституції), за посередництвом яких індивіди реалізують належні їм невід'ємні права і свободи;
- в) примусові ресурси влади;
- г) органи законодавчої, виконавчої та судової влади;
- д) вільна преса як засіб комунікації і самовиразу;
- е) державні підприємства, установи, організації.

8. Оберіть, які з перелічених прав належать лише громадянам певної держави:

- а) право на життя;
- б) право обирати і бути обраним;
- в) право на особисту недоторканність;
- г) право на доступ до державної служби;
- д) право на освіту;
- е) право на гідний рівень життя;
- є) право на участь у референдумі;
- ж) право на підприємницьку діяльність.

9. Вкажіть основні функції правової свідомості:

- а) гносеологічна;
- б) евристична;
- в) регулятивна;
- г) прогностична;
- д) оціночна;
- е) методологічна;
- є) політична.

10. Назвіть передумови виникнення правопорядку у правовій державі:

- а) пріоритет прав людини;
- б) використання права для досягнення власних корисливих інтересів;
- в) визнання наявності різних форм деформації правосвідомості;
- г) розвиненість громадянського суспільства;

- д) вільне поводження із законом;
- е) наявність правового законодавства;
- є) інтеграція у світову економіку.

Завдання 11 та 12 розраховані на встановлення логічних пар. При визначенні логічних пар до кожного із понять, які позначені цифрами, оберіть один чи більше правильних, на Вашу думку, варіантів відповідей, позначених буквами.

11. Назвіть основні ознаки вказаних правових сімей:

1) релігійна правова сім'я	а) нерозривний зв'язок з релігією;
2) романо-германська правова сім'я	б) розуміння норми права як абстрактного, загального, неперсоніфікованого правила поведінки;
3) соціалістична правова сім'я	в) персональний характер дії права;
	г) наділення людей різним правовим статусом, заперечення формальної рівності осіб;
	д) розглядання права виключно в позитивістському сенсі;
	е) поділ права на публічне та приватне;
	є) наявність системи загальних принципів, які визнаються джерелом права;
	ж) формування засад правової системи при викладанні права в університетах;
	з) перспектива зникнення права з відмиранням класів.

12. Вкажіть основні ознаки головних суб'єктів політичної системи суспільства:

1) держава	а) не може виступати представником усього суспільства, а лише виражає інтереси окремих верств і соціальних груп населення;
2) політична партія	б) об'єднує громадян на засадах членства;
	в) має монополію на легальне застосування примусу;
	г) об'єднує населення на основі стійкого

політико-правового зв'язку – громадянства або підданства;

д) через систему органів та посадових осіб здійснює управління суспільними справами;

е) видає та контролює виконання загальнообов'язкових правил поведінки (правових норм);

є) приймає корпоративні норми, які не можуть суперечити законодавству;

ж) не має універсального характеру.

ВІДПОВІДІ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Частина перша

НАУКОЗНАВЧИЙ ТА ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Варіант 1

1 а; 2 б; 3 б; 4 в; 5 в; 6 а, г, д; 7 а, в, д, е; 8 б, д; 9 а, в, є;
10 в, д; 11. 1 в; 2 г; 3 а; 4 б; 12. 1а, в, е; 2 б, г, д.

Варіант 2

1 б; 2 г; 3 г; 4 а; 5 в; 6 б, в, д; 7 а, б, д; 8 в, г, е; 9 б, г, д;
10. а, г; 11. 1 в; 2 г; 3 а; 4 б; 12. 1 в; 2 а; 3 д; 4 б; 5 г.

Варіант 3

1 г; 2 а; 3 в; 4 б; 5 в; 6 а, б, г; 7 а, в, д; 8 б, в; 9 а, г; 10 в, д;
11. 1 а; 2 в, д, є; 3 б, е; 4 г; 12. 1 в; 2 г; 3 д; 4 а; 5 б.

Варіант 4

1 в; 2 б; 3 а; 4 б; 5 в; 6 а, в, г; 7 б, г, д; 8 а, б; 9 б, г, д, є;
10 а, в; 11. 1 б, и; 2 а, е; 3 в, є, ж, з; 4 г, д; 12. Пункт а) містить
ознаки договірної теорії походження держави, теологічної теорії
походження держави і права та історичної теорії походження
права.

Договірної – оскільки є посилання на те, що Верховна Рада України (далі – ВРУ) діє від імені Українського народу – громадян України всіх національностей, виражаючи суверенну волю народу, який тим самим передав державі в особі ВРУ свої повноваження на підставі “первинного договору”.

Теологічної – адже прийняття Конституції як “беззаперечно правового акта”, складової принципу верховенства права і одночасно Основного Закону держави обґрунтовується, зокрема, апеляцією до відповідальності перед Богом.

Історичної – адже ідеї, викладені в Конституції, ґрунтуються на багатовіковій історії українського державотворення, а

саме прийняття Конституції спирається на відповідальність перед минулими поколіннями.

Пункт б) містить ознаки договірної теорії походження держави – див. пояснення до пункту а).

Пункт в) містить ознаки патрімоніальної теорії походження держави, оскільки в конституційному положенні підкреслюється особливе значення землі, території як державоутворюючої ознаки, а також права власності на землю, що є важливою складовою правового статусу як українського народу в цілому, так і окремих громадян України.

В а р і а н т 5

1 б; 2 в; 3 г; 4 а; 5 б; 6 а, в, д; 7 б, в, д; 8 б, г; 9 в, е; 10 а, в, г; 11. 1 б; 2 в; 3 а; 12. Пункт а) – структурний метод, оскільки зміст такого явища як система законодавства з'ясовується шляхом вивчення його вертикальної структури.

Пункт б) – логічний метод, оскільки норма права розуміється через з'ясування її логічної побудови.

Пункт в) – синергетичний метод, оскільки державно-правова дійсність уявляється як соціальна система, побудована не тільки на закономірних зв'язках, а й з урахуванням можливих випадків, відхилень від закономірностей, здатних докорінно змінити лінію розвитку певної держави або правової системи.

В а р і а н т 6

1 в; 2 б; 3 а; 4 в; 5 г; 6 в, д, е; 7 а, в, д; 8 а, г; 9 в, г; 10 а, б, д; 11. 1 а, е; 2 б, д, з; 3 в, г, е, ж; 12. 1 в; 2 д; 3 а; 4 б; 5 г.

Ч а с т и н а д р у г а

ЗАГАЛЬНЕ ВЧЕННЯ ПРО ДЕРЖАВУ

В а р і а н т 1

1 в; 2 в; 3 б; 4 а; 5 г; 6 а, г, е; 7 а, б, г; 8 а, е, є; 9 а, в, е, ж; 10 а, д; 11. 1 г, л; 2 б, і; 3 є, м; 4 а, д, з, ї; 5 е, и; 6 в, ж, й, к; 12.

Одне з найважливіших конституційних положень, яке як юридично, так і фактично посилює позиції глав держав зі змішаною формою державного правління й особливо є актуальним саме в парламентсько-президентських республіках, – це норма про президента як арбітра або гаранта. У парламентсько-президентській республіці як арбітр глава держави зазвичай забезпечує узгоджене функціонування державних органів, виступає гарантом додержання конституції, незалежності й територіальної цілісності. На допомогу йому в прийнятті найважливіших державних рішень може створюватися консультативний орган, до складу якого можуть входити представники різних гілок державної влади й органів самоврядування, знані державні діячі, що сприяє прийняттю главою держави більш виважених рішень.

Варіант 2

1 б; 2 б; 3 г; 4 б; 5 в; 6 б, в, д; 7 а, в, д; 8 б, е, є; 9 б, г, е, ж; 10 а, в, г, д; 11. 1 д; 2 и; 3 є; 4 а; 5 є; 6 і; 7 ж; 8 г; 9 б; 10 з; 11 в; 12. 1 в; 2 д; 3 а; 4 б; 5 г.

Варіант 3

1 в; 2 б; 3 в; 4 а; 5 г; 6 д, є; 7 а, в; 8 б, д, е; 9 б, г, д; 10 б, г, є; 11. 1 г, е, и, й; 2 д, ж, ї, к; 3 а, є; 4 б, в, з, і; 12. 1 д, е, з, і, й; 2 б, є, к; 3 а, в, г, ж, и, ї.

Варіант 4

1 д; 2 б; 3 в; 4 б; 5 б; 6 а, в, д; 7 б, г, д, е; 8 а, д, е; 9 а, в, е, ж; 10 в, д, е; 11. 1 а, в, з, і, й, к; 2 а, б, в, е, і, й; 3 в, г, є, и, і, к; 4 в, д, є, и, ї; 5 в, г, д, є, и, к; 6 г, є, ж, и, і, к; 12. 1 а, д, ж, й; 2 в, є, з, і; 3 б, г, е, и, ї.

Варіант 5

1 б; 2 в; 3 г; 4 г; 5 а; 6 в, д, є, ж; 7 а, е; 8 б, е; 9 а, в, е, є; 10 а, в, д; 11. 1 в, 2 г, 3 б, 4 а; 12. У завданні йдеться про Конституцію П'ятої Республіки у Франції (1958 р.), яка, як зазначається в літературі, започаткувала класичну змішану форму правління. Хоча фактично змішана республіка у Франції була встановлена не з прийняттям Конституції, а в 1962 р., коли на референдумі було

ухвалено рішення про перехід до всенародних виборів президента, у результаті чого він став повноважним представником нації.

Модель поділу державної влади й відповідна система стримувань і противаг, створена й апробована політико-правовою практикою П'ятої Республіки у Франції, відповідає президентсько-парламентському різновиду змішаної республіки. Особливістю президентсько-парламентської моделі є можливість конкурувати за право формувати уряд між президентом і парламентом, які мають однакове джерело владних повноважень, а отже, несуть однакову відповідальність перед народом. Президентів дозволяється вступати в конкуренцію за право формування уряду. Основою цієї конкуренції є право глави держави розпускати парламент. При цьому президент вільний у прийнятті рішення з цього питання (враховуючи часові й кількісні обмеження на такі дії): він не зв'язаний ані попередньою контрасигнатурою прем'єр-міністра, ані підставами розпуску парламенту. Таким чином, відмінною ознакою такої республіки є те, що розпуск парламенту в ній може бути здійснено навіть у ситуації, коли цей крок не зумовлений самим парламентом.

Оскільки виконавча влада розподіляється між двома інститутами – президентом і урядом, їх співвідношення як між собою, так і з законодавчою владою структуруються в такий спосіб: президент “захищає” уряд як політично відповідального перед парламентом суб'єкта від можливої нестабільності (урядових криз), що спричиняє його послаблення.

У той же час і парламент, впливаючи на президента й уряд (участь у формуванні й відставці останнього, контроль за його діяльністю, подолання вето президента, ратифікація й денонсація міжнародних договорів), не дає перетворити уряд на адміністративний апарат президента.

В а р і а н т 6

- 1 б; 2 г; 3 в; 4 а; 5 в; 6 а, в, е; 7 а, в, е; 8 а, в, г, д; 9 в, г, е; 10 а, б, г, е;
11. 1 в; 2 г; 3 б; 4 а; 12. 1 б, е, з, и; 2 г; 3 в, е; 4 а, ї; 5 і; 6 д, ж.

ЗАГАЛЬНЕ ВЧЕННЯ ПРО ПРАВО

Варіант 1

1 г; 2 а; 3 б; 4 а; 5 в; 6 б, в, д; 7. б, в, д; 8. а, г, д; 9. а, в, е, є; 10 б, д, е; 11. 1 в; 2 а; 3 б; 4 д; 5 г; 12 г. До основних юридичних ознак права слід віднести нормативність, обов'язковість, формальну визначеність, системність, примусовість.

Нормативність права полягає в тому, що воно містить загальнообов'язкові права і обов'язки для невизначеного кола суб'єктів (тобто є неперсоніфікованим), тривало і багаторазово застосовується до передбачених ним життєвих ситуацій (тобто є невичерпним). Право має первинний характер. Моделі поведінки людей, які є суб'єктами права, складаються з таких їх прав і обов'язків, які мають первинний характер. Головні прояви права – правові відносини, норми, принципи і правосвідомість – мають при встановленні і реалізації повторюваний характер і в цьому розумінні є теж нормативними.

Системність права проявляється в тому, що право є об'єднанням норм і принципів, які лише разом спроможні забезпечити загальний соціальний порядок. Норми і принципи об'єднані у певні структурні підрозділи – галузі, підгалузі та інститути права – і пов'язані між собою різноманітними ієрархічними, генетичними та функціональними зв'язками. Для сучасної системи права України важливим є також поділ на публічне і приватне право, матеріальне і процесуальне право.

Формальна визначеність права свідчить про те, що закріплення правових норм відбувається в певних чітких формах: у нормативних актах, прецедентах, правових звичаях та інших джерелах. Ця ознака забезпечує точність, чіткість і передбачуваність права. Саме через визнані джерела позитивне право стає доступним для людей, здобуває якість офіційного критерію, що дозволяє визначати правомірність поведінки суб'єктів права.

Наступною ознакою права є його обов'язковість, яка підтримується різними засобами, серед яких основними є легітимність та примус. Обов'язковість права багато в чому пов'язана з

такою його ознакою, як примусовість, яка полягає в тому, що реалізація права забезпечується всіма засобами державного впливу (аж до примусу). Державний захист вимог права не можна розуміти спрощено як можливість спиратися в процесі виконання права тільки на примусову силу держави, а тим більш на застосування насильницьких методів. Виконання права повинне гарантуватися насамперед його легітимністю, правовою освітою і вихованням громадян, встановленням державного нагляду і контролю за виконанням Конституції і законів.

В а р і а н т 2

1 в; 2 б; 3 г; 4 в; 5 в; 6 в, д, є; 7 б, д, є; 8 в, є; 9 б, г; 10 а, г, д; 11. 1 б, г, є; 2 в, з, и; 3 а, д; 4 е, ж; 12 в, д; 12. а) норма моралі; б) норма цивільного права; в) норма кримінального права; г) релігійна норма.

Наведені приклади свідчать про те, що зміст правил поведінки, які складають різні види соціальних норм, може бути ідентичним. При цьому самі соціальні норми будуть розрізнятися за способом встановлення та засобами забезпечення їх виконання.

Правило поведінки, передбачене у п. а), є моральною нормою, оскільки належить до системи життєвих принципів, поглядів, суджень, оцінки людей, а також відповідних їм норм поведінки, що відображають погляди, які склалися в суспільстві про добро і зло, обов'язок, справедливість, гідність і безчестя, про похвальність і ганебність, про те, що схвалюється чи відкидається суспільством. Його виконання забезпечується силою громадської думки та суспільним осудом з боку громади у разі порушення.

Правила поведінки, передбачені у п. б) та в), являють собою норми права, оскільки вони встановлені за спеціальною процедурою (ухвалені уповноваженим суб'єктом нормотворчості – парламентом України) та набули формального виразу в нормативних актах, які походять від держави, Цивільному та Кримінальному кодексах України відповідно. Ці норми мають обов'язковий характер. Їх виконання забезпечується примусовою силою держави. За їх порушення передбачена цивільно-правова

відповідальність, яка має компенсаційний, правопоновлювальний характер, та кримінальна відповідальність, яка, крім інших, виконує карну функцію, переслідуючи мету покарання злочинця за вчинений злочин.

Правило поведінки, передбачене у п. г), являє собою релігійну норму, оскільки базується на внутрішньому авторитеті – голосі сумління, віруванні у святість релігійних догматів. Її виконання забезпечується заходами психологічного впливу – правопорушник розглядається як “грішник” перед Богом, а також побоюванням вищого суду – не “земного”, а “божественного”.

Варіант 3

1 б; 2 б; 3 г; 4 а; 5 б; 6 а, г, д; 7 в, е; 8 а, б, д; 9 в, е; 10 б, д; 11. 1 б; 2 г; 3 в; 4 а; 12. 1 б; 2 е; 3 а; 4 д; 5 г; 6 в.

Варіант 4

1 б; 2 а; 3 б; 4 в; 5 б; 6 б, г, є, ж; 7 в, є; 8 а, б, е; 9 а, б, д, е; 10 а, в, г; 11. 1 г, 2 б, 3 в, 4 а; 12. 1 г, 2 а, 3 в, 4 б, 5 д.

Варіант 5

1 б; 2 в; 3 б; 4 а; 5 в; 6 а, в, д; 7 а, д; 8 г, д, е; 9 в, д, е, ж; 10 а, г, є; 11. 1 в, 2 а, 3 б, 4 д, 5 г; 12. 1 а, в, е; 2 б, д, є; 3 г, ж.

Варіант 6

1 а; 2 г; 3 б; 4 в; 5 б; 6 а, б, д; 7 б, в, е; 8 а, г, е; 9 а, б, г; 10 а, г; 11. 1 г, 2 а, 3 б, 4 в; 12. 1 б; 2 г; 3 в; 4 а.

Частина четверта

НОРМАТИВНА ОСНОВА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Варіант 1

1 г; 2 а; 3 в; 4 д; 5 в; 6 г, д; 7 а, г, д; 8 а, б; 9 а, г, є; 10 б, д, ж; 11. 1 в; 2 д; 3 є; 4 а; 5 б; 6 г; 7 ж; 8 з; 9 є; 12. Враховуючи наве-

дені критерії, належність конституційного права до сфери публічного права підтверджується наступними положеннями Конституції України:

1) Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади. Кабінет Міністрів України відповідальний перед Президентом України і Верховною Радою України, підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України у межах, передбачених цією Конституцією. Кабінет Міністрів України у своїй діяльності керується цією Конституцією та законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України (ст. 113 Конституції України).

Голови місцевих державних адміністрацій при здійсненні своїх повноважень відповідальні перед Президентом України і Кабінетом Міністрів України, підзвітні та підконтрольні органам виконавчої влади вищого рівня. Місцеві державні адміністрації підзвітні і підконтрольні органам виконавчої влади вищого рівня (ст. 118 Конституції України).

Прокуратуру України очолює Генеральний прокурор України, який призначається на посаду та звільняється з посади за згодою Верховної Ради України Президентом України. Верховна Рада України може висловити недовіру Генеральному прокуророві України, що має наслідком його відставку з посади (ст. 122 Конституції України).

2) Держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України (ст. 11 Конституції України).

Україна дбає про задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами держави (ст. 12 Конституції України).

Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони, є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи

державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією (ст. 13 Конституції України).

3) Повноваження Верховної Ради України, що обрана на позачергових виборах, проведених після дострокового припинення Президентом України повноважень Верховної Ради України попереднього скликання, не можуть бути припинені протягом одного року з дня її обрання (ст. 90 Конституції України).

Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються (ст. 124 Конституції України).

Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи (ст. 140 Конституції України).

4) Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед Людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ст. 3 Конституції України).

Правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством (ст. 19 Конституції України).

Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір (ст. 34 Конституції України).

5) Виключно всеукраїнським референдумом вирішуються питання про зміну території України (ст. 73 Конституції України).

Президент України має право достроково припинити повноваження Верховної Ради України, якщо: 1) протягом одного місяця у Верховній Раді України не сформовано коаліцію депутатських фракцій відповідно до статті 83 цієї Конституції; 2) протягом шістдесяти днів після відставки Кабінету Міністрів

України не сформовано персональний склад Кабінету Міністрів України; 3) протягом тридцяти днів однієї чергової сесії пленарні засідання не можуть розпочатися (ст. 90 Конституції України).

Контроль від імені Верховної Ради України за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використання здійснює Рахункова палата (ст. 98 Конституції України).

6) Грошовою одиницею України є гривня (ст. 99 Конституції України).

Одна й та сама особа не може бути Президентом України більше ніж два строки підряд (ст. 103 Конституції України).

Конституція України не може бути змінена, якщо зміни передбачають скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина або якщо вони спрямовані на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України (ст. 157 Конституції України).

7) На території України не допускається розташування іноземних військових баз (ст. 17 Конституції України).

При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод (ст. 22 Конституції України).

Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України (ст. 65 Конституції України).

8) Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ст. 19 Конституції України).

В а р і а н т 2

1 в; 2 е; 3 в; 4 б; 5 в; 6 а, б, е; 7 б, г, д; 8 в, д; 9 а, в, е; 10 в, є; 11. Відповідно до ст. 8, 9 Конституції України та ст. 19 Закону України "Про міжнародні договори України" міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою, мають меншу силу, ніж Конституція, але мають пріоритет над усіма іншими актами законодавства. Суперечність Конституції є підставою лише для відмови в наданні згоди на обов'язковість

парламентом, але коли така згода вже надана, питання про конституційність договору вирішується на загальних підставах Конституційним Судом України. Жодні заяви, акти вищих органів державної влади України (окрім відповідних актів Конституційного Суду) не впливають на чинність міжнародних договорів та їх пріоритет над актами національного законодавства. Натомість суд при розгляді справи в кожному окремому випадку застосовує норми міжнародного договору, лише якщо вони не суперечать Конституції України; 12. Положення, закріплене в ч.1 ст. 94 Конституції України, виступає класичною, регулятивною, зобов'язальною, імперативною, абсолютно визначеною, загальною, процесуальною, постійною нормою права. Це положення також є нормою конституційного права та, відповідно, нормою публічного права.

В а р і а н т 3

1 в; 2 в; 3 б; 4 д; 5 г; 6 б, д, е, з; 7 в, є; 8 а, в; 9 б, д, є, з; 10 а, в, д; 11. 1 г, з, и, і; 2 б, в, є, ж; 3 а, д, е; 12. 1) юридична презумпція, 2) юридична фікція.

Презумпція як прийом нормотворчої техніки – це припущення про те, що ймовірний факт має місце в усіх випадках. За логікою свого утворення презумпція – це явище, яке має індуктивний характер. Отже, це абстрактне положення, в якому на підставі окремих приватних ознак, ситуацій, положень шляхом умовиводу робиться загальний висновок, формулюється презумпція. Таким чином, суттєвою властивістю, що притаманна презумпціям, є їх ймовірний характер. Презумпцію можна визначити як припущення про наявність або відсутність предметів, зв'язків, явищ, засноване на зв'язку між ними і предметом, зв'язками, явищами, що підтверджені життєвою практикою.

Правова фікція – це техніко-юридичний прийом, за допомогою якого а) неіснуюче положення (відношення) оголошується існуючим і набуває загальнообов'язкового характеру в силу закріплення його в правовому приписі; б) штучно прирівнюються одна до іншої такі речі, які в дійсності є різними або навіть протилежними.

На відміну від прийому презумпції, який полягає в прирі-

внюванні ймовірного (чи принаймні можливого) до істинного, фікція йде по лінії свідомого ототожнення істинного з неістинним. Специфіка фікцій як положень свідомо неістинних обумовлює те, що вони переважно є елементом гіпотез або диспозицій імперативних норм, оскільки фікція імперативна за своєю природою.

В а р і а н т 4

1 в; 2 в; 3 д; 4 б; 5 в; 6 а, в, г, е; 7 б, в, д; 8 б, д, е, ж; 9 а, д; 10 г, д; 11. 1) правовідновлювальна, цивільно-правова, абсолютно визначена, проста; 2) міра юридичної відповідальності, кримінальна, відносно визначена, альтернативна. 3) власні правові втрати, цивільно-правова, абсолютно визначена, проста; 12. Проект постанови Кабінету Міністрів України може містити такі елементи: 1) вказівку на форму акта – постанова; 2) назву органу державної влади, який видав нормативний правовий акт, – Кабінет Міністрів України; 3) реєстраційний номер; 4) найменування (заголовок) нормативного правового акта; 5) преамбулу; 6) частину, що постановляє; 7) прикінцеві положення; 8) перехідні положення; 9) підписи відповідних посадових осіб, дату прийняття.

В а р і а н т 5

1 в; 2 д; 3 а; 4 в; 5 г; 6 а, в, г, е; 7 в, г; 8 а, г, е; 9 б, д, ж; 10 а, в, г; 11. 1 а, б, в, г; 2 а, в, г, е, 3 д; 4 б, д; 5 а, е, є, ж, з; 12. Наявні такі помилки:

- стадія законодавчої ініціативи – згідно зі ст. 93 Конституції України право законодавчої ініціативи мають Президент України, народні депутати України, Кабінет Міністрів України. Жодні релігійні організації такого права не мають;

- стадія підготовки проекту закону – усі необхідні супровідні документи до законопроекту мають бути подані до Верховної Ради разом із текстом проекту, а не після його прийняття депутатами. Далі законопроекти за участю суб'єкта права законодавчої ініціативи (яким церква не є) проходять попередній розгляд у відповідних комітетах Верховної Ради України, а не у її фракціях;

- стадія розгляду і обговорення проекту закону. Законо-

проекти розглядаються на пленарних засіданнях Верховної Ради України, а не на засіданнях фракцій та приймаються більшістю голосів депутатів від конституційного складу Верховної Ради України. Інших альтернативних форм схвалення законопроектів у Парламенті не передбачено;

- прийняття закону Верховною Радою України. Закони приймаються в цілому, а частина і постатейно – за результатами другого і третього читання на відкритому пленарному засіданні шляхом голосування простою або кваліфікованою більшістю голосів народних депутатів України залежно від характеру закону. Прийнятий Верховною Радою закон підписує Голова Верховної Ради України;

- стадія введення закону в дію. Прийнятий і підписаний Головою Верховної Ради України закон невідкладно (а не через 31 день) направляється на підпис Президентові України. Президент України підписує закон протягом 15 днів після його отримання і офіційно оприлюднює його або в цей же строк застосовує своє право вето щодо прийнятого закону, повертаючи його за своїми вмотивованими пропозиціями для повторного розгляду Верховною Радою України.

Таким чином, цей законопроект Президент мав би не залишати без розгляду, а застосувати право вето з огляду на вищенаведені причини.

В а р і а н т 6

1 г; 2 д; 3 г; 4 а; 5 в; 6 а, д; 7 б, е, є; 8 б, г, д; 9 а, є; 10 а, в, г, є; 11 в, ж; 12. Наявні змістовна, темпоральна (можливе виділення ієрархічної колізії чи колізії між законом і кодексом) колізії. Збіг колізій. Можливо розглядати як колізію двох спеціальних норм.

Порядок подолання – за правилами вирішення змістовних колізій (більш спеціальна норма закріплена в ГК України з огляду на специфіку об’єкта – оренда землі для виробництва, на відміну від загального об’єкта в ЗУ “Про оренду землі” – оренда земельної ділянки).

Якщо студент вбачає наявність тільки темпоральної колізії – потрібне пояснення, з якого альтернативного варіанта треба виходити: із дати прийняття чи набуття чинності актом. Якщо

виходити з дати прийняття (дати вираження волі нормотворця) – діє Закон, якщо з дати набуття чинності (з моменту появи акта в юридичному полі) – Кодекс.

Частина п'ята

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА

Варіант 1

1 в; 2 б; 3 д; 4 б; 5 а; 6 б, д; 7 а, в, є; 8 б, д, е; 9 а, г, е; 10 а, д, е; 11 1 а, е; 2 г, є; 3 и, ї; 4 в, з, і, к; 5 ж, й; 6 б, л; 7 д, м; 12 в. Конституційний Суд України має відмовити у розгляді подання, оскільки подолання або усунення прогалин у правовому регулюванні не може відбуватися шляхом тлумачення норм права. Встановлення строку, протягом якого Президент України зобов'язаний видати указ про проведення референдуму, можливе виключно шляхом встановлення відповідної норми права законодавчим органом влади.

Варіант 2

1 а; 2 г; 3 б; 4 в; 5 в; 6 а, г, д; 7 б, в; 8 а, в, г, є; 9 а, в, г; 10 а, д, е; 11. 1 в, є, і; 2 а, д, ж; 3 б, г, е, з; 12. 1) за структурою – зі складною структурою; 2) за часом дії – довгострокові; 3) за суб'єктом – індивідуальні; 4) за предметом правового регулювання – сімейні; 5) за функціональним призначенням – регулятивні; 6) за ступенем індивідуалізації суб'єктів – відносні.

Варіант 3

1 г; 2 б; 3 в; 4 а; 5 а; 6 а, д; 7 б, г, е; 8 б, г, д, є; 9 б, д; 10 а, в; 11. 1 б, е; 2 г, є; 3 в, ж, з; 4 а, д; 12. У межах статичного підходу (школа намірів, школа текстуалістів тощо) дійсне значення норми права з моменту її ухвалення і протягом всього періоду її чинності визнається незмінним у часі. За такого підходу при тлумаченні підлягає з'ясуванню “воля історичного законодавця” або “воля закону”, тобто те значення норми права, що було вкладене в неї органом, який її ухвалив, на момент прийняття ним відповідного юридичного акта.

За динамічного підходу у теорії тлумачення права (телеологічна школа, еволюційне тлумачення) дійсне значення норм права може еволюціонувати з плином часу. Правотлумачна діяльність спрямована на з'ясування “волі актуального законодавця”, тобто значення, що надається правовій нормі суспільством на відповідному етапі розвитку з урахуванням потреб соціуму та мінливих умов суспільного життя. При розкритті дійсного значення норм права слід враховувати соціально-політичні зміни, що сталися з моменту ухвалення юридичного акта, та розкривати їх зміст відповідно до вимог сьогодення. Характерним прикладом такого підходу є тлумачення Європейським судом з прав людини положень Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Як статичний, так і динамічний підходи мають свою теоретико-прикладну цінність: перший спрямований на забезпечення максимальної правової стабільності, визначеності та передбачуваності рішень правозастосовних органів; другий має на меті досягнення максимальної відповідності між чинними нормами права та суспільним життям, яке під впливом політичних, економічних, культурних та інших чинників змінюється швидше, ніж позитивне право.

Таким чином, якщо Європейський суд буде керуватися для вирішення поставленого в задачі завдання статичним підходом до тлумачення приписів Конвенції, він має заперечити “право на смерть”. Втім, для практики Європейського суду характерним є звернення до динамічного підходу тлумачення положень Конвенції, використання якого у випадку, що розглядається, може дозволити Суду визнати “право на смерть”¹.

В а р і а н т 4

1 в; 2 д; 3 г; 4 в; 5 б; 6 в, е, ж, з; 7 б, г, е; 8 а, г, е; 9 а, в, д, е; 10 в, е; 11. 1 б; 2 а; 3 в; 12. 1 а; 2 б; 3 д; 4 г; 5 в.

¹ Проте у цьому конкретному випадку Суд віддав перевагу статичному тлумаченню норм Конвенції, вказавши, що текст ст. 2 жодним чином не передбачає права на смерть.

Варіант 5

1 д; 2 г; 3 а; 4 б; 5 а; 6 б, д; 7 б, в; 8 б, г, є; 9 б, в, г; 10 а, в, д; 11. 1 а; 2 в; 3 г; 4 є; 5 д; 6 б; 12. Прийняття Сімейного кодексу України – правотворча діяльність, що полягала у прийнятті нового нормативно-правового акта. Внесення змін до Сімейного кодексу України – правотворча діяльність, що полягала у внесенні змін до чинного нормативно-правового акта. Винесення судом рішення у справі – правозастосовна діяльність, що полягала в розгляді конкретної справи і вирішенні її на підставі відповідних норм права.

Варіант 6

1 в; 2 а; 3 б; 4 в; 5 а; 6 в, є; 7 а, в, г, є; 8 а, г; 9 б, в, г, є; 10 а, б, г, є; 11. 1 а, з; 2 в, ї; 3 ж, і; 4 б, д, є; 5 г, е, и; 12. д.

Частина шоста

ПРАВОВА ДЕРЖАВА І ПРАВОВА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА

Варіант 1

1 в; 2 б; 3 г; 4 д; 5 а; 6 б, д; 7 б, в, є; 8 а, г, є; 9 а, в, д, є; 10 а, б, г, д; 11. 1 б, г, д, ж; 2 а, в, е, є; 12. 1 а, в, г, є; 2 б, д, є, ж.

Варіант 2

1 б; 2 а; 3 б; 4 в; 5 б; 6 а, б, є; 7 в, д; 8 а, б, г; 9 а, в, д, є; 10 в, г, є; 11. 1 а, е, є; 2 г, д; 3 б, в; 12. 1 в, д, є, ж; 2 а, б, г, е.

Варіант 3

1 г; 2 в; 3 д; 4 д; 5 б; 6 а, б, е, є; 7 а, б, д; 8 а, б, д; 9 а, б, г; 10 б, г, є; 11. 1 а, в, є; 2 б, г, з, и; 3 д, є, ж; 12. 1 а, є; 2 в, ж; 3 б, г, є, з, і, й; 4 ї, л; 5 и, к; 6 д, м.

Варіант 4

1 д; 2 г; 3 в; 4 а; 5 а; 6 а, г, є; 7 а, б, д; 8 а, д; 9 а, в; 10 а, б, є; 11. 1 г, д, ж; 2 а, в, є; 3 б, є; 12. 1 а, б, є, ж; 2 в, е, ї; 3 г, д, з, и, і.

В а р і а н т 5

1 в; 2 б; 3 в; 4 а; 5 б; 6 в, г, є; 7 б, г, д, е; 8 а, в, е; 9 б, д, е;
10 а, г, д; 11. 1 а, д, є, и; 2 б, г, з; 3 в, е, ж; 12. 1 в, д, ж; 2 а, б, г, е.

В а р і а н т 6

1 г; 2 б; 3 д; 4 б; 5 в; 6 а, б, є; 7 а, б, д; 8 б, г, є; 9 а, в, д;
10 а, г, є; 11. 1 а, в, г; 2 б, є, є, ж; 3 д, з; 12. 1 в, г, д, є; 2 а, б, є, ж.

З М І С Т

Методичні рекомендації.....	3
Частина перша. Наукознавчий та історичний аспекти теорії держави і права.....	5
Варіант 1.....	5
Варіант 2.....	9
Варіант 3.....	13
Варіант 4.....	17
Варіант 5.....	21
Варіант 6.....	25
Частина друга. Загальне вчення про державу.....	30
Варіант 1.....	30
Варіант 2.....	34
Варіант 3.....	38
Варіант 4.....	43
Варіант 5.....	48
Варіант 6.....	53
Частина третя. Загальне вчення про право.....	58
Варіант 1.....	58
Варіант 2.....	62
Варіант 3.....	66
Варіант 4.....	71
Варіант 5.....	75
Варіант 6.....	79
Частина четверта. Нормативна основа правового регулювання.....	83
Варіант 1.....	83
Варіант 2.....	88
Варіант 3.....	92
Варіант 4.....	97
Варіант 5.....	100
Варіант 6.....	106
Частина п'ята. Реалізація права.....	111
Варіант 1.....	111
Варіант 2.....	115

Варіант 3.....	118
Варіант 4.....	122
Варіант 5.....	125
Варіант 6.....	130
Частина шоста. Правова держава і правова система суспільства.....	134
Варіант 1.....	134
Варіант 2.....	138
Варіант 3.....	142
Варіант 4.....	146
Варіант 5.....	150
Варіант 6.....	154
Відповіді на тестові завдання.....	159

Навчальне видання

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА”

У к л а д а ч і : ПЕТРИШИН Олександр Віталійович,
БЕНЕДИК Іван Васильович,
ДАШКОВСЬКА Олена Ростиславівна,
ВОВК Дмитро Олександрович,
ПРОТАСОВА Вікторія Євгенівна,
ПУШНЯК Олексій Віталійович,
УВАРОВА Олена Олександрівна,
ХАУСТОВА Марина Геннадіївна,
ХОМЕНКО Олена Василівна,
ХРИСТОВА Ганна Олександрівна,
ШИПІЛОВ Леонтій Миколайович

Відповідальний за випуск *О.В. Петришин*

Редактор *Л.В. Русанова*

Комп'ютерна верстка *А.В. Яно*

План 2010, поз. 3

Підписано до друку 05.08.2010. Формат 60×84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Гарнітура Times. Умови, друк. арк. 11,5. Об'єм літ.-вид. арк. 5,6.
Вид. № 520. Тираж 500 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
Україна, 61002, Харків, вул. Чернишевська, 80

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 559 від 09.08.2001 р.

Надруковано в друкарні СПДФО Білетченко
тел. 8(057) 758-35-98